

Posredno i neposredno

Premda nas aktualni ministar za ljudska i manjinska prava uvjerava da i elektorski izbori za nacionalno-manjinska vijeća imaju isti legitimitet i demokratski kapacitet kao i neposredni izbori, s približavanjem izbora postaje vidljivo kako ipak ima neke razlike. Naime, iako su u principu elektori, koji su trebali sakupiti po 100 potpisa, demokratski predstavnici tih ljudi na Elektorskoj skupštini, ostalo je nejasno, vjerojatno i za one koji su dali svoj potpis, za što su u stvari dali potpis. Nitko od zainteresiranih strana, niti hrvatske stranke i udruge, niti grupa građana koje podupire Demokratska stranka, nisu izišli u javnost niti sa svojim kandidatima za buduće dužnosnike u Hrvatskom nacionalnom vijeću, niti s programima za novi mandat. I dok se u nacionalnim zajednicama koje idu na neposredne izbore uveliko vodi kampanja, predstavljaju se kandidati za vijećnike i daju programska obećanja, na elektorskim izborima će liste biti kandidirane i programi predstavljeni tek na sam dan održavanja Elektorske skupštine.

I dok će u nedjelju, 6. lipnja, preko 400 tisuća pripadnika nacionalnih manjina imati priliku izaći na izbore i dati svoj glas kome žele i tako oblikovati nova tijela manjinske samouprave, sudbina ovoga tijela hrvatske (kao i makedonske i slovenske) manjine u rukama je elektora. A kako se priča po kuloarima, te ruke baš i nisu tako sigurne pa se do posljednjeg trenutka ne zna tko će za koga dati svoj glas. Bije se bitka za svaki glas, ali ne kao u drugim nacionalnim zajednicama – kandidiranjem najboljih i najuglednijih članova te zajednice, niti programskim obećanjima što i kako će činiti. Bitka se u ovom slučaju vodi za elektore, a obećanja i pogodbe nisu javne već uglavnom privatne prirode. A to ipak više sliči trgovini nego demokratskim izborima.

J. D.

Sve zainteresirane osobe koje bi željele obavljati posao kolportera tjednika »Hrvatska riječ« na dogovor se mogu javiti u Uredništvo NIU »Hrvatska riječ« na adresi Trg cara Jovana Nenada 15/II.

Poziv

Hrvatska riječ je jedini tjednik u Republici Srbiji na hrvatskom jeziku koji informira čitatelje o događanjima u hrvatskoj zajednici. Ovim putem pozivamo elektore, kao i sve one koji su imali ovlasti za prikupljanje potpisa za elektore, da se pretplate na naš tjednik uz popust od 20 posto. Dokaz o uplati pretplate možete proslijediti faxom ili mailom ili osobno u redakciji Hrvatske riječi, Trg cara Jovana Nenada 15/II, ili u nedjelju, 6. lipnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Pripreme za Elektorsku skupštinu za izbor novog saziva HNV-a

GLASOVAT ĆE NAJMANJE 135, A NAJVIŠE 140 ELEKTORA.....7

U Novom Sadu obilježen Svjetski dan kulturne različitosti

DIJALOG JE PRIORITET.....9
TEMA

Promjene Ustava Republike Hrvatske
EUROPSKI MODEL ZA DOMAĆE ZAKONE.....10-11

Uzimaju li svećenici, angažmanom u nacionalnim vijećima, ulogu koja im ne pripada?

BOGU BOŽJE, CARU CAREVO...14-15

INTERVJU

Bernardica Ivanković, ravnateljica Hrvatske čitaonice iz Subotice

NAVIKA ČITANJA SE RAZVIJA I NJEGUJE.....12-13

DOPISNICI

Premijera drame Ivana Andrašića

»KNEZ NIJE ZNO PLIVAT«.....25

Svečani koncert u velikoj dvorani Gradske kuće

NEMA SOMBORA BEZ TAMBURE.....27

REPORTAŽA

Mjesto Gabrić u blizini Subotice

NASELJE KOJE NESTAJE.....28-29

KULTURA

»Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« Matije Evetovića

RIZNICA DRAGOCJENIH SPOZNAJA.....32-33

SPORT

Momir Vujković Lamić, plivač Spartaka

ZLATNI SJAJ DRŽAVNE BRONCE.....47

Korak više u dobrim odnosima

Predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi* i potpredsjednik pokrajinskog parlamenta *Branimir Mitrović* razgovarali su ovoga tjedna u Trstu s predsjednikom Regionalnog vijeća talijanske regije Friuli Venezia Giulia *Edouardom Balamanom* i usuglasili polazne točke i konkretne korake uspostavljanja parlamentarne suradnje između dviju regija. Članovi dvaju izaslanstava dogovorili su da, nakon što stručnjaci oba parlamenta preciziraju detalje, u listopadu u Novom Sadu potpišu protokol o suradnji između parlamenata dviju regija. »Suradnja dvaju parlamenata pridonijet će i dati snažan dodatni impuls intenziviranju dosadašnje dobre gospodarske, kulturne i obrazovne suradnje i pridonijet će još boljem međusobnom upoznavanju dviju regija, posebice s aspekta funkcioniranja ovlasti i proračunske politike. Za Republiku Srbiju, koja je na početku procesa regiona-

lizacije i decentralizacije, kao i za AP Vojvodinu, iskustva Friuli Venezije Giulie u ovom područ-

u Friuli Venezia Giulia imaju u posljednjih nekoliko godina. Predsjednik Regionalnog vijeća

ju su suštinski dragocjena«, naglasio je predsjednik Egeresi ističući kvalitetu dosadašnjih iskustava u bilateralnoj regionalnoj suradnji, koje Vojvodina

talijanske regije Friuli Venezia Giulia Edouardo Balaman istaknuo je kako je uspostavljanje parlamentarne suradnje korak više u dosadašnjim dobrim i ekonomski plodnim

odnosima dviju regija, koje imaju puno dodirnih točaka. »Vojvodina i Friuli Venezia Giulia imaju povijesno zasnovanu autonomiju i povezuju ih mnogi zajednički interesi. Strateški je cilj da i prije ulaska Republike Srbije u EU, ali i nakon toga, ojačamo svoje političke, gospodarske, kulturne i sve ostale veze«, naglasio je Baleman. Egeresi, Mitrović i dužnosnici ove talijanske regije ocijenili su na sastanku kako, i pored dobrih dosadašnjih rezultata, postoji prostor za intenziviranje gospodarskih kontakata i još veće ulaganje talijanskih investitora i kapitala u AP Vojvodinu. Vlade AP Vojvodine i regije Friuli Venezia Giulia su 2003. godine potpisale prvi sporazum o suradnji, koji je dopunjen i unapređen 2007. godine. Također je potpisano više protokola o suradnji u području ekonomije, zaštite i unapređenja životnog okoliša kao i sveučilišne suradnje i znanstvene razmjene.

OKRUGLI STOL NA TEMU IZBORA HNV-A

Mogućnosti koalicijskog sporazuma

Dana 1. lipnja 2010. godine u Gradskoj knjižnici bit će održan okrugli stol na temu »Izbor Hrvatskog nacionalnog vijeća i mogućnosti koalicijskog sporazuma hrvatskih stranaka i udruga«. Početak je u 19,30, a organizator je Pučka kasina 1878.

SLOBODAN UZELAC, POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, O POLOŽAJU SRPSKE ZAJEDNICE U TOJ ZEMLJI

Stvari idu na bolje

Srbima je u Hrvatskoj sve manje loše, izjavio je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske *Slobodan Uzelac* na obilježavanju Dana Vijeća srpske nacionalne manjine Varaždinske županije u Čukovcu kod Ludbrega. Uzelac je rekao kako je bilo loše svima nakon rata, a pogotovo Srbima, te je dodao da se ukupnim naporima i vremenom stvari mijenjaju, možda ne željenom dinamikom, ali da idu na bolje.

»Imamo još puno posla i to je naša odgovornost pa će Vlada podržati upravo ovakve sredine kakva je ludbreška u Varaždinskoj županiji«, najavio je potpredsjednik Vlade.

Naime, Vijeće srpske nacionalne manjine Varaždinske županije brojčano je najmanje, ali jedno od najaktivnijih u Hrvatskoj u izgradnji mostova suradnje kako s većinskom,

tako i s ostalim manjinskim zajednicama, rečeno je na svečanoj sjednici Vijeća.

Na obilježavanju okupili su se predstavnici albanske, bošnjačke, slovenske, češke, mađarske, ruske i ukrajinske manjine te veleposlanstava Republike Srbije i Republike Bosne i Hercegovine u Hrvatskoj.

OBJAVLJEN POPIS POLITIČKIH STRANAKA NAKON PREREGISTRACIJE

Najviše manjinskih stranaka

U Srbiji je završena preregistracija političkih stranaka i iz registara je obrisana 501 stranka, priopćilo je Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu. U novi registar upisane su 72 stranke, od kojih su 42 koje čine pripadnici 14 nacionalnih manjina.

Stranke nacionalnih manjina trebale su za registraciju prikupiti po tisuću potpisa, a ostale po deset tisuća. Među strankama koje nisu manjinske je i 13 koje nemaju zastupnike ili ministre, ali su uspjele prikupiti dovoljan broj potpisa. Najviše manjinskih stranaka je bošnjačkih, deset, po pet je mađarskih, albanskih i romskih. Registrirane su tri bugarske, po dvije hrvatske, bunjevačke, vlaške, rumunjske i slovačke i po jedna makedonska, goranska, rusinska i crnogorska manjinska stranka. Parlamentarne stranke upisane u registar su: Demokratska stranka, G17 plus, Jedinstvena Srbija, Zajedno za Šumadiju, Nova Srbija, Partija ujedinjenih penzionera Srbije, Srpski pokret obnove, Demokratska stranka Srbije, Srpska radikalna stranka, Liberalno demokratska partija, Socijalistička partija Srbije, Demohrišćanska stranka Srbije, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Pokret veterana, Srpska napredna stranka i Socijaldemokratska unija. Parlamentarne su i manjinske stranke: Sandžačka demokratska partija, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Stranka demokratske akcije Sandžaka, Savez vojevodanskih Mađara, Bošnjačka demokratska stranka Sandžaka, Partija za demokratsko delovanje i Demokratska levica Roma.

PRIPREME ZA ELEKTORSKU SKUPŠTINU ZA IZBOR NOVOG SAZIVA HNV-A

Glasovat će najmanje 135, a najviše 140 elektora

Na Elektorskoj skupštini za izbor Hrvatskog nacionalnog vijeća, 6. lipnja, pravo glasa imat će najmanje 135, a najviše 140 elektora. Predstavnici Ministarstva za ljudska i manjinska prava, koji su u ponedjeljak u Subotici održali pripremni sastanak s elektorima, rekli su kako su do tog dana izdali 135 potvrđujućih rješenja o statusu elektora, a da je u tom trenutku još 5 prijava bilo u obradi. Pravni savjetnik u Ministarstvu *Nenad Petković* rekao je kako je ukupno pristigla 141 elektorska prijava, ali je 1 bila nevažeća, odnosno pristigla je

nakon zakonskog roka 7. svibnja. Stanovito kašnjenje obrade prijave Petković je obrazložio velikim poslom oko izbora nacionalnih vijeća 19 nacionalnih zajednica koji se svi održavaju istog dana, te relativno malim brojem uposlenika u Ministarstvu na tom poslu.

Na sastanku je bilo nazočno oko 80 elektora. Utvrđeno je da je najstariji elektor *Josip Gabrić* iz Subotice, te će on započeti predsjedanje Elektorskom skupštinom. Elektorska skupština za izbor HNV-a bit će održana u Subotici u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

BLIŽI SE 6. LIPNJA, DAN IZBORA NOVIH SAZIVA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U SRBIJI

Većina neposredno, Hrvati, Slovenci i Makedonci posredno

Rezultati izbora će biti objavljeni 9. lipnja, nakon čega će članovi nacionalnih vijeća izabrati predsjednika, predsjednika Izvršnog odbora i četiri člana IO-a zadužena za obrazovanje, kulturu, informiranje i službenu uporabu jezika i pisma

Na izborima za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, 436.336 pripadnika 16 nacionalnih manjina (albanske, aškalijске, bošnjačke, bunjevačke, bugarske, češke, egipatske, grčke, mađarske, njemačke, romske, rumunjske, rusinske, slovačke, ukrajinske i vlaške) upisanih u posebne biračke popise do 21. svibnja ove godine, imat će mogućnost glasovati za članove svojih nacionalnih vijeća, rečeno je na konferenciji za novinare u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava u Beogradu u ponedjeljak, 24. svibnja.

Tri nacionalne manjine (hrvatska, makedonska i slovenska) svoja će nacionalna vijeća birati putem elektorske skupštine istoga dana, 6. lipnja.

Neposredni izbori će biti provedeni na 883 biračka mjesta, a birači će glasovati osobno i tajno zaokruživanjem rednog broja ispred naziva izborne liste. Glasovat će se na ovjerenim glasačkim listićima koji će biti različite boje za svaku manjinu, a ubacivat će se u jednu glasačku kutiju. Za neposredne izbore ukupno je predana 81 lista od koji je u tom trenutku bilo proglašeno 70. Kod utvrđivanja rezultata primjenit će se D'Ontov

sustav najvećih količnika, a na izborima neće biti izbornog cenzusa što znači da ne postoji obavezujući postotak glasača koji moraju izaći na izbore.

Rezultati izbora će biti objavljeni 9. lipnja, nakon čega će članovi nacionalnih vijeća izabrati predsjednika, predsjednika Izvršnog odbora i četiri člana IO-a zadužena za obrazovanje, kulturu, informiranje i službenu uporabu jezika i pisma.

Nacionalna vijeća prema postojećem Zakonu o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina predstavljaju oblik manjinske samouprave preko kojih pripadnici nacionalnih manjina utječu na zaštitu i unapređenje prava pripadnika nacionalnih manjina, posebno u četirima navedenim područjima, te skrbe o očuvanju nacionalnog identiteta manjine.

Potporu provođenju izbora za Nacionalna vijeća nacionalnih manjina u Republici Srbiji daju: OEES, Izaslanstvo EU u Srbiji, Swiss Development Cooperation, CESID, Nacionalni demokratski institut, Veleposlanstvo Velike Britanije, Fond za otvoreno društvo, USAID, Balkanski fond za demokraciju i Veleposlanstvo SR Njemačke u Beogradu.

ANA TOMANOVA-MAKANOVA RAZGOVARALA SA ŠEFOM MISIJE OEES-AU SRBIJI DIMITROSOM KYPREOSOM

Nova slika Srbije

Potpredsjednica Vlade AP Vojvodine, pokrajinska tajnica za informacije i predsjednica Nacionalnog vijeća slovačke nacionalne manjine Ana Tomanova-Makanova u četvrtak je u Vladi Vojvodine razgovarala sa šefom Misije OEES-a u Srbiji, veleposlanikom Dimitrosom Kypreosom. Tijekom razgovora Tomanova-Makanova je upoznala Kypreosa s aktivnostima povodom predstojećih izbora za nova nacionalna vijeća i istaknula kako su neposredni izbori za manjinska vijeća po prvi put organizirani u našoj zemlji i zbog toga su veoma važni, ne samo za pripadnike nacionalnih zajednica, već i za cijelu zemlju.

»Rezultati ovih izbora poslat će u svijet jednu novu sliku naše zemlje, koju karakterizira multikonfesionalnost, multietničnost i multinacionalnost«, rekla je Tomanova-Makanova i dodala kako je »ponosna i zadovoljna« što na prvoj listi nacionalna zajednica Slovačke nacionalne manjine ima predstavnike 27 asocijacija i udruga, od kojih je 9 predstavnika iz oblasti obrazovanja i kulture, a 5 iz oblasti informiranja. »Potrudili smo se da na listi budu reprezentativni i odgovorni ljudi, koji će svoj posao isto tako obavljati. Ovi izbori su u suštini izbori za kulturnu autonomiju svake nacionalne zajednice, koja će samostalno odlučivati o prioritetima u oblastima obrazovanja, kulture i informiranja« istakla je Tomanova-Makanova.

Šef Misije Kypreos je naglasio kako OEES podržava ove izbore i prati ih od početka, kada su pripremani posebni birački popisi. Zato će 6. lipnja pratiti neposredne izbore za nacionalna vijeća u Beogradu i Novom Sadu, gdje će obići i nekoliko biračkih mjesta. Na taj način OEES želi podržati i uvjeriti građane Srbije i Vojvodine da iskoriste svoje Ustavom zajamčeno pravo da biraju i budu izabrani.

Tražimo dijalog, tražimo istinu

Procesuiranje ratnih zločina i obilježavanje mjesta zločina, kao što je logor Stajićevo, spadaju u europske i demokratske standarde - istaknuo je predsjednik udruge Zoran Šangut

Udruga pravnika Vukovar 1991. organizirala je u subotu mirni prosvjed ispred Veleposlanstva Republike Srbije u Zagrebu te je položila cvijeće i zapalila svijeće za sve ubijene i umrle od posljedica mučenja u logorima, jer ni nakon dvije godine beogradsko tužiteljstvo nije odgovorilo na njihove kaznene prijave za zločine u logorima na području Srbije.

»Mi tražimo dijalog, mi tražimo istinu«, rekao je predsjednik Udruge pravnika Vukovar 1991. Zoran Šangut istaknuvši, kako udruga smatra da procesuiranje ratnih zločina i obilježavanje mjesta zločina, kao što je logor Stajićevo, spadaju u europske i demokratske standarde.

Podsjetio je da je Udruga pravnika Vukovar 1991. prije točno dvije godine podnijela kaznenu prijavu za pet logora na teritoriju Srbije Tužiteljstvu za ratne zločine u Beogradu te da do današnjeg dana još nitko nije procesuiran.

Također je rekao kako je udruga prošle godine pokušala postaviti spomen-ploču za logor Stajićevo, ali da im službena Srbija to nije odobrila. »Upravo iz ta dva razloga danas se nalazimo ispred Veleposlanstva Republike Srbije«, istaknuo je Šangut.

Još je jednom podsjetio kako srbijanski predsjednik Boris Tadić

nije odgovorio na pisani zahtjev da postave spomen-ploču u logoru Stajićevo, i rekao da hrvatski predsjednik Ivo Josipović i ministar pravosuđa Ivan Šimonović nisu odgovorili na zahtjeve za susretom.

Prosvjednici, koji su nosili transparente s nazivima logora Begejci, Srijemska Mitrovica, Niš i Beograd, minutom šutnje odali su počast svim žrtvama grada Vukovara i svima koji su svoj život položili na oltar domovine.

Svećenik Ante Perković, jedan od bivših logoraša, rekao je kako je važnije od postavljanja spomen-ploče u Stajićevo to da Hrvatska ne

smije zaboraviti Vukovar i svoje žrtve.

Kovačević je izrazio zadovoljstvo radom Državnog odvjetništva na čelu s Mladenom Bajićem, s kojim su se predstavnici Udruge pravnika sastali u petak, glede njihova zahtjeva za procesuiranje ratnih zločina počinjenih u koncentracijskim logorima u Srbiji i u Hrvatskoj i rekao je da dinamika rada i postignuti rezultati jamče da se privodi kraju pitanje procesuiranja ratnih zločina.

»Došlo se do vrha zapovjedne odgovornosti, do Aleksandra Vasiljevića, generala JNA i načel-

nika Uprave za sigurnost i (zapovjednika 51. motorizirane brigade JNA) pukovnika Enesa Tase protiv kojeg je podignut optužni prijedlog za ubojstvo 113 civila na području Dalja, Čelija, Lovasa i Vukovara«, kazao je.

Također je rekao kako se došlo do imena zapovjednika logora u Stajićevo i Begejcima, te je napomenuo da je beogradski Okružni sud potvrdio presudu Ivici Vuletiću za slučaj logora Begejci. To je prva presuda koju je potvrdio beogradski sud za zločine u logoru na području Srbije, istaknuo je Kovačević.

HINA

IVO JOSIPOVIĆ, PRVI HRVATSKI PREDSEDNIK KOJI ĆE POSJETITI REPUBLIKU SRPSKU

Stabiliziranje prilika u regiji

Petnaest godina nakon što je pokojni hrvatski predsjednik Franjo Tuđman stavio svoj potpis na Daytonski sporazum kojim je BiH podijeljena na dva entiteta, Ivo Josipović prvi je predsjednik Republike Hrvatske koji će posjetiti Republiku Srpsku, doznaje zagrebački Večernji list.

Franjo Tuđman, kao ni njegov nasljednik Stjepan Mesić, nisu nogom kročili na tlo entiteta iz kojega je u proteklom ratu etnički očišćeno gotovo 200.000 Hrvata, a ni prijašnje vlasti u Zagrebu nisu previše učinile kako bi se Hrvati Bosanskog Broda ili Dervente, gdje su 1991. bili većina, vratili svojim domovima, konstatuje zagrebački Večernji list.

Da će Josipović posjetiti Banjaluku potvrdio je i banjalučki biskup Franjo Komarica, koji uporno upozorava na teška kršenja prava Hrvata katolika. »U BiH se bezdušno gazi hrvatski narod. Očekujem da će se idućih dana u tome smjeru nešto promijeniti. Najavljuje se posjet predsjednika Josipovića, ne samo Sarajevu nego i Banjaluci. Očekujem da se

napokon okrene novi list i otvore vrata masovnijem povratku Hrvata iz RS-a«, rekao je biskup Komarica.

Josipović je prigodom posljednjeg posjeta Sarajevu žaljenjem za ratnim zločinima te posjetom mjestima stradanja Bošnjaka i Hrvata u središnjoj Bosni zaradio velike kredite te se predstavio kao važan čimbenik u stabiliziranju ukupnih prilika u regiji. Zaokret u Zagrebu, ali i Beogradu, pozdravio je u ponedjeljak pred Vijećem sigurnosti i visoki međunarodni predstavnik u BiH Valentin Inzko.

Inzko je ocijenio da predsjednik Josipović te njegov kolega Boris Tadić u znatnoj mjeri pomažu stabiliziranju ukupnih prilika te pridonose smanjenju napetosti. Josipović i ovoga petka, kao i prigodom prvog posjeta, ipak najprije dolazi u glavni grad BiH, na zasjedanja Igmanske inicijative, gdje će se sastati s tročlanim Predsjedništvom BiH – Harisom Silajdžićem, Željkom Komšićem i Nebojšom Radmanovićem – te srbijanskim i crnogorskim kolegama Borisom Tadićem i Filipom Vujanovićem. U subotu će se u Banjaluci sastati s predsjednikom Republike Srpske Miloradom Dodikom, s kojim je Mesić imao oštre polemike. Josipović će u RS-u obići i nekoliko povratničkih hrvatskih naselja te razgovarati sa svećenicima u župama Derventi i Plehanu, piše Večernji list.

U NOVOM SADU OBILJEŽEN SVJETSKI DAN KULTURNE RAZLIČITOSTI

Dijalog je prioritet

U povodu Svjetskog dana kulturne različitosti, Ured za europske poslove u Novom Sadu 24. svibnja organizirao je okrugli stol na kojem su sudjelovali predstavnici hrvatske, mađarske i rusinske nacionalne zajednice i predstavnici Ureda za inkluziju Roma Vlade AP Vojvodine.

Svjetski dan kulturne različitosti za dijalog i razvoj ove se godine obilježava po osmi put, a ustanovila ga je 2002. godine Opća skupština UN-a u povodu usvajanja Univerzalne deklaracije o kulturnoj različitosti.

Direktor Ureda za europske poslove *Predrag Novikov* ukazao je na važnost održavanja ovakvih skupova i predstavljanja različitih kultura kao jednog od temelja EU. Također je naglasio kako pokraj promidžbe europskih vrijednosti Ured želi više uputiti nacionalne zajednice da apliciraju na sredstva EU, istaknuvši kako će od rujna ove godine biti izdvojeno oko 150 milijuna eura za prekograničnu suradnju.

Svaki od predstavnika spomenutih nacionalnih zajednica imao je mogućnost jedan drugom, a i široj javnosti, predstaviti neke osobitosti svoje kulture i jezika, ukazati na mogućnost suradnje s drugim nacionalnim zajednicama, prikazati koji se sve koraci poduzimaju glede širenja i poštovanja multikulturalnosti i interkulturalizma, na kakve sve probleme nailaze u najbitnijim područjima djelovanja i opstanka nacionalne zajednice i na koje načine ih prevladavaju.

Ravnateljica Osnovne škole »Matija Gubec« iz Tavankuta i članica Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća zadužena za obrazovanje *Stanislava Stantić-Prčić* tijekom predstavljanja hrvatske nacionalne zajednice ukazala je na veliko angažiranje učenika

i nastavnika u izradi predmeta na tradicijski način, njegovanju jezika, suradnji s drugim nacionalnim zajednicama, kao i u sudjelovanju na raznim manifestacijama koje potiču multikulturalnost i interkulturalizam.

»Naši učenici izrađuju stvari i uporabne predmete od slame, što smo i ovdje željeli prikazati«, rekla je *Stanislava Stantić-Prčić*. »Kako bismo plasirali te predmete osnovali smo i učeničku zadrugu, tako da učenici sudjeluju na smotrama učeničkih zadruga, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj. Svake godine sudjelujemo u Eko kvizu i u različitim projektima, kao što je Etno dan,

gdje predstavljamo našu nastavu, znamenite ličnosti i običaje, pri čemu naglašavam kako mi ne negujemo samo hrvatski jezik, nego i bunjevačku ikavicu. Sudjelovali smo i na Danima kruha u Republici Hrvatskoj. Bitno je očuvati svoj identitet, svoju nacionalnu pripad-

nost uz uvažavanje svega što nas okružuje.«

Na mogućnost izrade projekata i pristupa fondovima EU te prisni suradnje s ostalim nacionalnim zajednicama *Stanislava Stantić-Prčić* je izjavila kako su ovi okrugli stolovi mogućnost povezivanja više nacionalnih zajednica.

»Primjer za to je i današnji susret s predstavnicom rusinske nacionalne zajednice *Ljubicom Njaradi*, s kojom smo nekada bili u 'Bratskom kolu', što je značilo da su se sve nacionalne zajednice u Republici Srbiji svojevremeno nalazile i predstavljale neke svoje karakteristike na polju kulture«, rekla je

Stanislava Stantić-Prčić. »Sa spomenutom kolegicom sam se dogovorila da obnovimo tu suradnju tako da smo već najesen pozvali kod njih predstaviti im svoju tehniku rada na slami, kako učenicima tako i kolegama. Također sam saznala kako postoji neki oblik tog nekadašnjeg 'Bratskog kola' u 'Školi prijateljstva' u organizaciji 'Naše Srbije', pa ćemo se povezati i s njima. Otvoreni smo i spremni za suradnju i ovo je prava prigoda da razmijenimo iskustva i povežemo se s određenim pristupnim fondovima. Radimo na tome, ali svaka pomoć nam je dobrodošla jer je veoma teško napraviti projekt koji će biti i realiziran.«

»Ovaj dan nam daje priliku probuditi razumijevanje vrijednosti europske kulturne različitosti i naučiti živjeti zajedno kvalitetnije. Kulturna različitost je ideja vodilja razvoja, ne samo u smislu gospodarskog razvoja, već i u smislu vođenja ispunjenijeg intelektualnog, emocionalnog, moralnog i duhovnog života. Sve spomenuto je obuhvaćeno u sedam kulturoloških konvencija, koje čine dobar temelj za promidžbu kulturne različitosti. Kulturna različitost je u tom smislu ostavština koja je nezamjenjiva u smanjivanju siromaštva i postizanju održivog razvoja«, poručuju iz Ureda za europske poslove.

U ime Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne zajednice govorila je *Ágnes Ozer*, u ime rusinske nacionalne zajednice *Ljubica Njaradi*, a u ime Ureda za inkluziju Roma *Duško Jovanović*.

Ankica Jukić-Mandić

U SUBOTICI I SLUŽBENO FORMIRANA NOVA KOLACIJA

Na vlasti sada DS, DSS i DSVM

Šest mjeseci nakon što je u Subotici raskinuta suradnja između koalicije Za europsku Suboticu, u čijem je središtu Demokratska stranka, i Mađarske koalicije, koju je predvodio Savez vojvodanskih Mađara, prošloga je tjedna i službeno formirana nova vladajuća koalicija Demokratske stranke s Demokratskom strankom Srbije i Demokratskom strankom vojvodanskih Mađara.

Na sjednici Gradskog vijeća, 20. svibnja, Savez vojvodanskih Mađara ostao je bez svojih članova u upravnim odborima 10 javnih poduzeća i ustanova. U 5 slučajeva zamijenjeni su njihovi predsjednici i zamjenici predsjednika upravnih odbora, a u 12 nadzornih odbora također su smijenjeni predsjednici, zamjenici i članovi SVM-a. Inače, SVM je u siječnju ove godine napustio mjesto predsjednika Skupštine grada, kao i 5 mjesta koja je imao u Gradskom vijeću.

»Sukladno dogovorima ojačana je okrnjena vladajuća većina predstavnicima DSS-a čiji su članovi ušli u upravne i nadzorne odbore i na taj način je u ovim tijelima ozvaničena nova koalicija. Demokratski savez vojvodanskih Mađara prihvatio je sudjelovati u skupštinskoj vlasti i pri-

jedlog vijećnika je da *Slavko Parać* iz DS-a bude predsjednik Skupštine grada, a dr. *Csaba Sepsei* iz DSVM-a potpredsjednik«, izjavio je nakon sjednice Gradskog vijeća gradonačelnik *Saša Vučinić* (DS).

Komentirajući novu koaliciju u izjavi za Danas, predsjednik Gradskog odbora SVM-a i bivši predsjednik Skupštine grada *Jeno Maglai* je rekao: »Ovo je koalicija čiji je jedini cilj očuvanje vlasti pod svaku cijenu. DS je sada u takvoj situaciji da ne bira tko će mu biti koalicijski partner, bez obzira na dano obećanje biračima i bez obzira na različite programe tih stranaka.«

Povodom stvaranja nove vladajuće koalicije subotički odbor Srpske napredne stranke u svom priopćenju zahtijeva hitno raspuštanje gradske skupštine i raspisivanje novih izbora. »Demokratska stranka uvodi novi model formiranja vlasti u Subotici, uvažavajući samo stranačke i osobne interese pojedinaca, a isključujući glas i interese građana, stvarajući time ozračje jednoumlja, nepovjerenja i opće nesigurnosti«, stoji među ostalim u priopćenju SNS-a.

Koalicija Za europsku Suboticu (DS, G17 plus i DSHV) od 67 mjesta u lokalnoj skupštini ima 32 vijećnika, a nakon raskida koalicije sa SVM-om (21) podršku za izglasavanje dobivao je uglavnom od šest vijećnika DSS-a.

S. M.

PROMJENE USTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Europski model za domaće zakone

Najveća prijetnja donošenju ustavnih promjena bilo je pitanje glasovanja dijaspore koje je prošlog petka kompromisnim dogovorom vladajućeg HDZ-a i najjače oporbene stranke SDP-a, nakon desetomjesečnog pregovaranja, ipak usuglašeno

Danas, nešto više od četiri godine nakon otvaranja pregovora, nakon mnogo problema i nepredvidivih situacija koje su obilježile hrvatski put prema EU (uhićenje Ante Gotovine kao dokaz potpune suradnje s Međunarodnim sudom, a poglavito jednogodišnja blokada Slovenije) Hrvatska smatra realnim i razumnim rokom dovršenja pristupnih pregovora do 2011. godine, što je u siječnju ove godine potvrdio i izjavitelj Europskog parlamenta za Hrvatsku *Hannes Swoboda* izjavom kako očekuje da njegovo sljedeće izvješće neće govoriti o napretku u pregovorima, nego o uspješnom završetku pristupnih pregovora. Potvrdili su to i zastupnici Europskog parlamenta prihvativši 10. veljače ove godine, velikom većinom glasova, rezoluciju o napretku Hrvatske u kojoj se ističe da je završetak pristupnih pregovora moguć do kraja ove godine, ako se ispune potrebni kriteriji. A jedan od tih kriterija je i promjena Ustava Republike Hrvatske, jer pri-

preme za članstvo u EU podrazumijevaju sveobuhvatne prilagodbe čitavog pravnog, gospodarskog i administrativnog (upravnog) sustava Republike Hrvatske.

Tako u svrhu ispunjavanja kriterija za članstvo Republika Hrvatska – kao i sve države kandidatkinje do sada – mora proći kroz složeni proces usklađivanja zakonodavstva i jačanja administrativnih kapaciteta te obaviti odgovarajuće reforme, koje u jednom dijelu uključuju i reformu temeljnih funkcija i nadležnosti pojedinih državnih tijela i institucija. Članstvo u EU ujedno podrazumijeva i prijenos određenih ustavnih ovlasti na institucije EU, izravan pravni učinak i primjenu prava EU te jamstvo određenih prava građanima EU na području Republike Hrvatske. Također, svaka država kandidatkinja prije pristupanja EU treba utvrditi ustavno-pravnu osnovu temeljem koje će pristupiti EU, a koja može podrazumijevati i raspisivanje referenduma.

NUŽNOST PRILAGOĐAVANJA

Nužnost određenih ustavnih promjena naznačena je i od strane EU tijekom procesa pregovora o pristupanju u određenom broju pregovaračkih poglavlja, pri čemu su pojedine ustavne promjene utvrđene kao izravan uvjet (mjerilo) za zatvaranje poglavlja. Stoga je bilo potrebno pristupiti promjenama Ustava s ciljem dovršetka pregovora o pristupanju, osiguravanja odgovarajuće ustavno-pravne osnove za pristupanje Republike Hrvatske EU, te učinkovitog funkcioniranja Republike Hrvatske u EU.

Najznačajniji zahvati odnose se na sljedeće ustavne odredbe: u sklopu izmjena i dopuna kojima se intervenira u postojeće ustavne odredbe izvorišnih osnova koje se dopunjuje na način da se među pripadnike autohtonih nacionalnih manjina, državljana Republike Hrvatske, uvrštavaju

Bošnjaci i Slovenci, kojima se kao i ostalim autohtonim nacionalnim manjinama jamči ravnopravnost s građanima hrvatske narodnosti i ostvarivanje nacionalnih prava. U članku 7. i članku 82. Ustava Republike Hrvatske propisuje se da Oružane snage Republike Hrvatske štite njen suverenitet i neovisnost, brane njenu teritorijalnu cjelovitost, te da mogu prijeći njene granice ili djelovati preko njenih granica samo na temelju odluke Hrvatskog sabora. Predloženom izmjenom redefinira se uloga i postupanje Oružanih snaga nakon sklapanja Sjevernoatlantskog ugovora da su Oružane snage Republike Hrvatske obvezne sudjelovati u kolektivnoj obrani. Napad na bilo koju državu članicu NATO-a smatrat će se napadom na Republiku Hrvatsku i Oružane snage Republike Hrvatske bit će obvezne štiti suverenitet i neovisnost napadnute države.

Ustavnom definicijom uloge Oružanih snaga Republike Hrvatske treba obuhvatiti četiri temeljne misije i zadaće Oružanih snaga definirane Dugoročnim planom razvoja Oružanih snaga Republike Hrvatske, a to su: zaštita suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske; obrana Republike Hrvatske i saveznika; sudjelovanje u operacijama odgovora na krize u inozemstvu; sudjelovanje u mjerama izgradnje sigurnosti i povjerenja te pomoć civilnim institucijama u zemlji.

Novom odredbom stavka 3. članka 82. propisano je da je za donošenje odluke o prelasku i djelovanju Oružanih snaga preko granice Republike Hrvatske potrebna većina glasova svih zastupnika.

SREDSTVA PRAVOSUDNE SURADNJE

U članku 9. Ustava Republika Hrvatska treba od dana pristupanja EU osigurati učinkovitu primjenu tzv. Europskog uhiđenog naloga (EUN). EUN je instrument uzajamne pravne pomoći sui generis, uređen Okvirnom odlukom Vijeća EU kojeg su prihvatile i primjenjuju sve države članice EU, pod uvjetima i na način propisan u Okvirnoj odluci Vijeća. Kao sredstvo pravosudne suradnje unutar EU, EUN se temelji na uzajamnom priznavanju odluka pravosudnih tijela jedne države članice u okviru pravnog sustava druge države članice. Njegovom realizacijom tražena osoba se izručuje nadležnom pravosudnom tijelu druge države članice koje osobu traži, bilo u svrhu kaznenog progona ili u svrhu izvršenja zatvorske kazne.

Postojeća ustavna odredba članka 9. ne dopušta izručivanje hrvatskih državljana drugim državama i predstavlja pravnu prepreku za učinkovito izvršavanje EUN-a od dana pristupanja EU, odnosno za cjelovito usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s Okvirnom odlukom Vijeća o EUN-u, a što je također i uvjet (mjerilo) za zatvaranje pregovora u poglavlju 24.

Mijenja se, među ostalim, i članak 65. Ustava (Obvezatnost i besplatnost općeg obrazovanja). Naime, Republika Hrvatska pripada skupini europskih zemalja s najkraćim obveznim školovanjem u Europi s trajanjem od osam godina. S tim u vezi treba napomenuti da osobe koje iz sustava obveznog obrazovanja izlaze s navršених 14 godina u praksi se ne mogu zaposliti, sukladno odredbama Konvencije o najnižoj dobi za zapošljavanje i odredbi članka 21. Zakona o radu kojom je zabranjen rad osobama mladim od 15 godina života. Osim toga, preporuke Europskoga kompetencijskog okvira pretpostavljaju dulje stjecanje temeljnih kompetencija od osmogodišnjeg osnovnoškolskog obrazovanja, dok se za pojedina strukovna zanimanja u okviru primjene direktiva EU predviđa obveza osiguravanja stjecanja temeljnih kompetencija (općeg obrazovanja) u trajanju od 10 godina. Kako bi se što veći broj mladih pripremio na izazove koje sa sobom donosi doba konstantnih tehnoloških promjena i inovacija, potrebno je produžiti trajanje obveznog obrazovanja do navršene 16. godine života. Jednu od glavnih prepreka prema tom cilju predstavlja članak 65. Ustava, prema kojem je obvezno školovanje ograničeno na osnovnu školu, pa se u tom smislu predlaže izmjena ovoga članka. Dopunom članka 132. Ustava građanima EU daje se pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu u Republici Hrvatskoj, koja će se ostvarivati u skladu sa zakonom i pravnim poretkom EU.

Člankom 19. Ugovora o osnivanju Europske zajednice građanima EU jamči aktivno i pasivno biračko pravo na lokalnoj razini u državama članicama EU u kojima borave, a čiji nisu državljani, i to pod jednakim uvjetima kao i državljani tih država članica. Hrvatska je obveza, u okviru poglavlja pregovora 23. Pravosuđe i temeljna prava, osigurati pravni okvir za ostvarivanje toga prava od dana pristupanja Republike Hrvatske EU.

Mijenja se i članak 141. koji predstavlja moguću ustavnu osnovu za pristupanje Republike Hrvatske EU i propisuje provedbu referenduma. Međutim, postojeća ustavna norma za pozitivan ishod referen-

duma zahtijeva vrlo strogu većinu – većinu glasova svih birača u državi. Takav izričaj stvara situaciju u kojoj svaki neizlazak na referendum (apstinencija) predstavlja glas »protiv«. Imajući u vidu velik broj hrvatskih državljana upisanih u biračke popise koji ne žive u Republici Hrvatskoj, te uzimajući u obzir visok postotak izborne apstinencije takvih birača, postoji opasnost da referendum koji bi se organizirao temeljem postojeće ustavne norme ne bi pružio realnu sliku volje biračkog tijela, te bi broj birača koji se uopće nisu odazvali referendumu umnogome utjecao na njegov ishod.

Kako referendum o pristupanju mora osigurati legitimnost takve odluke kao osnove članstva u EU, potrebno je osigurati da na referendumu dođe do izražaja stvarna volja biračkog tijela.

sečnog pregovaranja ipak usuglašeno. Naime, dogovorena su tri fiksna zastupnika dijaspore u Saboru te glasanje isključivo u diplomatsko – konzularnim predstavništvima za građane s prebivalištem izvan Hrvatske. To u praksi znači da će od 2011. godine u Hrvatskom saboru sjediti 148 zastupnika iz Hrvatske i tri iz dijaspore, odnosno da će Hrvati u BiH koji su do sada mogli glasovati u 43 grada, od sada to moći samo u četiri: u Sarajevu, Mostaru, Tuzli i Banja Luci, gdje se nalaze hrvatska diplomatsko – konzularna predstavništva u kojima će se jedino po novom dogovoru moći glasovati, a vjerojatno će dobiti i sva tri mjesta u Saboru, neovisno o tome koliko će ih izaći na izbore. Isto tako, omogućit će im se vjerojatno dva – tri dana za glasanje, jer se to ne regulira Ustavom, nego odlukama Vlade.

ovaj kompromis dobar za Hrvatsku iz najmanje dva razloga. Prvi je taj što se glasanjem u diplomatsko-konzularnim predstavništvima omogućava uvođenje reda i na razini principa i praktično, jer će se glasovati tamo gdje je hrvatska država i time isključiti prostor za brojne nepravilnosti i zloporabe u kojima su često glasali i »mrtvi«. Drugi je razlog ključan za europsku budućnost Hrvatske, jer je dogovorom odblokirano donošenje ustavnih promjena bez kojih nema priključenja Europskoj Uniji.

Međutim, iz Europske Unije stižu upozorenja da je teško predvidjeti kada bi se mogao zaključiti tehnički dio pregovora, jer najkompleksnije poglavlje, ono 23. o pravosuđu i temeljnim pravima još nije otvoreno. Europska komisija upravo je u prošli petak uputila radnoj skupini za proširenje Vijeća EU nacrt

Kompromisni dogovor vladajućeg HDZ-a i najjače oporbene stranke SDP-a

Predložene izmjene i dopune odredaba članka 141. Ustava upravo osiguravaju taj cilj propisivanjem donje granice najnižeg odaziva birača koji jamči legitimnost referenduma (referendumu mora pristupiti većina od ukupnog broja birača!) s tim što se na referendumu odlučuje većinom birača koji su glasovali u Republici Hrvatskoj.

NA KONCU IPAK KONSENZUS

Najveća prijetnja donošenju ustavnih promjena bilo je pitanje glasanja dijaspore koje je prošlog petka kompromisnim dogovorom vladajućeg HDZ-a i najjače oporbene stranke SDP-a, nakon desetomje-

Bez obzira na činjenicu da se Ustav Republike Hrvatske mijenja dvotrećinskom većinom, a to znači da je konsenzus vladajućih i oporbe bio nužan, treba naglasiti činjenicu da je pokazano dosta političke volje i zrelosti HDZ-a i SDP-a. Naime, oporba je odustala od svoga starog stava da je bilo kakva izborna participacija dijaspore, odnosno tzv. dijaspore (pozivajući se na činjenicu da Hrvati u BiH nisu dijaspore, nego jedan od tri konstitutivna, ravnopravna naroda) posve neprihvatljiva, a taj stav ima i većinsku podršku hrvatske javnosti, dok je HDZ pristao na glasanje u diplomatskim – konzularnim predstavništvima i na fiksnu kvotu od tri zastupnika. Nema sumnje da je

Zajedničke pregovaračke pozicije, čime je s Unijom strane tehnički sve spremno za otvaranje tog poglavlja. Sada treba pričekati i vidjeti kakva će biti ocjena glavnog haaškog tužitelja *Sergea Brammertza* o suradnji Hrvatske. Iz izvora EU doznaje se da dvije države članice (gotovo je sigurno riječ o Nizozemskoj i Velikoj Britaniji) žele pričekati Brammertzovu ocjenu prije nego što daju zeleno svjetlo za otvaranje tog poglavlja. U pozitivnom scenariju Hrvatska može još krajem lipnja otvoriti sva tri preostala poglavlja i zatvoriti četiri, čime bi imala sva poglavlja otvorena i dvije trećine zatvorenih.

Zlatko Žužić

BERNARDICA IVANKOVIĆ, RAVNATELJICA HRVATSKE ČITAONICE IZ SUBOTICE

Navika čitanja se razvija i njeguje

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Bernardica Ivanković, profesorica razredne nastave, nedavno je izabrana za ravnateljicu Hrvatske čitaonice iz Subotice. Tema za razgovor je bila široka lepeza programa Hrvatske čitaonice, izazovi na poslu informatorice na hrvatskom jeziku u subotičkoj Gradskoj knjižnici, gdje je Bernardica Ivanković zaposlena, kao i njezino bogato i višegodišnje iskustvo rada s djecom koje kao pedagoginja prenosi djeci i mladima.

HR: Nedavno ste izabrani za ravnateljicu Hrvatske čitaonice. Tko vam pomaže u radu na početku mandata i koji programi predstoje u organizaciji ove udruge?

Na čelu Hrvatske čitaonice dva je mandata bila njezina osnivačica i glavni »motor« svih akcija Katarina Čeliković. Naša udruga je prepoznatljiva po manifestacijama koje je organizirala. Skupština Hrvatske čitaonice me je izabrala koncem ožujka ove godine za predsjednicu na mandat od četiri godine. Srećom, moja je zamjenica i članica Upravnog odbora Hrvatske čitaonice dosadašnja predsjednica, od koje polako preuzimam organiziranje aktivnosti i od koje učim. Programe skupa osmišljavamo, a u tome, naravno, pomaže i programski savjet, jer je Hrvatska čitaonica u svom temeljnom poslanju zacrtala rad na razini pokrajine, a ne lokalno. I ove godine planiramo održati velike manifestacije, poput susreta pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom Lira naiva 26. lipnja u Svetozaru Miletiću, najveću književnu manifestaciju Dane Balinta Vujkova koncem listopada, pokrajinsku smotru recitatora na hrvatskom jeziku 6. studenoga, a već je održano popularno Književno prelo. U nakladničkoj djelatnosti u planu je tiskanje nekoliko knjiga. Ove godine je već tiskana knjiga duhovne poezije Hajdemo zajedno Mirjane Jaramazović, nedavno je i predstavljena, a suizdavač je Institut »Ivan Antunović«. Planiramo i književne večeri, radionice i kamp za djecu, a svi ti programi uključuju velik broj ljudi.

HR: Kako se financira Hrvatska čitaonica? Ima li problema sa sredstvima?

Mislim da je Hrvatska čitaonica do sada postigla u javnosti određeni ugled i prepoznatljivu kvalitetu rada te uspijevamo dobiti sredstva za programe. Glavninu sredstava dobivamo preko natječaja, a na sve se natječaje redovito javljamo. Mi

*Rad s djecom na očuvanju nacionalnog identiteta zacrtali smo kao najvažniji zadatak Hrvatske čitaonice * Knjige uvijek dijelimo djeci, jer nam je cilj da knjiga i riječ dođu do svakog djeteta * Hrcko je postao vrlo blizak djeci, jer je dobio neku vrstu osobnosti među njima * Ponajprije svojim životom i radom trebamo svjedočiti i pozivati i druge koji još imaju bilo kakve dvojbe da iskoriste svoje pravo i upišu djecu na nastavu na hrvatskom jeziku*

nikada ne tražimo puno, a sve što dobijemo ulažemo u konkretni rad. A ono što možemo volonterski, to radimo puni entuzijazma. Toga se nećemo odreći ni ubuduće, a potvrda tomu je određeni broj roditelja i nastavnika koji priskaču u pomoć. Sredstava bi nam trebalo više, ali razumijemo situaciju i pokušat ćemo raspolagati onim što dobijemo. U pisanju prijavljivanja na natječaje i raznih molbi već smo »profesionalci«.

HR: Koji su ciljevi organiziranja etno-kampa za djecu tijekom ljetnog raspusta?

Rad s djecom na očuvanju nacionalnog identiteta zacrtali smo kao najvažniji zadatak. To činimo na razne načine, od rada dramske skupine, recitatorske i kreativnih radionica, do održavanja takozvanih kampova. Nakon povijesno-informatičkog kampa, pa prošlogodišnjeg posvećenog tradicijskoj odjeći i obući Hrvata Bunjevaca, ove godine želimo održati kamp krajem kolovoza, pred početak nastave, a tema će opet biti vezana za tradiciju. Ovdje se uključuju i roditelji koji pomažu, a djeca u tome doista

uživaju. Važno je spomenuti prostor Hrvatske čitaonice kao mjesto u kojem se okuplja velik broj ljudi, članova raznih skupina: slamarke, recitatori, glumci, pjevači. Ljeti je i dvorište vrlo posjećeno, a ove ćemo godine imati češća druženja djece uz učenje pjesama, sa zabavnim i kreativnim igrama. Želja nam je ove godine ujesen započeti rad na predstavi s temom narodnih poslova u kojoj će uz nekoliko odraslih animatora sudjelovati učenici, a osim zabave, predstava ima poučnu vrijednost.

HR: Kako ocjenjujete dosadašnju izdavačku djelatnost Hrvatske čitaonice?

Fascinira me broj do sada objavljenih knjiga i njihov prijem kod čitatelja budući da sam do sada i ja bila tek čitatelj. Hrvatska čitaonica je do sada tiskala samostalno ili u suizdavaštvu dvadeset tri naslova, među njima najviše posvećenih djeci iz opusa Balinta Vujkova, ali i onih posvećenih struci, kao što su bibliografije ili zbornik s Dana Balinta Vujkova. Novost je svakako i zvučna edicija koja je realizirana u suradnji s hrvatskim uredniš-

tvom Radio Subotice ili samostalno i sada broji više nosača zvuka s narodnim pripovijetkama i sličnim sadržajima. Što reći? Prekrasno. Za nakladničku djelatnost zadužena je Katarina Čeliković koja je već uredila spomenutu knjigu »Hajdemo zajedno«, a sada radi na knjizi Lira naiva i na zborniku radova sa stručnih skupova od 2006. do 2009. godine. U pripremi je i knjiga poezije za djecu Josipa Dumendžića, ali ovdje nam doista nedostaju financijska sredstva, što nam je u ovom segmentu najveći problem. S obzirom da mi knjige uvijek dijelimo djeci, jer nam je cilj da knjiga i riječ dođu do svakog djeteta, nemamo zaradu od knjiga. No, to je razlog da ponekad dobijemo donaciju za ilustracije ili neki drugi trošak od ljudi koji cijene ovaj rad.

HR: Koji su vaši radni zadaci na poslu informatorice na hrvatskom jeziku u subotičkoj Gradskoj knjižnici?

Posao informatorice na hrvatskom jeziku je izuzetno kreativan, ali i zahtjevan posao. Glavna zadaća mi je propagirati knjigu i čitanje,

prvenstveno na dječjem odjelu, ali svakako i na drugim odjelima, budući da sam jedini uposlenik Gradske knjižnice koji radi posao informatorice na hrvatskom jeziku. Informatorica treba biti u stalnom kontaktu s korisnicima, kao što sam navela prvenstveno s djecom, animirati ih raznim programima i aktivnostima, ali i oslušivati njihove potrebe i želje. Stoga veoma često posjećujem odjele u školama u kojima se nastava odvija na hrvatskom jeziku, a još češće su ta djeca moji gosti u knjižnici na satu obrade lektire. Tema sata ne mora nužno biti hrvatski jezik, može i neki drugi predmet, ali svakako knjiga mora biti u centru, odnosno povod svake aktivnosti. Budući da je hrvatski jedan od tri jezika koja su u službenoj uporabi u našem gradu, jedna od zadaća mi je i prevođenje svih tekstova, dopisa i obavijesti Gradske knjižnice. Naravno da sudjelujem u nabavi knjiga na hrvatskom jeziku, u planiranju susreta s piscima, kao i prilikom suradnje s hrvatskim institucijama.

HR: Kakva je suradnja s dječjim piscima iz Hrvatske?

Gradska knjižnica ima odličnu suradnju s piscima iz Hrvatske, napose onima koji pišu za djecu. U novije vrijeme iz Hrvatske su nam u gostima bili *Željka Horvat-Vukelja*, *Mrvoje Kovačević*, *Sanja Pilić*, *Miro Gavran*, *Đurđica Stuhlreiter* i drugi. Ovi programi zahtijevaju dodatna sredstva koja knjižnica nema u proračunu te stoga svake godine konkuriramo na raznim natječajima, primjerice na natječaj Ministarstva kulture Republike Srbije, za programe nacionalnih manjina, i natječaj Grada Subotice. Dio sredstava osiguravamo i putem sponzora. Prošle godine financijski su nam pomogli Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatsko nacionalno vijeće i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata. Kako ove godine još nemamo informaciju o sredstvima za ovu namjenu, nadamo se da ćemo makar u drugoj polovici godine uspjeti realizirati neki susret, jer se pisci iz Hrvatske rado odazivaju na naš poziv. Moram naglasiti da pisci iz Hrvatske u Subotici borave dva dana, kako bi se susreli sa svakim djetetom koji nastavu ili vrtić pohađa na hrvatskom jeziku. Tom prilikom im organiziram sedam susreta, od čega je gotovo polovica u prigradskim naseljima: u Tavankutu, Maloj Bosni i Đurdinu, što je u normalnim uvjetima veoma naporno i neprihvatljivo za neke pisce. S obzirom na značaj ovih susreta za našu zajednicu, ali i samu nastavu, od sada smo uvijek uspješni dogovoriti ovako bogate programe.

HR: Pokazuju li djeca zainteresiranost za pisanu riječ?

Sve je manji broj djece koja pročitaju obveznu lekturu. Poplava SMS poruka i interneta ometa umijeće čitanja, jasnog rezoniranja, kao i

lijepog izražavanja. Naravno, navika čitanja nije sama po sebi vrlina. Ona se razvija i njeguje. Osim toga, čitanje je vještina koju je važno i upotrijebiti na ispravan način. Kao i kod uzimanja hrane, i u čitanju treba biti izbirljiv. Gradska knjižnica trudi se svojim programima razviti ljubav prema knjizi i čitanju. Stoga organiziramo brojne stalne i povremene programe. Nabrojat ću samo neke: cjelogodišnja suradnja sa školama i vrtićima u vidu posjeta knjižnici na kojima realiziram školski sat na dogovorenu temu ili obradu lektire, zatim organiziranje kreativnih radionica, igraonica tijekom popodneva, a za djecu koja nisu u mogućnosti otputovati na more ili zimovanje organiziramo višednevne aktivnosti pod nazivom »Ljetujemo u knjižnici«. Jedan od značajnijih programa je Kviz za poticanje čitanja »Čitam i skitam«. Spomenuli smo već susrete s piscima, predstavljanje knjiga, organiziranje raznih likovnih i literarnih natječaja, smotri recitatora, večeri kazivanja poezije za djecu i drugo. Ove godine Gradska knjižnica obilježava 120 godina od svoga osnutka te je u tijeku velika akcija »Svako dijete član knjižnice«, kojom je omogućeno svoj djeci osnovnog i srednjškolskog uzrasta da se u vremenu od 100 dana, točnije do kraja lipnja, učlane ili obnove članarinu za razdoblje od godinu dana za samo 100 dinara. U okviru proslave jubileja na jesen planiramo niz aktivnosti.

HR: Kolika je zastupljenost hrvatske književnosti u fondu subotičke Gradske knjižnice? Ima li suvremenih djela?

Gradska knjižnica trudi se svake godine dopuniti fond na hrvatskom jeziku novim naslovima. Međutim, nabava knjiga je već dvedesetak godina otežana zbog uvoznih propisa, a cijena je ključna. Ipak, ne odustajemo. Inicirali smo razgovor na ovu temu s Generalnim konzulatom Republike Hrvatske u Subotici, sa Školskom knjigom i još nekim nakladnicima, nadamo se i pomoći Hrvatskoga nacionalnog vijeća. Važno je riješiti na višoj razini problem uvoza knjiga, a svakako bi trebalo postaviti pitanje otkupa knjiga u Hrvatskoj za potrebe Hrvata u Vojvodini. Knjiga na hrvatskom jeziku ima najviše na dječjem odjelu, ali ne dovoljno. Sredstva koja dobivamo od Grada nisu dovoljna ni za kupovinu knjiga na srpskom, a kamoli na hrvatskom jeziku, gdje knjiga košta puno više, jer je uvoz. Ono što smo svakako uspjeli, to je da na dječjem odjelu fizički odvojimo dvije police za lekturu i slikovnice na hrvatskom jeziku. Međutim, nedostaje nam još dosta naslova ili imamo mali, gotovo neznan broj primjeraka, a o knjigama za odrasle ne možemo ni govoriti. Svaka pomoć nam je dobrodošla.

HR: Suradujete u dječjem pod-

listku Hrcko. Kolika je važnost ovog podlistka na hrvatskom jeziku za djecu, koji izdaje NIU Hrvatska riječ?

Hrcko je jedini podlistak na hrvatskom jeziku za djecu te je njegova važnost neupitna. S velikim zadovoljstvom sudjelujem u njegovu stvaranju svojim tekstovima i fotografijama. Najviše me raduje povratna informacija malih čitatelja, njihovi odgovori, članci. Hrcko je postao vrlo blizak djeci, jer je dobio neku vrstu osobnosti među njima, a to što je na hrvatskom i govori o događajima iz njihova života, uči ih o jeziku, povijesti, baštini, knjizi daje za pravo nama koji sudjelujemo u njegovoj izradi reći da je nezamjenjiv! Kad god sam u prilici trudim se promovirati Hrcka, bilo da se radi o programu Gradske knjižnice ili Hrvatske čitaonice ili običnom prijateljskom susretu. Sve aktivnosti u kojima ja sudjelujem ili prisustvujem objavljujem u Hrcku, a vrlo rado potičem i svoje prijatelje da se aktivno uključe u njegovo stvaranje. Najveći promotor je možda moj sin *Zdenko* koji, iako zna da ja pišem za Hrcka, s nestrpljenjem čeka petak kada on treba osvanuti na kioscima, a još je i pretplatnik preko škole pa nam se dogodi da imamo i dva Hrcka! Jako mi je drago da je preko škola uspjela akcija pretplate na Hrcka te i sada potičem djecu da se prijave za Hrcka, jer im tako stiže u školu.

HR: Kakva su vaša iskustva rada s djecom u hrvatskom odjelu u Maloj Bosni?

Kao učiteljica zaposlila sam se 2007. godine u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović« u Maloj Bosni. Tamo sam radila nepune dvije školske godine. Raditi u nastavi je za mene bilo veliko i korisno iskustvo koje se nadovezalo na moj prethodni posao u Crvenom križu, gdje sam također radila s djecom na zdravstveno-preventivnim programima, ali i kao propagatorica dragovoljnog darivanja krvi. U Maloj Bosni sam predavala u kombiniranom odjelu na hrvatskom jeziku. Iako je ovo bio kratak period rada u školi, ostat će mi u dubokom sjećanju i zbog djece koja su divna i zaslužuju veliku pohvalu, ali i zbog posebnog ozračja koje su stvorile kolegice učiteljice. Prijateljstva koja sam tamo stekla su za mene od neprocjenjive vrijednosti. Rad u Maloj Bosni je specifičan, jer je to škola s malim brojem učenika, pa su i odjeli mali, sva djeca su uglavnom putnici, još od vrtića. Ono što je za pohvalu je da je u Maloj Bosni učitelj i dalje autoritet, djeca su dulje djeca, zahvalniji su za rad i lakše ih je animirati. S obzirom da sam šest godina radila na YU ECO radiju kao novinarka, a bila sam i dopisnica Radio Subotice, programa na hrvatskom jeziku od samog osnutka, u Maloj Bosni sam uz nastavu vodila i novinarsku sekciju,

od čijeg rada je nastao školski mjesečnik tiskan na 8 stranica. Za početak skromno, ali lijepo. Međutim, zbog promjene mog posla časopis je prestao s izlaženjem.

HR: Treba li više popularizirati upis djece u hrvatske odjele?

Svakako. Još uvijek smo svjedoci nedovoljne informiranosti i najčešće velike, ali neutemeljene uplašenosti roditelja. Ponajprije svojim životom i radom trebamo svjedočiti i pozivati i druge koji još imaju bilo kakve dvojbe da iskoriste svoje pravo i upišu djecu na nastavu na hrvatskom jeziku. O tome sam već nekoliko puta na razne načine pisala u Hrcku. Ako netko ima dvojbi o kvaliteti nastave, rezultati koje naša djeca postižu na raznim natjecanjima to potpuno demantiraju. Znam da su udžbenici problem, ali znam iz iskustva da nastavnici čine sve i daju maksimum kako bi prevladali taj problem. I ponavljam, informiranost roditelja je ključna, a smatram da bi se na zajedničkim susretima s roditeljima budućih prvoškolaca uvijek trebali obratiti i roditelji čija djeca već pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, ali i nastavnici i ravnatelji škola koji će svojim svjedočenjem razbiti sve strahove o odvajanju djece, kvaliteti nastave i slično. Moj je sin upravo u odjelu na hrvatskom nastavnom jeziku i mi doista nemamo nikakvih problema, ali volim atmosferu koja je stvorena među učenicima, jer su svugdje skupa s drugom djecom.

HR: Što vas je potaknulo na amaterski glumački angažman?

Cijeli svoj život, još od djetinjstva, bila sam aktivna na sceni, u vođenju programa, pjevanju, recitiranju, glumi, a aktivno sam petnaest godina igrala u folkloru. Sve te aktivnosti su se godinama prepletale, a povremeno i paralelno odvijale. Za neke od spomenutih aktivnosti sam i nagrađivana, što na amaterskim, ali i na profesionalnim natjecanjima i festivalima. Rad na sceni me je uvijek privlačio, a iskustva koja sam stekla su bila primjenjiva u brojnim sferama moga života. Glumila sam u radijskim emisijama »Škripi deram«, »Mali jendek« i druga koja su emitirane na valovima radio Subotice, zatim u nekoliko humorističkih TV serija, dokumentarnim emisijama, ali i u dramskom odjelu Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo«. Došlo je vrijeme kad svoje iskustvo želim prenijeti mladima i djeci, ali se s njima i osobno poigrati na »daskama koje život znače«. Tako za jesen imamo planove pokrenuti rad s djecom na jednoj predstavi, u čemu ću imati pomoć još nekoliko pedagoga. Gluma i sama scena čovjeku život obogaćuju i ne dozvoljavaju mu da posustane u životnom optimizmu, jer je i sam život svojevrsna »igra«, a ja ne želim izgubiti optimizam i radost koju mi najviše donose i osvježavaju djeca i mladi.

UZIMAJU LI SVEĆENICI, ANGAŽMANOM U NACIONALNIM VIJEĆIMA, ULOGU KOJA IM NE PRIPADA?

Bogu božje, caru carevo

Dok jedni smatraju kako svećenici ne bi trebali biti članovi manjinskih predstavničkih tijela, jer to dijeli narod i crkvu, drugi vjeruju da svećenici, poput svih ostalih građana, jesu pripadnici nekog naroda i imaju pravo brinuti za dobrobit svog naroda

Na listama za predstojeće izbore za nacionalna vijeća nacionalnih manjina svoje je kandidature podnijelo i nekoliko svećenika i biskupa – za Mađarsko nacionalno vijeće kandidirali su se katolički biskup *Lászlo Németh*, reformat-ski biskup *István Csete-Szemesi*, glavni intendant Evangeličke crkve *Árpád Dolinszky*, među elektorima za Hrvatsko nacionalno vijeće su svećenici Katoličke crkve *Andrija Kopilović* i *Andrija Anišić*, a glavni muftija Islamske zajednice u Srbiji *Muamer Zukorlić* nositelj je i jedne od lista na predstojećim izborima za Nacionalno vijeće Bošnjaka. Na nekim listama kod Rusina, Ukrajinaca i Rumunja također će biti grkokatoličkih i pravoslavnih svećenika.

Uzimaju li sebi svećenici takvim angažmanom ulogu koja im ne pripada? U koliko se mjeri nacionalna vijeća mogu shvatiti manje kao političke, a više kao manjinske samouprave u kojima i svećenici, kao građani i pripadnici određene manjinske grupe, imaju pravo na taj način sudjelovati u javnom životu te zajednice? Gdje svoj prostor za djelovanje nalaze kršćanske crkve u Europi?

KOJA PREDSTAVLJA SVEĆENIK

Koordinatorica programa za etničke i vjerske manjine pri Centru za razvoj civilnog društva *Snežana Ilić* kaže kako u sekularnoj državi, kakva je Srbija, ne vidi ništa sporno u angažmanu svećenika u široj zajednici, jer »slikovito rečeno, tim angažmanom svećenici dolaze u situaciju da daju caru carevo, a Bogu božje«.

»Kao ugledni ljudi u svojim sredinama, oni poput drugih uglednika: liječnika, profesora, znanstvenika, umjetnika, općenito ljudi od integriteta i autoriteta, čak mogu biti korektiv prevladavajućoj partokratskoj praksi u svim društvenim segmentima danas u Srbiji. Naravno, kada ugledni pojedinci sudjeluju u političkom životu, postoji rizik od različitih vrsta nji-

hovog »uvjetovanja«, što nije slučaj s aparatčicima koji sve duguju svojim strankama. Korektivna uloga uglednih pojedinaca može

Snežana Ilić

biti još izraženija kod manjinskih zajednica, jer upravo unutar njih nedostaje pluralnosti u političkom životu. Ulaskom svećenika u politiku otvara se međutim pitanje (uostalom kao i za druge izabrane predstavnike) koga će predstavljati svećenik – član nacionalnog vijeća: cijelu nacionalnu zajednicu (manje realno), jedan njen segment (što je zajednica veća i heterogenija i rizik je u ovom pogledu veći), ili, u krajnjoj liniji, prije svega svoje biskupe«, kaže Ilićeva, te dodaje kako politički angažman svećenika nije fenomen nepoznat suvremenoj Europi, pa ni svijetu.

»Sjetimo se samo katoličkih svećenika, zastupnika teologije oslobođenja, u Latinskoj Americi. I u suvremenoj Njemačkoj nisu rijetki slučajevi da se, prije svega, evangelički svećenici i teolozi pojavljuju na glasačkim listićima, ispred Stranke zelenih ili Socijaldemokratske partije, primjerice. Katolička crkva je po tom pitanju rigoroznija i katolički svećenici rijetko ulaze u politički život, jer crkva postavlja pred njih izbor ili-ili. Na kraju krajeva, u službi čovjeka može se biti na različite načine koji se ne moraju međusobno isključivati, kao što niti svećenički poziv ne isključuje uživanje svih građanskih prava, pa i prava na sudjelovanje u javnom životu. Naravno, što političke stranke i tijela uprave daju uvjerljivije odgovore na aktualne društvene probleme,

to je prostor za političko djelovanje crkve objektivno manji«, kaže Snežana Ilić.

SVAKI SU IZBORI UJEDNO I POLITIČKA RABOTA

Politolog *Duško Radosavljević* smatra kako se kroz nacionalna vijeća pokušava ostvariti politički utjecaj, te da crkvama nije tu mjesto.

»Sigurno da su izbori za nacionalna vijeća ujedno i politička rabota, inače političke stranke ne bi sudjelovale u njima. Preko nacionalnih vijeća se ostvaruje značajan utjecaj u okviru određene manjinske zajednice i zato su oni bitni kreatori političkog javnog mnijenja u

Duško Radosavljević

manjinskoj zajednici. S druge strane, uloga crkve u bilo kojim političkim izborima treba se svesti, rekao bih, na jednu savjetodavnu, a ne na aktivnu političku ulogu, jer kada se svećenici uključe u politiku apsolutno dolazi do podjele, odnosno, oni dijele svoju zajednicu. Dakle, nije crkvi mjesto u politici i crkva je jedino instrumentalizirana kada se njeni djelatnici nalaze na bilo kojim kandidatskim listama. Međutim, u Srbiji je sve postalo politika, pa nije ni čudo što se pokušava na vrlo providan način ostvariti politički utjecaj. Ako dopustimo da se vjerske zajednice, odnosno crkve, na taj način uključuju u politiku, onda ćemo s druge strane doći do toga da će biti sasvim legitimna stvar mijenjanje političkih struktura i države u crkvu, a to je po meni nedopustivo. To je priča koju mislim da treba vrlo brzo zaboraviti i ne tolerirati,

jer jednostavno ćemo na taj način doći do simbioze države i crkve, i u krajnjoj ishodnici do toga da država i crkva dijele što vjernike, što svoje građane po nekim linijama koje sigurno u politici nisu za diobu«, smatra Radosavljević.

CRKVA, DRŽAVA I SEKULARNOST

Novija istraživanja pokazuju kako Srpska pravoslavna crkva sve više gubi ugled kod građana, i dok se u prijašnjim istraživanjima nalazila odmah poslije vojske, danas je daleko ispod institucija koje uživaju povjerenje. Sociologinja *Zagorka Golubović* kaže kako čak i ispitanici koji za sebe kažu da su religiozni, ne znaju objasniti što za njih to znači, a tek veoma mali broj navodi da su čitali Stari i Novi zavjet ili neke teološke spise. Ispitanici također smatraju kako vjera i crkva nisu isto, da se crkva ne treba miješati u državu, te da nedovoljno radi na religioznom odgoju svojih vjernika.

»Jedno je baviti se politikom, a drugo je miješati se u političke odluke. Crkva i država su u sekularnoj državi odvojene, i to striktno

Zagorka Golubović

odvojene, a kod nas te striktnosti nema. Kod nas maltene državnicu idu na poklonjenje u patrijaršiju pitati crkvene velikodostojnike trebaju li uraditi ovo ili ono. To je apsolutno pogrešno, kao što je bilo pogrešno i uvođenje vjeronauka kao učenje vjere u državne škole. Mi smo bili za to da se uvede sociologija religije, filozofija religije ili proučavanje različitih religija,

naravno, svećenici su htjeli baš vjeronauk«, kaže Zagorka Golubović. Ona dodaje kako se pravoslavni svećenici mogu baviti politikom kao individue i ne svećenici kada skinu mantiju, te mogu otići na neki politički skup, ali smatra da se ne bi smjeli nalaziti na izbornim listama za nacionalna vijeća.

U MENTALITETU NARODA VJERA IMA BITNU ULOGU

Mons. *Andrija Kopilović* kaže kako će u Hrvatskom nacionalnom vijeću predstavljati cijelu hrvatsku zajednicu, a ne crkvu ili biskupa. Na pitanje što ga je motiviralo da aktivno sudjeluje na izborima, kaže:

mons. Andrija Kopilović

»Mislim da kao i svaki čovjek, i svećenik i biskup jest i građanin. Kao i svaki čovjek, svećenik je u isto vrijeme i pripadnik nekog naroda, i također je i odgovoran za svoj narod. Budući da Hrvatsko nacionalno vijeće nije stranačko niti političko tijelo, nego brine o općem dobru hrvatske zajednice, stoga se i svećenik, kao dio te zajednice može angažirati i djelovati, i može odgovorno pomoći tom tijelu. To su moji motivi. Stalo mi je do zbilja kva-

litetnog rada vijeća, a mislim da u mentalitetu našega naroda ipak vjera igra i te kako bitnu ulogu, zato sam se ohrabrio«, kaže mons. Kopilović i dodaje kako je veoma bitno što nacionalna vijeća nisu političke organizacije, jer u suprotnom crkva ne bi odobrila njegov angažman.

»Katolička crkva zabranjuje svećenicima da se bave politikom u užem smislu. Dakle, svećenik ne može biti ministar, član parlamenta ili stranke, ali u savjetodavnim tijelima, pa i u političkim savjetima, gdje treba iznijeti i stav crkve, svugdje ima svećenika. To je iskustvo i Europe«, objašnjava mons. Kopilović i dodaje kako bi katolički svećenik koji se bavi politikom u užem smislu bio isključen iz svećeničke službe, dok takva vrsta zabrana ne postoji za pravoslavne svećenike.

PROSTOR ZA BUDUĆE TRGOVANJE GLASOVIMA

Povjesničar *Rudolf Weiss* također ističe kako po zakonu nacionalna vijeća nisu izravno politička stvar, te podsjeća da se trebaju baviti obrazovanjem, uporabom jezika i pisma, te kulturom i medijima određene nacionalne manjine.

»Dakako da izbori za nacionalna vijeća imaju i svoju političku težinu, primjerice svodenje rezultata izbora može biti rabljeno i u političke svrhe. Podaci o tome koliko se ljudi upisalo, koliko će ih se odazvati na izbore, pokazuju koliko je ta zajednica životna i pokretljiva, koliko je spremna uraditi za boljitak svoje zajednice, i to će svakako proučavati politički analitičari i u matičnim državama, a i u Beogradu, prije svega. Dakako, ti će podaci imati značaj i kod budu-

ćeg trgovanja glasovima kod nekih budućih izbora.« On ističe kako se Njemačko nacionalno vijeće i Njemački narodni savez zalažu za apsolutno poštovanje sekularizma.

»Mi doslovno shvaćamo da je crkva odvojena od države, smatramo to najboljim rješenjem, jer

Rudolf Weiss

stoljeća su protekla u borbi za sekularizam, te veoma poštujemo i cijenimo sekularnu državu, i to treba tako i ostati. Dakle, njemačka nacionalna zajednica apsolutno ide samostalno na izbore bez upliva bilo koga sa strane.«

Weiss je inače i predsjednik Luteranske evangeličke crkve ne općine i potpredsjednik sinoda Evangeličke crkve u Srbiji, i kaže kako je Evangelička crkva u Njemačkoj ili u skandinavskim državama politički potpuno neutralna, jer ukoliko bi crkva sebi uzela za pravo miješati se u državne stvari, to ne bi moglo biti samo jednosmjerno, nego bi se tada i država miješala u crkvene stvari.

»Stoga se crkva ne miješa u politički život niti ima takvih aspiracija u tim zemljama, već je prije svega moralni, etički i karitativni čimbenik, a nikako ne ide u izravna politička uplitanja.

Naravno, u manje razvijenim demokracijama to nije slučaj, pa tu dolazi do prepletanja i do miješanja obostranog, što uopće nije standard kojemu treba težiti. Trebamo slijediti primjere modernih država a nikako primjere nekih azijskih teokratskih država, gdje su potpuno pogažena ljudska prava i slobode. Stoga, slijedeći primjer najrazvijenijih država i demokracija, Njemačko nacionalno vijeće sigurno dobro radi kada ide isključivo s laicima na listi«, kaže Weiss.

On kaže kako se na izbornim listama mogu naći razne protestantske grupe, tzv. neovisni pravci i vjerske grupice, koje broje nekoliko tisuća vjernika, ali je to u suprotnosti sa službenom Evangeličkom crkvom koja nikada nema svoje kandidate na stranačkim listama, te nerijetko svećenici koji su prekršili te kanone budu stavljeni pred izbor – ili stranka ili crkva.

Na pitanje zašto će, poslije svega rečenog, biskup Evangeličke crkve Árpád Dolinszky ipak biti na izbornoj listi za Mađarsko nacionalno vijeće, Weiss kaže:

»U tom slučaju stav je bio da je nacionalno vijeće nepolitička stvar i da su evangeličke crkve u mnogim državama narodne crkve, a to znači da staju uz narod kada se radi o pitanjima očuvanja jezika, kulture i identiteta. Stoga se došlo do toga da na mađarskoj listi ima predstavnika svih triju povijesnih crkava – Katoličke, Reformatske i Evangeličke. Ocijenjeno je kako će se Mađarsko nacionalno vijeće baviti isključivo zakonskim nadležnostima u područjima kulture, obrazovanja i medija, a crkve imaju svoje vjerske emisije i svoja glasila«, objašnjava Weiss.

S. Mamužić

Kojem li se privoljeti carstvu?

Iako Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u članku 101. određuje da »pravo da bude elektor ima i pripadnik nacionalne manjine koga je za elektora imenovala organizacija ili udruga nacionalne manjine«, to nije niti malo smetalo da se »građanske stranke demokratske provenijencije« aktivno uključe u ovo »zadovoljstvo« zvano elektorski izbori za izbor nacionalnog vijeća naše manjinske zajednice

Piše: Ivan Karan

Najvažnija sporedna stvar Hrvatima u Srbiji (točnije rečeno u Vojvodini) trenutno nije nogomet – već izbori za Hrvatsko nacionalno vijeće. I dok su neki izgarali mjesecima prikupljajući potpise za upis u poseban birački popis i za potporu elektorima, neki su, sportskim žargonom rečeno, tempirali formu za svibanj – samo za prikupljanje potpisa potpore svojim elektorima.

Izgleda da su ovi prvi bili uspješniji u utrci tko će imati više elektora (kompletne rezultate znat ćemo u petak – a možda i kasnije – ovisno o tempu rada Ministarstva za ljudska i manjinska prava, ili kad i kako nekima bude odgovaralo), ali i drugima je krenulo.

DIOPTRIJA IMA RAZNIH

Promatraču koji sve gleda s distance izgleda kao da postoje dvije strane: DSHV, i ostali koji bi navodno da se udruže protiv njega. Ali nije sve to tako jednostavno – jer je ovo ipak hrvatska manjinska scena. Dok su prvi (ekipa A, tj. DSHV) prikupili preko 70 posto potpisa za upis u poseban birački popis, a od tog broja oko 70 posto animirali da potpišu za njihove elektore, ostali su pisali priopćenja o slaboj organizaciji upisa (od tolikog posla nisu stigli sami upisati niti sve svoje članove), ali su uzeli

»posao preda se« i prikupili pet puta više potpisa za elektore, nego za upis u poseban popis birača.

Iako Zakon o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina u članku 101. određuje da »pravo da bude elektor ima i pripadnik nacionalne manjine koga je za elektora imenovala organizacija ili udruga nacionalne manjine«, to nije niti malo smetalo da se »građanske stranke demokratske provenijencije« aktivno uključe u ovo »zadovoljstvo« zvano elektorski izbori za izbor nacionalnog vijeća naše manjinske zajednice (doduše, mjerodavni ministar kaže kako je to jedva vidljivo), što je u najmanju ruku nelegalno.

Dioptrijska ima raznih – rekao bih. I na prvim elektorskim izborima sudjelovali su elektori koji su bili članovi različitih stranaka, pa i građanskih, ali se tada te stranke nisu aktivno miješale u manjinske izbore, jer to nije bilo u fokusu njihovih interesiranja.

Promatraču koji sve gleda s distance izgleda kao da postoje dvije strane: DSHV, i ostali koji bi navodno da se udruže protiv njega. Ali nije sve to tako jednostavno – jer je ovo ipak hrvatska manjinska scena. Dok su prvi (ekipa A, tj. DSHV) prikupili preko 70 posto potpisa za upis u poseban birački popis, a od tog broja oko 70 posto animirali da potpišu za njihove elektore, ostali su pisali priopćenja o slaboj organizaciji upisa (od tolikog posla nisu stigli sami upisati niti sve svoje članove), ali su uzeli »posao preda se« i prikupili pet puta više potpisa za elektore nego za upis u poseban popis birača.

Sada ne samo da su davale logistiku za svoje članove koji su bili kandidati za elektore, već su i neki mjesni odbori tih stranaka (u kojima, uzgred budi rečeno, većinu čine pripadnici većinskog naroda) određivali i koji će Hrvat biti elektor. Što je u najmanju ruku nelegitimno.

A budući da su bili »široke ruke« kod prijema članstva (nisu gadljivi ni na preletače iz Srpske radikalne stranke) omaklo im se

da elektor bude i Hrvat bivši član te organizacije (ludih i opasnih devedesetih samozadužene za rad na smanjenju broja Hrvata u Srbiji – od Srijema pa do Stanišića na mađarskoj granici). Neupućeni bi rekli – čuj Hrvat, pa pripadnik srpske stranke, pa još radikalne?

E, na ovo je najbolji odgovor grafit ili slogan na utakmicama »Ovo je Srbija«. I Hrvat, dodao bih.

ISTA ŠKOLA – DRUGO PAKOVANJE

A da su izbori značajni – značajni su! Da nisu, ne bi bilo više ovjerenih potpisa za elektore, nego upisanih u poseban birački popis. Da nisu, ne bi neki bili kandidati za elektore, a da nisu našli vremena upisati se na poseban birački popis. Da nisu, ne bi neki koji su elektorske izbore proglašavali sunovratom demokracije i odbijali svaku primisao da bi oni mogli biti

na biralište, drugi na izlazu kad se potvrdi da su glasovali za njih).

Ista škola – drugo pakovanje.

A dijele se i novci za udruge i radna mjesta »nesvrstanim« elektorima. Doduše virtualno. I upozorenja oko stalnosti radnog mjesta. E, to može biti realnije nego ono prethodno.

Najlakše je elektorima DSHV-a i DS-a, a najteže elektorima DZH i »Pučke kasine«. Prvi su osigurali dovoljno elektora za formiranje izbornih lista, drugi ni zajedno i s »nesvrstanim« elektorima ne mogu formirati listu. Ako žele u HNV (a žele, inače ne bi aktivno na terenu radili na prikupljanju potpisa i trošili vrijeme i novac), moraju se nekom prikloniti »carstvu«.

I pred njima je dilema veća nego Hamletova.

Kako se prikloniti DSHV-u, kad su najviše energije trošili na napade na tu stranku optužujući je da je kriva za sve loše u našoj zajednici? I bi li DSHV htio njih? Kako se prikloniti DS-u, kad su DSHV napadali zbog suradnje s DS-om od lokalna do republičke razine? Kako bi oni koji im vjeruju reagirali na to? Bi li time sami sebi skočili u stomak? Kao udavače nisu naročito poželjni, jer imaju mali miraz – po 5-6 elektora, a za jedno vijećničko mjesto treba 4,6 elektora. A DZH ima i dodatni problem – što bi stariji brat (SVM s kojim surađuje) rekao na njihovo priklanjanje DS-u, s kojim opet SVM ima razmirice u Subotici?

Možda će reakcija biti tipa – nije isto ako oni ili mi surađujemo s njima. Možda će reakcija biti – surađivat ćemo sa svima, i s crnim davlom – samo da sklonimo njih.

Ili će na glasovanju predati nevažne glasačke listiće i pokazati kako su osobe od integriteta i da ne žele svoj glas dati nikome (kao što je izjavio jedan »nesvrstani« elektor)?

Ili će 6. lipnja otići na pecanje? Neizvjesnost nas muči – no »izduraćemo« do tada.

Suradnjom do obostrane koristi

Usprkos problema koje smo imali, gospodarska je suradnja između Hrvatske i Srbije konstantno napredovala, te je s neznatnih 20 milijuna dolara 1998. danas dostigla gotovo 1 milijardu dolara - rekao je hrvatski veleposlanik Željko Kuprešak

U Apatinu je u utorak održan poslovni sastanak tamošnjih i gospodarsvenika iz Republike Hrvatske. Domaćin sastanka bio je predsjednik Skupštine općine Apatin *Živorad Smiljanić*, a u radu skupa sudjelovao je i hrvatski veleposlanik *Željko Kuprešak*. Smiljanić je nazočnima poželio da ovo bude inicijalna kapisla za unapređenje dvaju gospodarstava, a Kuprešak je rekao kako lokalna zajednica u Apatinu ima lijepu perspektivu u gospodarskoj suradnji s Hrvatskom.

»Došli smo u Apatin kako bismo upoznali prilike u vašoj sredini i razgovarali o načinima i obujmu moguće suradnje, ne samo na lokalnoj razini, nego i općenito«, rekao je veleposlanik Kuprešak.

u EU, a svakako isti strateški interes ima i Srbija. Na tome tragu možemo i moramo naći zajednički interes. Gospodarskom suradnjom možemo biti zadovoljni. Usprkos problema koje smo imali, gospodarska je suradnja konstantno napredovala. Od neznatnih 20 milijuna dolara međusobne razmjene 1998. godine, danas smo stigli do razmjene od gotovo milijarde dolara. Rekao bih kako je to samo jedan dio od onoga što bismo mogli i što bismo htjeli postići u budućnosti. Po informacijama predsjednika Hrvatske gospodarske komore *Nadana Vodoševića*, u godinama prije 90-ih Hrvatska je sa Srbijom imala razmjenu od preko 3 milijarde dolara, a uvjeren sam da danas imamo velike šanse tu cifru dostići i preći.

veze moraju zasnivati na zdravim političkim i ekonomskim osnovama, a što može rezultirati poboljšanjem bilance sveukupnih odnosa. O prekograničnoj suradnji općine Apatin s Republikom Hrvatskom

suradnje, a voditelj beogradskog predstavništva Hrvatske gospodarske komore *Goran Masnec* predstavio je svoje suradnike – voditelje uspješnih gospodarskih subjekata, koji su zainteresirani za

Željko Kuprešak i Živorad Smiljanić

Od suradnje će koristiti imati i Sončani

Veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu *Željko Kuprešak* na unapređenje gospodarske suradnje Srbije i Hrvatske gleda optimistički.

»Danas smo u Apatin došli vidjeti što možemo učiniti u poboljšanju naše gospodarske suradnje na lokalnoj razini. Mislim da će taj kapilarni dio poboljšati i opću sliku bilateralnih odnosa Hrvatske i Srbije. Jako sam zadovoljan danas prezentiranim mogućnostima Apatina, a tako i mogućnostima suradnje s našim gospodarskim subjektima. Siguran sam da ćemo jako brzo uspjeti poboljšati naše kontakte i suradnju. Poznato mi je kako je u sastavu općine Apatin i Sonta, selo s većinskim hrvatskim življem. Uvjeran sam da će od ovakvog našeg angažmana koristiti imati i Sončani. Siguran sam da smo na najboljem putu stvaranja zdravih odnosa između Srbije i Hrvatske i to posebice na ekonomskom planu. U posljednje se vrijeme sve više pokazuje kako hrvatska manjina u Srbiji i srpska manjina u Hrvatskoj ne predstavljaju područje sukoba, nego postaju pravi temelj suradnje između naših zemalja.«

»Ukoliko govorimo o lokalnoj, ili, kako je to danas popularno nazivati prekograničnoj suradnji, moramo je svakako sagledati u kontekstu suradnje između naših dviju zemalja. Istina, mi imamo političkih problema, ali me hrabri namjera obiju strana da se ti problemi rješavaju sustavno i isključivo dijalogom. Hrvatska želi ući

Naglasio je kako cilj ovoga sastanka treba biti pronalaženje mogućnosti za angažiranje hrvatskoga kapitala u Srbiji i srpskoga u Hrvatskoj. Taj je cilj ilustrirao podatkom da je Hrvatska s investiranjem 500 milijuna eura u Srbiji postala najveći susjedni inozemni investitor, uz napomenu kako se srpsko-hrvatske gospodarske

govorila je koordinatorka za lokalni ekonomski razvoj općine Apatin *Snežana Milešević*. Osvrnula se na sadržaj nedavno potpisanoga protokola o suradnji između lokalnih samouprava Zapadnobackog okruga i Vukovarsko-srijemske županije. Protokol je označila kao ilustraciju starta srpsko-hrvatskog ekonomskog pridruživanja, partnerstva i regionalne prekogranične suradnje na području zajedničkoga sudjelovanja u programima i projektima EU.

Potom su domaćini-sudionici skupa predstavili svoje gospodarske subjekte i iznijeli mogućnosti

razvoj svojih aktivnosti na tržištu Srbije.

Stručni suradnik odsjeka za gospodarstvo općine Apatin *Jovo Bokan* izrazio je poslije sastanka optimizam glede podizanja gospodarske suradnje na višu razinu. »Današnji susret predstavlja početak kvalitetnije suradnje općine Apatin s gospodarstvenicima susjedne Hrvatske. Upravo zahvaljujući ovakvim skupovima očekujem bitne pomake u našoj međusobnoj suradnji, osobito u području gospodarstva«, kaže Bokan.

Ivan Andrašić

Uspostavljeni novi kontakti

Jedna od sudionica skupa, direktorica beogradskog predstavništva riječke tvrtke Genesis DOO Slavica Spasić, uspostavila je nove poslovne kontakte.

»Generalni smo distributer nekoliko svjetskih kompanija proizvođača strojeva za deformaciju metala. Srbija nam je jako perspektivno tržište, a pokraj prodaje, te strojeve i servisiramo. Ovaj susret gospodarstvenika omogućio nam je uspostavljanje novih kontakata, a svakako i rasvijetlio gospodarsku situaciju u jednoj regiji koja se teritorijalno velikim dijelom naslanja na Dunav, čijim tokom ide i granica između naših država. Ovakvim razgovorima možemo i moramo širiti perspektive naše suradnje u svim segmentima života, pa tako i u gospodarstvu.«

FOND ZA RAZVITAK POLJOPRIVREDE GRADA SUBOTICE

Upravni odbor

Broj: 1-320-78/2010

Dana: 22. svibnja 2010. godine

SUBOTICA

Trg slobode br. 1

Temeljem članka 16. stavak 1. alineja 5. Pravila Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice od 19. 07. 2004. g., od 15. 01. 2005. i 13. 04. 2010. g., Upravni odbor Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice dana 22. svibnja 2010. g. raspisuje

N A T J E Č A J**ZA DODJELU SREDNJOROČNIH KREDITA ZA POTICANJE I UNAPRJEĐENJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE****1. CILJEVI DODJELE SREDSTAVA**

Osnovni ciljevi dodjele sredstva su sudjelovanje u osiguravanju financijskih sredstava za poticanje poljoprivredne aktivnosti, kroz investicije u poljoprivredna gospodarstva.

2. NAMJENA I KRITERIJI DODJELE SREDSTAVA

Sredstva po ovom natječaju dodjeljivat će se fizičkim osobama – nositeljima registriranih poljoprivrednih gospodarstava s prebivalištem i nekretninom na području Grada Subotice, **za financiranje kupnje nove mehanizacije (pogonske i priključne) u poljoprivrednoj proizvodnji.**

Kriteriji za dodjelu sredstava Fonda su i :

- **sudionik natječaja nema nepodmirenih obveza prema Fondu za razvitak poljoprivrede Grada Subotice;**
- **visina vlastitoga učešća u predračunskoj vrijednosti investicije** u poljoprivredna gospodarstva;
- ekonomska opravdanost zahtjeva;
- korištenje postojećih resursa (zemljište, građevinski objekti, radna snaga, mehanizacija).

3. PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA DODJELU SREDSTAVA:

Sudionici natječaja za dodjelu sredstava osim **zahtjeva** u propisanoj formi, koji dobivaju u uredu Službe za lokalni ekonomski razvitak, gospodarstvo, poljoprivredu i turizam Gradske uprave Grada Subotice, (Gradska kuća, II. kat, ured br. 200), uz zahtjev podnose se i sljedeće dokumente:

- Originalni predračun sa specifikacijom mehanizacije iskazan u dinarskom iznosu, kao i dokaz o zastupništvu i mogućnosti servisiranja iste (napomena: Fond neće prihvatiti izmjene predračuna tijekom trajanja natječaja);
- Poslovni plan;
- Original vlasničkoga lista za nekretnine ne stariji od 15 dana na koje se može staviti hipoteka u korist Fonda u vrijednosti jedan i pol puta većoj od odobrene vrijednosti kredita; (napomena: podnositelj prijave ne mora biti i vlasnik nekretnine koja će se staviti pod hipoteku);
- Potvrdu o aktivnom statusu poljoprivrednog gospodarstva za 2010. godinu;
- Potvrdu ovlaštenoga tijela o podmirenom dugu na temelju doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika za 2009. godinu. Za one podnositelje koji su status osiguranika kod Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika stekli u 2010. godini, potreban je dokaz o stjecanju statusa osiguranika od Fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje poljoprivrednika;
- Preslik osobne iskaznice (za podnositelja prijave, za vlasnika i svakog suvlasnika nekretnine).

4. UVJETI KREDITIRANJA

- maksimalni iznos odobrenih sredstava je 1.000.000 (jedanmilijun dinara);
- rok otplate kredita 4 (četiri) godine;
- kamatna stopa 2% na godišnjoj razini;
- primjena valutne klauzule;
- razdoblje mirovanja otplate kredita (grace period) je 12 (dvanaest) mjeseci uz obračun interkalarnih kamata od 1,5%;
- anuiteti za povrat odobrenih sredstava obračunavaju se i plaćaju kvartalno.

Instrument osiguranja kredita je **HIPOTEKA I. REDA odnosno založna izjava vlasnika na nekretninu u korist Fonda.**

Korisnik kredita mora dostaviti procjenu vrijednosti kuće (ili stana) izdanu od strane ovlaštenoga procjenitelja s fotografijama (ukoliko je predmet hipoteke stambeni objekt).

Trošak konstituiranja hipoteke snosi korisnik kredita prije potpisivanja ugovora o kreditu.

Natječaj »Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice« otvoren je od 31. svibnja 2010. do 11. lipnja 2010. godine.

Natječaj se objavljuje u listu »Subotičke novine«, »Magyar Szó«, »Hrvatska riječ«, u »Službenom listu Grada Subotice« i na internetskoj stranici Grada.

Plasirana sredstva Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice koriste se isključivo na temelju predračuna i upućuju se na tekući račun dobavljača.

Natječajnu dokumentaciju dostaviti na adresu: 24000 Subotica, Trg slobode br. 1, s naznakom »Fond za razvitak poljoprivrede Grada Subotice« ili osobno u »Gradskom uslužnom centru« na prizemlju Gradske kuće u Subotici, Trg slobode 1, prizemlje, radnim danom od 7,30 do 14,30 sati.

Nepotpuni i nepravodobni zahtjevi neće biti razmatrani.

Sve dodatne informacije dostupne su u uredu br. 200 na II. katu Gradske kuće (Ivan Budinčević) osobno, ili telefonom: 626-871 od 7,00 do 15,00 sati.

Odluka Upravnog odbora Fonda za razvitak poljoprivrede Grada Subotice o dodjeli srednjoročnih kredita je konačna.

UPRAVNI ODBOR FONDA ZA RAZVITAK POLJOPRIVREDE GRADA SUBOTICE

Nezaposlenost je jedan od najvećih problema

Neki od problema mladih su i njihova veoma niska razina sudjelovanja u donošenju odluka, nepostojanje infrastrukture za kvalitetno provođenje slobodnog vremena, te nedovoljno razvijen sustav potpore mladima s rizikom od suicida i autodestruktivnog ponašanja

Regionalni ured za mlade u Subotici, kao tijelo Ministarstva omladine i sporta koje na terenu osigurava uvjete za efikasno provođenje Nacionalne strategije za mlade, postoji godinu i pol dana. Ovaj ured koordinira pomoć i potporu lokalnim uredima za mlade u regiji sjevernobackog, sjevernobanatskog i zapadnobackog okruga, kao i monitoring projekata organizacija koje rade s mladima, a koje je financiralo ministarstvo. U 2010. u okviru redovitih aktivnosti ovaj ured vodi konzultacijske sastanke s mladima i institucijama povodom izrade Zakona o mladima u više općina i gradova u Vojvodini.

»Osnovni standardi po kojima uredi za mlade rade jesu principi rada na povećanju pristupu informacijama mladih, uključivanje mladih u procese donošenja odluka na lokalnoj razini, i sveukupna sustavna potpora razvoju održivog servisa za mlade na regionalnoj razini«, kaže koordinatorka Regionalnog ureda za mlade (RKZM) u Subotici Ksenija Vojnić Tunić.

Regionalni ured za mlade u Subotici, koji se nalazi na drugom katu Otvorenog sveučilišta u Subotici, dosad je organizirao 12 dvodnevnih treninga i radionica s različitim temama, koje potiču razvoj kulturnih vrijednosti, kreativnosti, empatije i drugih vrijednosti kod mladih, a kroz ove programe je do sada prošlo preko 60 sudionika uzrasta od 16 do 26 godina. Ured organizira i vodi susrete psihosocijalne potpore za srednjoškolske dva puta mjesečno. U okviru dosadašnjeg rada, ured je inicirao izradu Lokalne strategije za mlade, koja trenutačno čeka na usvajanje u gradskoj skupštini. Također, inicirao je i sudjelovao skupa s različitim partnerima u kampanjama koje se tiču zdravlja mladih, ali su organizirane i akcije, kao što je Međunarodni dan mladih, ili Sajam omladinskih ideja u suradnji s drugim organizacijama mladih.

RAZVITI SUSTAV POTPORE

Na teritoriju cijele države, pa i grada Subotice, nezaposlenost je jedan od većih problema mladih, kaže Ksenija Vojnić Tunić, ukazujući na najčešće probleme s kojima se ta populacija danas susreće. »U Subotici je u jesen 2009. bilo ukupno 2.943 nezaposlenih mladih do 30 godina. Problem nezaposlenosti izravno je vezan za državnu politiku i teško je rješavati pojedinačne slučajeve u lokalnoj zajednici, međutim, obuke za mlade poduzetnike i stimulacije poduzetnika koji zapošljavaju mlade mogu biti načini za djelomično rješavanje ovog problema. Često se spominje i neusklađenost obrazovanja i tržišta rada, no i to se počelo mijenjati, tako da će i to biti faktor koji će omogućiti nekim novim mladima da lakše pronađu zaposlenje. U rješavanju ovoga problema Regionalni ured može pridonijeti organiziranjem obuka za traženje posla s jedne strane, ali i potporom institucija i organizacija koje

lobiraju za kreiranje Strategije za zapošljavanje mladih, te informiranje samih mladih o mogućnostima koje imaju u polju omladinskog poduzetništva«.

Ona napominje kako mladi u dobi od 15 do 19 godina imaju drugačije probleme od onih preko 20 godina, studentske populacije, ili nezaposlenih preko 25 godina. Neki od problema identificiranih pri izradi Lokalnog akcionog plana

SOS telefon

Jedan od nedostataka aktivne skrbi o mladima jest i nerazvijen sustav potpore mladima s rizikom od suicida i autodestruktivnog ponašanja, što se, po riječima naše sugovornice, može riješiti uvođenjem posebnog SOS telefona za mlade i programima psihosocijalne potpore upravo onima koji su već imali te probleme. »Regionalni ured u okviru svojih aktivnosti organizira i vodi iskustvene grupe vršnjačke uzajamne potpore, te na taj način pridonosi podršci ovog vida potpore mladima koji imaju različite probleme u obitelji i u školi«, dodaje koordinatorka RKZM-a.

su i veoma niska razina sudjelovanja mladih u donošenju odluka (u Subotici ne postoji gradsko vijeće za mlade unutar gradske skupštine, što jest stečevina Europske Unije), kao i nepostojanje infrastrukture za kvalitetno provođenje slobodnog vremena, pogotovo što, kako ističe, mladi različitih etničkih skupina provode slobodno vrijeme odvojeno, što stvara mnoštvo predrasuda i strahova, a samim tim i nerazumijevanja.

»Razvoj kulturnih vrijednosti, a koje se ne tiču isključivo očuvanja nacionalnih kulturnih identiteta je nešto što moramo poticati u Subotici, stvaranjem zajedničkog kulturnog identiteta mladih, a to se postiže organiziranjem i podupiranjem kulturno-zabavnih i umjetničkih programa za mlade u jednom prostoru«, smatra Vojnić Tunić.

Tko su mladi

Klasifikacija ciljne grupe mladih po Nacionalnoj strategiji za mlade određuje mlade od 15 do 30 godina, kao i u većini zemalja u regiji. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2002. u Subotici živi oko 30.000 mladih dobi od 15 do 30 godina, što predstavlja oko 21 posto od ukupnog broja stanovništva.

RADIONICE U PLANU

Regionalni ured u idućem razdoblju planira daljnje organiziranje dvodnevni radionica s temom zapošljavanja mladih, ekologije, tečaj web dizajna, vještine organizacije, vještine javnog zastupanja, kao i radionice vezane za promociju zdravih stilova života.

Također, RKZM će sudjelovati u razvoju suradnje s drugim institucijama i organizacijama na temu promidžbe i potpore mladima i pitanja koja se njih tiču, a ono što navode kao produkt dosadašnjeg rada, jest formiranje neformalne grupe mladih Forum Teatar Subotica, koja aktivno djeluje i radi već tri mjeseca, a osnovni cilj ove grupe jest proučavanje socijalnih problema i prikazivanje predstava putem igranja, gdje se publika aktivno uključuje u predstave. Oni trenutačno apliciraju za sredstva kojima će omogućiti održivost svojih aktivnosti, a nalaze se u prostorijama Regionalnog ureda za mlade.

»U suradnji s organizacijama mladih organizirat ćemo proslavu Međunarodnog dana mladih, 12. rujna, i naravno, nastaviti podržavati i informirati mlade, te i razvijati daljnja partnerstva s institucijama i organizacijama, te lobirati i zagovarati uspostavljanje sustavne skrbi o mladima na lokalnoj razini«, najavljuje Ksenija Vojnić Tunić.

D. B. P.

Subotička ekološka paradigma

*Iako je ovaj grad prvi pokrenuo izgradnju regionalnog deponija, sada nekako zaostajemo, kaže Suzana Dulić **
Malo smo sporije išli nego drugi, ali još uvijek smo na dobrom putu, tvrdi Andrea Kikić

Zaštita okoliša je, kao tema društvene i političke elite u Srbiji, dugo bila marginalizirana i pojavljivala se samo u slučajevima ekoloških incidenata i katastrofa, a svoje je mjesto počela zauzimati tek stabiliziranjem političkih prilika i okretanjem prema europskim integracijama, čulo se na prošlotjednoj tribini Agore, posvećenoj subotičkoj ekološkoj paradigmi. Članica Gradskog vijeća zadužena za komunalnu djelatnost i zaštitu životnog okoliša *Suzana Dulić* smatra kako je 2009. bila prekretnica, jer je usvojen set od čak 16 ekoloških zakona.

»Na te smo zakone čekali godinama i time je napravljen veliki korak u zemlji u kojoj je područje zaštite životnog okoliša potpuno neuređeno i kaotično«, kaže *Suzana Dulić*. »Međutim, tek kada ti zakoni počnu živjeti, znat ćemo koliko su oni dobri, što u njima treba mijenjati.«

PALIČKO JEZERO I DALJE VELIKI PROBLEM

Suzana Dulić skreće pozornost na specifičnosti koje određuju strategiju djelovanja u Subotici. Prva je činjenica da ovaj grad nema rijeku koja bi odvodila otpadne vode, zatim da se nalazi na Subotičko-horagoškoj pješčari koja je na samom europskom dnu po postotku posumljenosti, te da imamo Paličko jezero koje se mora spašavati i revitalizirati. Iako je, kaže, sanacija Paličkog jezera 1971. godine počela samo tri mjeseca nakon proglašenja elementarne nepogode, danas je situacija bitno drugačija i moraju se zadovoljiti mnoge forme.

»Ono što je bitno je to da je napravljena studija na temelju koje će do konca godine započeti izrada tehničke dokumentacije, a već sljedeće godine možemo očekivati prve konkretne mjere. Ogroman projekt je i pročistač, koji je skoro završen, ali su grad, javno komunalno poduzeće i građani opterećeni kreditima. Riječ je o investiciji vrijednoj 17 milijuna eura, koja je neminovna. Dio gradske strategije je i rješavanje upravljanja otpadom, koje je trebalo biti pokrenuto puno ranije. Grad je još 2006. osnovao poduzeće Regionalni deponij, što je bio jako dobar put, ali smo se, nažalost, u međuvremenu negdje

izgubili. Prvi smo krenuli u zemlji, ali nekako zaostajemo. Danas se u Srbiji već gradi 6 regionalnih deponija, a mi još uvijek nismo izabrali lokaciju. To je tema koja bi trebala nadvladati sve političke i osobne

interese, jer je apsolutno interes svih građana«, kaže *Suzana Dulić*.

Ona dodaje i kako se istovremeno radi sanacija i zatvaranje gradskog deponija, koji se nalazi na svega 3 kilometra od središta grada i

Lokacija još uvijek nije službeno potvrđena

O objašnjavajući, među ostalim, zbog čega priča o Regionalnom deponiju kasni, direktorica tog poduzeća *Andrea Kikić* kaže kako je svojevremeno potpisan međuopćinski sporazum o suradnji s općinama Bačka Topola, Mali Idoš, Kanjiža, Čoka, Senta i s gradom Suboticom, te da je taj sporazum morao biti prihvaćen u skupštinama svih tih općina i grada Subotice.

»Kad je to urađeno, sljedeći korak bila je izrada regionalnog plana upravljanja otpadom«, objašnjava *Andrea Kikić*. »Zaključeno je da treba izgraditi regionalni deponij s reciklažnim centrom, tj. s pogonom za razvrstavanje, tri transferne postaje i za svaku općinu po jedan sabirni centar, a u Subotici tri takva centra. Dalje je trebalo usvojiti regionalni plan upravljanja otpadom na svim skupštinama, tako da je zapravo puno odluka potrebno donijeti na višim razinama da bi se ovo pitanje sustavno rješavalo. Nakon toga 2008. osnovan je Regionalni deponij DOO, a prvi veliki zadatak nam je bio izabrati lokaciju. U prosincu 2008. pripremili smo prijedlog odluke o lokaciji, ali nažalost odluka nije donesena.«

Prijedlogom su predviđene dvije lokacije: kod Azotare u ataru Verušića, i na Bikovačkom putu između Oroma i Gabrića. *Andrea Kikić* kaže kako je zaključeno da je lokacija na Bikovačkom putu bolja, a zakon kaže da se općine trebaju usuglasiti s lokacijom regionalnog deponija.

»Prošlog tjedna smo imali skupštinu društva, na kojoj je trebalo biti i formalno donesena odluka o lokaciji na Bikovačkom putu, ali predstavnici općine Kanjiža bili su protiv i samim tim odluka nije donesena. Konačnu odluku o izboru lokacije donijet će Vlada Republike Srbije. Tek kad to bude urađeno, bit ćemo u prilici naručiti plan detaljne regulacije i ostalu potrebnu projektno-tehničku dokumentaciju. Malo smo sporije išli nego drugi, ali još uvijek smo na dobrom putu.«

na kojem se godišnje odlaže 80.000 tona otpada godišnje. Ovaj deponij neće biti u potpunosti zatvoren, nego će biti skladište automobilske, elektroničke i električnog otpada, te se na tom mjestu već radi reciklažni centar gdje će otpad biti selektiran.

Posebno je pitanje ambrozije, koja iz godine u godinu svojim štetnim djelovanjem podriva zdravlje sve većeg broja ljudi u gradu, a *Suzana Dulić* najavljuje kako će ove godine mjerama protiv ambrozije biti obuhvaćene i poljoprivredne površine oko grada.

SLOŽEN PROCES UPRAVLJANJA OTPADOM

Govoreći o obvezama koje predstoje zamjenici direktora Centra za ekologiju i održivi razvoj (CEKOR) *Nataša Đereg* rekla je kako održivi koncept razvoja traži očuvanje životnog okoliša, solidarnost, pristojan život i standard, očuvanje resursa za buduće generacije, te provođenje ekonomskih aktivnosti u granicama u kojima to naš planet može podnijeti.

»U okviru CEKOR-a bavimo se lobiranjem, pomažemo lokalnim zajednicama i radimo na raznim strategijama na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini«, kaže *Nataša Đereg*. Ona dodaje kako su do sada sudjelovali u mnogim projektima, a upravo im je ovih dana stigla vijest kako im je prihvaćen projekt prekogranične suradnje s Hrvatskom, u kojem će se u sljedeće dvije godine u regiji sjeverne Bačke baviti reciklažom i selektiranjem otpada, a njihovi će partneri isto to raditi u regiji Osijeka.

Pokrajinski inspektor za zaštitu životnog okoliša *Dragan Sekulić* tvrdi kako je osnovni ekološki problem u Subotici – problem otpada.

»Bilo da je riječ o opasnom ili bezopasnom otpadu, radi se o veoma složenom procesu«, kaže *Sekulić*. »Kada bismo imali hijerarhiju upravljanja otpadom, smanjili bismo njegovu količinu koja je sada jako velika.«

Sekulić kaže i kako Subotica nema većih problema sa zagađenosti zraka, jer je veći dio industrije, ionako na klimavim nogama, pripojen na plinske sustave koji daju ekološki efikasne rezultate.

Z. Perušić

Nepresušna demokratska mašta

István Pásztor

Savezu vojvodanskih Mađara onemogućeno je sudjelovanje u radu biračkih odbora u Subotici za izbor Mađarskog nacionalnog vijeća, jer je lokalna samouprava dala prijedloge bez konzultacija s ovom strankom.

»Nakon spoznaje te okolnosti, a kada smo dostavili listu naših potencijalnih sudionika u biračkim odborima, mogućnost korekcije od strane gradske uprave je odbačena«, rekao je predsjednik SVM-a István Pásztor i dodao kako će se taj problem naći pred Republičkom izbornom komisijom.

Ističući još jedan propust, on je naveo kako će pozive za glasovanje 6. lipnja po mjesnim zajednicama dijeliti aktivisti Demokratske stranke što se, kako je rekao, može okarakterizirati i kao grubo kršenje zakona. Prema njegovim riječima, najprije je pod izgovorom štednje odlučeno da se pozivi za glasovanje na neposrednim izborima za sastav nacionalnih vijeća dijele putem mjesnih zajednica, a zatim je naknadno stiglo priop-

ćenje da će to raditi aktivisti DS-a. Pásztor je naveo kako bi poštanski troškovi dostave Grad koštali oko 300.000 dinara, da ovakvim odnosom lokalna samouprava podcjenjuje prava bar jedne trećine stanovništva, te da se »čak i poziv za cijepljenje pasa dostavlja poštom, a očito ovoj temi neki ljudi ne pridaju niti značaj cijepljenja pasa«.

»Ali, tu nije riječ o troškovima, nego o nepresušnoj mašti kako prevariti i kako dokazati da, bar u disciplini i balkanizaciji odnosa, Subotica može biti na čelnom mjestu. Na ovaj način želi se realizirati ambicija uprave grada Subotice, a ona glasi: 'Izvol'te se vi kandidirati, izvol'te se vi istrošiti i fizički i materijalno, izvol'te voditi kampanju i doći glasovati, pa kada se sve to završi onda ćemo

mi prebrojiti glasove i objaviti rezultate. Tako nečega ni u najernije Miloševićovo vrijeme nije bilo«, rekao je István Pásztor.

Predsjednik SVM-a ovakav odnos objasnio je interesom Demokratske stranke, koja i sama ima svoje predstavnike na listama za manjinske izbore. Od pet lista koje će se pojaviti na izborima za Mađarsko nacionalno vijeće, čak tri su u posrednoj ili neposrednoj vezi s demokratima, tvrdi on.

»Sudjelovanje Demokratske stranke i njenih predstavnika na ovim izborima je sasvim legitimno i mi nemamo ništa protiv toga, ali tada to treba jasno reći, a ne predstavljati te liste kao neovisne grupe građana«, rekao je Pásztor.

S. M.

REAGIRANJE STIPANA JARAMAZOVIĆA POVODOM TEKSTA U HRVATSKOJ RIJEČI U SVEZI S IZGRADNJOM PLINOVODA NA VERUŠIĆU

Izjava nije bila stav Zavoda za urbanizam

Povodom teksta u Hrvatskoj riječi od 14. svibnja ove godine objavljenog pod naslovom »Poštovanje zakona ili obmana« u svezi s izgradnjom plinovoda na području Verušića, reagirao je dipl. ing. Stipan Jaramazović iz Zavoda za urbanizam, čija se izjava također navodi u tekstu.

»U svezi s tim člankom molim da u smislu zakona i istinitog informiranja objavite sljedeće: Izjavu koju sam dao nisam dao kao predstavnik Zavoda za urbanizam već kao poznavatelj problematike vezane za ceste i zbog toga se ne može smatrati kao stav Zavoda za urbanizam, jer na kraju krajeva, nisam niti ovlašten za davanje izjava u kojima se zauzimaju ovako čvrsti stavovi, kakvi su navedeni već u podnaslovu, gdje se navodi kako je stav Zavoda za urbanizam da je sve netko izmislio.

Niti u jednom trenutku nije mi bila namjera arbitrirati u ovom slučaju, jer nisam upoznat sa svim detaljima, a njih je mnogo, pa bi bilo veoma neozbiljno od mene upuštati se u tako nešto. Uostalom, kako ja kao pojedinac uopće mogu arbitrirati kada su u pitanju ovakve pojave, kad je to posao nadležnih institucija koje postoje?

I dalje sam siguran da na tom prostoru nema regionalne ili magistralne ceste, a kako je došlo do toga da se neki zemljani put proglasi za regionalni, ako je potrebno neka istražuju nadležne institucije. Svakako nemam namjeru više sudjelovati u polemikama oko ovog slučaja i smatram da bi najbolje bilo ovaj problem riješiti na zadovoljstvo svih onih koji u njemu na neki način sudjeluju te da se plinifikacija završi, pa da svi oni koji je očekuju mogu uživati u blagodatima koje donosi«, stoji u reagiranju Stipana Jaramazovića.

Njemačka prezimena koja u Plavni više ne postoje

U doba austrougarske vlasti Bačku u velikom broju naseljavaju Nijemci i Mađari, tako da su Nijemci u općini Bač bili najbrojniji živalj sve do Drugog svjetskog rata. U znatnom su broju živjeli i u Plavni, gdje su imali značajnu ulogu u povijesti toga mjesta.

Prva se njemačka prezimena u matičnim knjigama u Plavni pojavljuju 1782. godine.

Pri završetku rata veliki je broj Nijemaca protjeran iz Vojvodine, pa tako i iz Plavne, a na njihovo su

jedan je broj najstarijih smješten i uređen na zasebnom mjestu, odmah pokraj kapele na novom groblju, i tako sačuvan od daljnjeg propadanja. Uvidom u crkvene knjige krštenih vidi se raznolikost i različitost ispisivanja imena i prezimena, ovisno o razdoblju u kome su upisivani, pa tako njemačka imena često nisu pisana po pravilima njemačkog jezika (Flaishman).

A
Abt, Adelhart, Ajzinger, Alender-

H
Hajnc, Ham, Hauberger, Herbst, Hering, Herner, Heseli, Higl, Holc, Holchofer, Hutflus
I
Igel, Ischpan
J
Jansen, Jonas, Jung
K
Kammel, Kass, Keler, Kempf, Ket, Kindl, Kiss, Klug, Knebl, Kolajn, Koller, Kozarius, Kraus, Krig
L
Lecher, Libman, Linden, Liter, Lojdl, Lorman, Lutrof

gler, Smit, Snaider, Š
Šampf, Šendlinger, Šmit, Štajer, Švan
T
Toldi, Trajer
U
Uj, Unt
V
Vaker, Valter, Veiler, Vencler, Verhof, Vikert, Vilics, Viler, Vilhelm, Vimer, Vitman, Vitner
Nažalost, danas u Plavni postoje još samo ova njemačka prezimena:

Ašberger, Bader, Bek, Helmlinger, Horn, Peterman, Ring i Štajgmajer (upisani prema pravilima srpskog jezika).

Sva imena i prezimena koja smo zapisali u ovoj građi, od Abrahama do Vitnera, svjedoci su povijesti Plavne i spomenici njezina identiteta. Nestankom i zaboravom imena nastaje pustoš, praznina, nestaju poruke naših predaka. Zato je naša trajna zadaća otkrivanje zakopanog blaga, zakopane istine i zakopane vjere, a to je i naš put u budućnost.

LITERATURA:

Popović, D.J., Popis stanovništva Bačke tokom osamnaestog veka, u : Ž. Sečanski: Građa za istoriju naselja u Vojvodini od 1695. do 1796., Istorijsko društvo u Novom Sadu, Novi Sad, 1936.;
Ante Sekulić, Osobna imena, prezimena i nadimci bačkih Hrvata, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost Ivan Antunović, NIU Hrvatska riječ, Subotica, 2006.;
Matricula Baptisatorum Parochialis Ecclesiae Rom.Cath. Plavna, Liber I., 1756.-1777.; Liber II., 1781.-1826.; Liber III., 1827.-1864.; Liber IV., 1865.-1885.; Liber V. - VI. 1886.-1948.;
Matice rođenih: 1895.-1905., 1905.-1906., 1906.;
Matične knjige rođenih: 1907.-2007. (1907.-1922., 1922.-1937., 1938.-1942., 1942.-1946., 1946.-1948., 1948.-1976., 1977.-2005., 2006.-2007.).

Zvonimir Pelajić

mjesto došli stanovnici iz drugih krajeva, uglavnom iz Bosne i Hercegovine. Danas je u Plavni vrlo malo Nijemaca, ali još ima znatan broj kuća što su ih oni sagradili i na taj način ostavili vidljiv trag svoga postojanja na ovim prostorima.

Godine 1921. u ovom su selu živjela 692 pripadnika ovoga naroda, zato su njemačka imena i prezimena ovdje prihvaćena kao domaća. U starom dijelu seoskog groblja ima dosta sačuvanih spomenika s njemačkim imenima, a

fer, Altmajer, Andreas
B
Bauer, Baumhof, Baumkirch, Berger, Bernert, Blezius, Bulrih
C
Cap, Cindl, Cvik
D
David, Davidof
E
Ek, Elek, Eng, Engelman
F
Falc, Fink, Fischer, Flaishman, Foltrauer, Franc
G
Gerber, Got, Gratis

M
Majer, Megler, Mekler, Mert, Miller, Mirt, Mosthof,
N
Negele, Noel
O
Ofenbach, Oprin, Osvald, Otto
P
Pap, Pfajfer, Pful, Pifit
R
Rajnlant, Relinger, Resele, Resinger, Rihard, Ripsam, Ris, Rojnald, Rot
S
Ser, Seinglan, Seteli, Singer, Sin-

Poetika tavankutskog piska

Slike su nastale pletenjem i građenjem reljefnih oblika u kombinaciji s linearnim nizanjem i apliciranjem slame na podlogu, a oslikavaju čudesan spoj mašte i realnosti

U prepunim prostorijama Hrvatske paneuropske unije u Zagrebu, 20. svibnja je otvorena treća samostalna izložba slika *Marije Vojnić* pod nazivom »Poetika tavankutskog piska«, kojom se ova voditeljica slamarske sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, sela nadomak Subotice, prvi put svojim radovima predstavila glavnom gradu Hrvatske.

Riječ je o autentičnoj naivnoj umjetnosti u tehnici slame ponikloj na sjeveru Bačke u sastavu narodne umjetnosti bunjevačkih Hrvata, prožetoj posebnom poetikom koju uvjetuje sam materijal. A slama je oduvijek bila jedan od zaštitnih znakova ravnice, oda životu, poetika, sentiment i nostalgija ravnice, vedrina i lepršavost prepuna svjetla što se iz samog sunca pretočilo u krhku bit slame. Slike su nastale pletenjem i građenjem reljefnih oblika u kombinaciji s linearnim nizanjem i apliciranjem slame na podlogu, a oslikavaju čudesan spoj mašte i realnosti, sanjanog i pomalo zaboravljenog prizora ravnice, salaša, bunjevačkih običaja. Osim tradicijskih slamarskih ostvarenja Marija Vojnić je izložila i svoje slike u drugim uobičajenim slikarskim tehnikama – ulje na platnu, suhi pastel i akvarel, koje se također odlikuju romantičnim koloritom, inzistiraju na figurativnosti i stoje na razmeci poetske realnosti i naivne.

Izložbu »Poetika tavankutskog piska« otvorili su u ime organizatora predsjednik Hrvatske paneuropske unije *Pavo Barišić* i njegova zamjenica *Nevenka Nekić*, te predsjednik i zamjenik predsjednika Udruge za potporu bačkim Hrvatima *dr. Stjepan Skenderović* i *Naco Zelić*.

SLIKE RAĐENE U TEHNICI SLAME

Pavo Barišić je u uvodnoj riječi naglasio neprocjenjiv značaj njegovanja tradicijske kulture, poglavito u sadašnjem trenutku globalizacije svijeta i skorog ulaska

Hrvatske u Europsku Uniju, čuvajući na taj način vlastiti identitet u zajedništvu »europske obitelji naroda«, multietničkom okruženju jedinstva u različitosti.

»Jedan sam od malog broja živih sudionika vremena kada je grupa slikara amatera 1961. godine, osnovala u Tavankutu Likovnu koloniju Grupa šestorice. Ubrzo su im se pridružile slikarice naivke *Marga Stipić* i *Cilika Dulić* te već poznata pletilja kruna i ornamenta od pšenične slame, radenih za proslave žetvenog običaja Dužijance i u Žedniku i u Subotici, *Ana Milodanović*. Sljedećih

u Školu za primijenjenu umjetnost, koju je završila 1968. godine. Marija je zatim radila u subotičkom Dekoru kao grafički dizajner i uključila se i u rad likovne sekcije »Matija Gubec« te izlagala u Subotici i u drugim gradovima na skupnim izložbama. Godine 1972. ostvarila je prvu samostalnu izložbu u Subotici. Bila je članica likovne sekcije pri Radničkom sveučilištu u Subotici, a potom u HKC-u »Bunjevačko kolo«. Godine 1987. uključuje se u slamarsku sekciju pri Matiji Gupcu te ostvaruje niz nastupa i osvaja zapažene nagrade. Drugu samostalnu izložbu

»Emocionalno uzdrhtala poseže za lirikom doživljava slike koju uzdiže na gnomski jezgrovit prikaz i transcenira ga u prostoru gdje i gledatelj postoji u mitskim zaumnim lokacijama. Sve može biti tema njenog kreacijskog sna, svaki ures na šlinganoj suknji, stari vrč, đuga, koji si u djetinjstvu nosio na polje risarušama i risarima, zdjela jabuka, kruh na stolu ili panorama salaša na kraj puta je ujedno i početak. I sve to autorica želi podijeliti s drugima«, rekla je Nevenka Nekić i zaključila: »Tko god se rodio i proveo barem djetinjstvo u tom slatkom paorskom

Naco Zelić, dr. Stjepan Skenderović, Marija Vojnić i Pavo Barišić

godina u rad Likovne kolonije uključile su se i druge slamarke – *Teza Milodanović*, *Kata Rogić*, *Đula Milodanović*, *Mara Ivković Ivandekić*, *Anica Balažević*, *Teza Vilov*, *Matija Dulić*, *Rozalija Sarić* i druge«, prisjetio se Naco Zelić, i dodao kako se nakon kraćeg zastoja u radu Likovne kolonije, koja je u to vrijeme djelovala kao sekcija KUD »Matija Gubec« u Tavankutu pridružile i nove slamarke, među kojima *Jozefa Skenderović*, *Marija Dulić*, *Đurđica Orčić*, *Nedeljka Šarčević* i autorica zagrebačke izložbe Marija Vojnić.

»Marija Vojnić je rođena 1948. godine u Tavankutu, gdje je završila osmogodišnju školu, a njen talent za crtanje otkrio je nastavnik *Ivan Jandrić* i uputio je u Novi Sad

postavlja 2006. godine u Subotici i izlaže slike u tradicionalnim tehnikama, kao i one radene u tehnici slame«, kratko je autoricu Zagrepčanima predstavio Naco Zelić, uz napomenu kako je ovo njena treća samostalna izložba i ujedno prva u glavnom gradu Hrvatske.

RAZNOLIKOST TEMATSKIH KRUGOVA

Nevenka Nekić je, govoreći o slikama Marije Vojnić, rekla kako autorica, ostajući u figurativnoj i donekle naivnoj maniri, u vlastitosti likovnog rukopisa i stišanosti strasti, njeguje unutar raznolikosti tematskih krugova posebnu nostalgiju za ljudima i prostorima iz kojih se udaljuje život.

raju prepunom ne samo uznositosti nego i tuge i poniznosti, osjetio beskraj i samoću ravnice, doživio zalaz sunca iza njišućih glava suncokreta, stao na trag tihog impulsa tajne života, ugledao kako u prozoru gori rumena lampa, a u sjeni ponio zauvijek likove svojih milih, stajat će pred ovim slikama i poželjeti da uđe u njihov prostor. On ne nudi samo likovnu dimenziju, on je empatija, vjera u smisao života koja oduvijek postoji«.

U glazbenom dijelu programa otvaranja izložbe nastupio je *Pere Istvančić* svirajući na tamburi obrade starih bunjevačkih pjesama, a izložba ostaje otvorena do 20. lipnja ove godine.

Zlatko Žužić

Hrvatski jezik u općinskom glasilu

*Od prije nepunih godinu dana hrvatskim se jezikom piše na polovici strane jednoga od općinskih glasila u Apatinu *
Direktorica lista Slavica Popov u budućnosti namjerava izdvojiti cijelu stranu za potrebe hrvatske nacionalne zajednice*

Informiranje na materinjem jeziku jedno je od nacionalno-manjinskih prava zajamčenih zakonskim odredbama Republike Srbije. Zakonom o zaštiti prava i slobode nacionalnih manjina iz 2002. godine, uređena je zaštita nacionalnih manjina od svakog oblika diskriminacije. Po odredbama članka 17. ovoga zakona pripadnici svake nacionalne manjine imaju pravo na cjelovito i nepristrano informiranje na svojem jeziku.

la. U broju 6 »Novog glasa komune« razgovor s predsjednikom MO DSHV-a Sonta *Andrijom Ađinom* tiskan je kao prvi prilog na hrvatskom jeziku.

Podsjetimo, u Sonti, gdje je većinski živalj hrvatske nacionalnosti, hrvatski je jezik deklarativno u službenoj uporabi već četvrtu godinu. Jedno od obilježja hrvatske nacionalne manjine, zastava, prvi put je istaknuta na zdanju Mjesne zajednice, pokraj zastave Republike Srbije,

Ravnatelj škole prof. *Zvonko Tadijan* očekuje i konačno stvaranje uvjeta potrebnih za formiranje odjela s cjelovitom nastavom na hrvatskom jeziku. Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« djeluje od siječnja 2002. godine. Kako samo ime govori, »Šokadija« je institucija s jasnom nacionalnom, ali i zemljopisnom odrednicom. U radu zajednice, osim segmenta folklora, u velikoj mjeri zastupljene su likovne, etno-

davačkom ustanovom »Hrvatska riječ« tiskan je 1. broj lista »Glas Šokadije«. Zamisao je bila da ovaj list izlazi tromjesečno i da pokraj aktualnosti u radu »Šokadije« prati i zbivanja bitna za pripadnike hrvatske nacionalne zajednice. Već u 2008. godini, projekt s kojim se apliciralo na natječaj republičkog ministarstva i pokrajinskog tajništva nije dobio zeleno svjetlo, tako da zbog nedostatka sredstava ovo glasilo nije zaživjelo i sve je ostalo na pilot-broju. Gašenjem Radio Apatina i Glasa komune privremeno su prekinute i aktivnosti glede pokretanja radijske emisije na hrvatskom jeziku. U 2009. godini, u međuvremenu izabrano novo čelništvo stranke, predvođeno predsjednikom *Andrijom Ađinom*, postiglo je s vlasnikom i ravnateljicom Novog glasa komune *Slavicom Popov* dogovor o ustupanju prostora od pola stranice za potrebe informiranja na hrvatskom jeziku. Ovaj prostor uređuje *Ivan Andrašić*. »Pisanje na hrvatskom jeziku upravo smo i započeli razgovorom s *Andrijom Ađinom*«, kaže *Ivan Andrašić*. »Sukladno uređivačkoj politici lista pratili smo aktivnosti institucija i pojedinaca iz naše nacionalne i vjerske zajednice. Objavljivali smo, a i u budućnosti ćemo objavljivati i razgovore s dužnosnicima institucija koje su izravno vezane za rad hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji, s diplomatskim predstavnicima Republike Hrvatske u Republici Srbiji, a svakako ćemo i u budućnosti nastojati svojim pisanjem dati odgovore na mnoge upite prisutne među pripadnicima hrvatske nacionalne manjine na ovom prostoru. Iako je jedna cijela strana na raspolaganju političkim strukturama u općini Apatin, i na ovoj polovici smo, kad god smo procijenili kako je to prijeko potrebno, pisali o aktivnostima MO DSHV-a i Podružnice Južno Podunavlje – Sonta. Po riječima ravnateljice *Slavice Popov*, čim se budu stekli potrebni uvjeti, pisanje na hrvatskom jeziku proširit će se na cijelu stranu.«

K. P.

Direktorica Slavica Popov i glavni odgovorni urednik Zoran Obradović

Na području općine Apatin, iako su postojali formalno-pravni uvjeti, hrvatska nacionalna zajednica to pravo nije rabila. Mjesna organizacija DSHV-a Sonta inicirala je uvođenje hrvatskog jezika u općinski informativni prostor, no nedostatak političke volje u strukturama vlasti uvjetovao je blokadu ovih nastojanja.

BITAN POMAK

Bitan pomak napravljen je nakon izbora današnjega čelništva mjesne organizacije navedene stranke i pojave novoga općinskoga glasi-

la. 15. prosinca prošle godine, na dan osnivanja Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji. Prije toga redovito je isticana na javnim manifestacijama KPZH »Šokadija«. Na polju obrazovanja i kulture radi se sustavno, u onoj mjeri u kojoj to dopuštaju uvjeti. Stotinjak učenika iz sedam generacija učenika OŠ »Ivan Goran Kovačić« kao izborni predmet izučava hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Brojni problemi vezani uz nabavu potrebnih udžbenika i nastavnih pomagala rješavaju se u okviru Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji i uz potporu MVP-a Republike Hrvatske.

loške, literarne i dramske aktivnosti. U radu svih sekcija očituje se nastojanje očuvanja bogatih kulturnoloških tradicija Hrvata-Šokaca s ovoga područja, a na taj način i svojega nacionalnoga identiteta.

TEME IZ ZAJEDNICE

U konzumaciji manjinskih prava na području općine Apatin bilo je nepopunjeno jedino područje informiranja na materinjem jeziku. U okviru rada KPZH »Šokadija« zabilježen je pokušaj pokretanja vlastitih novina u prosincu 2007. godine. U suradnji s Novinsko-iz-

PREMIJERA DRAME IVANA ANDRAŠIĆA

»Knez nije zno plivat«

Premijernom izvedbom satirične drame Ivana Andrašića »Knez nije zno plivat«, dramski odjel Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« otvorio novu sezonu u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti *
 Za razliku od ranijih Andrašićevih drama, ova je duboko u vodama političke satire

Ekipa dramskog odjela Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« priredila je prošle subote, 22. svibnja, svojim vjernim gledateljima novu zanimljivu večer u velikoj dvorani Doma kulture u Sonti. Predstavom »Knez nije zno plivat« otvorena je sedma sezona rada na daskama koje život znače. Izvedena je predstava, koja, za razliku od prethodnih, zadire duboko ispod površine zbivanja u lokalnoj politici.

Autor drame Ivan Andrašić istodobno je i redatelj ove vrcave storije. Ekipa glumaca-amatera »Šokadije«, oprobana u prethodnih šest sezona, igrala je za okupljenih oko 200 gledatelja i uzvanika, a igrala je i za sebe. Dobro pripremljeni, uigrani, sigurni u sebe, na zadovoljstvo gledatelja dali su svoj maksimum. Uostalom, drugačije i ne znaju.

POLITIČKA RAŠOMONIJADA

Radnja ove satire smještena je u tipično šokačko selo, a vezana je za vrijeme koje je prethodilo velikom ratu. U selu u sve većoj mjeri postaje vidljiva velika ekonomska kriza, a nju prati i politička rašomonijada. Tako se i moralne odlike pojedinaca pokazuju u ne baš pozitivnom ozračju. Do tada jedina u državi, Kraljeva stranka, raspada se, a nove niču nekontrolirano. Emisari mnogih od njih dolaze u selo. U toj gužvi seljani se snalaze kako znaju, nalazeći u politici priliku za ostvarenje svojih snova i često nerealnih ambicija. Bać Iva, dugogodišnji seoski knez, iskren i pošten, slabo se snalazi u ovoj političkoj rašomonijadi. Vjeruje u sva obećanja, za sve koji dolaze potpisuje pristupnice, u nadi da će ostvariti veliku korist za selo, a nekakvu, makar malu i za svoju kuću. Mlade političke snage, deklarativno u većini demokratske ili demokratsko-nacionalne orijentacije, pristaše su politike socijalnoga blagostanja i jednakosti za sve. Svoje bitno uporište našle su i u bać Ivinu obitelji. Djeca, sin Mata i kći Ankica, te supruga Dara, vodeći su eksponenti novih političkih vjetrova. Mata je lokalni lider Demokratske pučke stranke, Ankica vodi Naprednu mladež, a Dara je istaknuta članica Narodnog ženskog pokreta. Apolitični likovi u obitelji su bać

Dramski odjel KPZH »Šokadija«

Predstavu smo odradili srcem

»Sudeći po pljesku publike predstava nam je u cijelosti uspjela«, kaže redatelj Ivan Andrašić. »Vjerujte, najteže je raditi premijeru na domaćoj pozornici, no ova glumačka ekipa spremna je na sve izazove. I pokraj bogatog iskustva u glumi, Ljiljana Tadijan, sestre Andrašić, Agata Rižanji, Ana Miličić, Viktor Feher i Robert Lukić predstavu su odradili srcem. Ne zaboravljam ni naše tamburaše, pružili su upravo ono što sam od njih i zahtijevao. Mislim da smo za sljedeću sezonu u glumačkom smislu već po tradiciji dobili jedno novo ime. Ovoga puta to je Zvonko Tadijan, a nadam se i povratku Mate Zeca, koji je ovu sezonu propustio zbog svojih profesionalnih obveza. Zahvalan sam glumcima, u današnjoj predstavi su svi do jednoga pružili maksimum. Zahvalan sam i scenografima, Antunu Jakšiću i Andriji Andrašiću, koji su svoj dio posla uradili maksimalno dobro. Objektivna sončanska publika znala je prepoznati i na pravi način nagraditi trud i kvalitetu. Sada očekujemo pozive za gostovanja, želja nam je da rezultat napornoga rada ove amaterske skupine s profesionalnim navikama, a pogotovo našu starinsku ikavicu, na koju smo toliko ponosni, prezentiramo što većem broju ljudi«, kaže za Hrvatsku riječ Andrašić.

Ivina majka Eva i baka Ana. Eva, od jutra do večeri gladna, svima u obitelji oponira, a najviše je proganja to što je snaha Dara druge vjere, pa se, eto, »naopako krsti«.

ŠOKAČKA IKAVICA

Najglasnijim pljeskom publika je pozdravljala zajedljive replike Eve i Dare, nezaboravne gegove »prijecednika« Mate i glumačku dozrelost jedanaestogodišnje Maje Andrašić u ulozi Ankice. U ulozi birtašice Mare vrlo uvjerljiva bila je prošlogodišnja debitantica na daskama Sanja Andrašić. Na koncu, gledatelji su bili do suza dirnuti transformacijom naslovnoga lika i pjesmom »Svirajte mi

tamburaši«, koju je, uz pratnju tamburaša »Šokadije« – Zvonka Tadijana, Ivana Vidakovića i Petra Matina – vrlo emotivno pjevao Viktor Feher uz pomoć Ljiljane Tadijan. Ovu pjesmu skladala je Sončanka Božana Vidaković, a o njezinoj kvaliteti dovoljno govori to što su mnogi, koji su je do sada slušali, ostali u uvjerenju kako je riječ o starom pučkom napjevu. Replike ove drame pisane su na neknjiževnom narječju hrvatskog jezika, šokačkoj ikavici stare akcentuacije. Ovo je narječje i danas u aktivnoj uporabi u velikom broju obitelji sončanskih Hrvata-Šokaca. Pokrovitelj ove predstave bila je Cro Media iz Subotice.

K. P.

Velik prostor iziskuje i velik novac

Iako je zgrada u vlasništvu i u središtu je grada, teško ju je održavati

Mnoge hrvatske udruge kulture u Vojvodini zbog nedostatka prostora imaju problem održavanja proba, sastanaka, manifestacija i drugih važnih skupova. HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora još od osnutka u vlasništvu ima najveću zgradu, veću nego bilo koja druga hrvatska udruga na ovim prostorima. Smještena je na vrlo frekventnom mjestu u središtu grada, a njene brojne prostorije plijene veličinom i ljepotom.

Osnivanjem društva 1935. godine, službeno 1936. godine, članovi tadašnje uprave i članovi društva prikupljali su dobrovoljne priloge, podigli kredit i kupili prvu zgradu Hrvatskog doma, koja je poslije Prvog svjetskog rata na prijedlog Skupštine općine zamijenjena za današnju, na Vijencu Radomira Putnika. Ova je zgrada nekada bila prizemna i pripadala je pivovari »Avala«. Uz pomoć dobrovoljnih priloga i radnih akcija podignut je još jedan kat, a obnova i rekonstrukcija trajali su oko 15 godina. Velika dvorana je duga nešto više od 30, a široka 14 metara. U prizemlju su još dvije velike prostorije, od kojih je u jednoj nekada bila kavana, druga se i danas izdaje u zakup, a tu je i ured društva. Postoji i jedna dvorišna prostorija iz koje se može izravno doći do pozornice, dok je na katu smješteno pet velikih prostorija s balkonom u

dvorani. Godine 2004., uz pomoć donacije Vlade Republike Hrvatske, renoviran je krov, spušten strop i urađene elektroinstalacije.

UTJECAJ KONKURENCIJE

Sada već bivši predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« iz Sombora Šima Raič kaže kako moraju biti

nalije koje nas mjesečno koštaju preko 20 tisuća dinara. To su najosnovnije stvari, plus grijanje. Grijeemo se uz pomoć čvrstog ogrjeva, a u ovisnosti o zimi potrebno nam je oko 30 do 35 kubika drva. Mnogi su mi na raznim sastancima govorili: »Blago vama, vi imate svoju zgradu.« To je točno, imamo zgradu koju su napravili naši stari i nama je osta-

godinama, znali smo biti i bez zakupa, a otvaranjem dvorane konkurenta KTC-a u Somboru ostali smo i bez izdavanja prostora za svatove.«

ZAKUPCI DOLAZE I ODLAZE

Interesantno je kako su prostor koji se izdaje iznajmljivali mnogi zakupci, ali su brzo i zatvarali, obično za svega nekoliko mjeseci, iako se zgrada nalazi na prometnom mjestu u središtu grada. Na pitanje koji je razlog tome, Šima Raič odgovara: »Lokacija je na dobrom mjestu, ali sami zakupci se ne organiziraju dobro. Odlazio sam više puta kod čovjeka koji je u ovom prostoru spremao gotovu hranu. Ali jednom nije imao ovo, drugi puta ono, nije mogao izdržati i morao je zatvoriti. Nakon toga ovdje je bio kineski restoran. Ljudi su ovdje dolazili iz znatizlje probati kinesku hranu i poslije više nisu dolazili, tako da je i vlasnik tog restorana morao zatvoriti. Poslije nam je dolazilo nekoliko novih zakupaca, a najpovoljnija ponuda nam je od knjižare »Lilas« koja je zakupila prostor. Nadam se da će oni ovdje dobro funkcionirati i ostati duže vrijeme«, smatra Šima Raič. Osim prostorija koje su izuzetne za rad sekcija, ovo društvo ima odlične prostorije za garderobu, knjižnicu i za druge namjene.

Z.Gorjanac

Hrvatski dom snimljen iz dvorišta

zadovoljni ovakvom zgradom, ali ona donosi i određene probleme i iziskuje velik novac.

»S obzirom na veličinu zgrade, imamo i velike rashode«, kaže Raič. »Tu ne postoje samo režijski troškovi: struja, voda, telefon, već i komu-

vili, a mi je želimo predati mladim naraštajima, ali ona iziskuje puno novca, iznose koje je teško opskrbiti svakoga mjeseca. Zato jedan dio zgrade, jedan prostor izdajemo i iz toga uspijevamo pokriti troškove. U posljednje vrijeme, u ovim kriznim

U ZAGREBU PREMINUO JOSIP PAŠIĆ

Odlazak svećenika i književnika

U Svećeničkom domu u Zagrebu, 22. svibnja, u devedeset i sedmoj godini života i sedamdeset i prvoj svećeništva preminuo je preč. Josip Pašić, drugi po starosti svećenik Požeške biskupije. Misa zadušnica slavljenja je u srijedu, 26. svibnja, u pakračkoj župnoj crkvi Uznesenja BDM, a nakon toga poštovani je pokojnik ukopan na mjesnom groblju u Pakracu.

Josip (Joza) Pašić rođen je u Bačkom Monoštoru 29. prosinca 1913. godine, od oca Marina i majke Janje rođ. Turkalj. Pučku školu polazio je u Bačkom Monoštoru, a gimnaziju je pohađao u Somboru i Travniku. Bogoslovni fakultet završio je u Zagrebu, a za svećenika je zaređen 1939. godine u Subotici. Umrovljen je 1983. godine, kao pakrački župnik. Bavio se i književnošću: napisao je više romana i pripovjedaka s tematikom iz društvenog i obiteljskog života bačkih Bunjevaca i Šokaca, na ponekim mjestima s istaknutom vjerskom inspiracijom. Svojim je djelima ušao u antologiju proze bunjevačkih Hrvata iz 1971., sastavljača Geze Kikića, u izdanju Matice hrvatske.

IN MEMORIAM

Prof. dr. sc. Mato Brčić Kostić (10.2.1912.-19.5.2010.)

U Zagrebu je 19. svibnja, u 98. godini života, preminuo prof. dr. sc. Mato Brčić Kostić.

Rođen je u Subotici 10. veljače 1912. godine, a kako mu je otac Nesto poginuo na početku Prvog svjetskog rata, odrastao je uz svoju brižnu majku Mariju. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Subotici, a zatim upisao studij matematike i fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, ali je zbog rata diplomirao tek 1948. godine. Na istom je fakultetu i doktorirao 1953. godine. U svom dugogodišnjem stručnom radu objavio je pet matematičkih knjiga (1941., 1952., 1956., 1963. i 1974.) te 13 znanstvenih radova u stručnim i znanstvenim glasilima i više skripti i priručnika.

Kao sveučilišni profesor predavao je na Višoj tehničkoj školi i Ekonomskom i Građevinskom fakultetu u Subotici te na fakultetima u Sarajevu, Novom Sadu i Beogradu. Umrovljen je 1978. godine kao izvanredni profesor Više tehničke škole u Subotici.

Mato Brčić Kostić bio je suradnik u organizaciji Dužijance 1968. i 1972. godine, kao i pokušaja osnivanja Ogranka Matice hrvatske u Subotici 1969. te osnivanja Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva »Bunjevačko kolo« u Subotici 1970. godine. Bio je iznimno aktivan i u esperantskom pokretu i 1986. bio primljen za člana esperantske akademije Akademio internacia de la sciencoa u San Marinu.

Posljednji oproštaj od Mate Brčić Kostića bio je 21. svibnja na zagrebačkom groblju Markovo polje.

Zlatko Žužić

SVEČANI KONCERT U VELIKOJ DVORANI GRADSKJE KUĆE

Nema Sombora bez tambure

Tri orkestra, sudionici XXXIII. međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe Osijek, u velikoj dvorani Gradske kuće u Somboru priredili gledateljima nezaboravnu večer * U revijalnom dijelu tamburaški orkestar Muzičke škole »Petar Konjović« s dirigentom Đurom Parčetićem pokazao kako je Sombor grad tamburaša

U petak, 21. svibnja, u organizaciji Udruge građana »Urbani Šokci« u velikoj dvorani Gradske kuće u Somboru održana je jedna od večeri XXXIII. međunarodnog festivala hrvatske tamburaške glazbe Osijek. Već dulji niz godina koncertne večeri ovoga festivala, osim u Osijeku, održavaju se i u drugim mjestima Slavonije i Baranje, te u inozemstvu. Ovogodišnji festival, koji je okupio tridesetak ponajboljih tamburaških orkestara u natjecateljskim kategorijama, počeo je u Osijeku, a potom su koncertne večeri bile održane u Starom Petrovom Selu, Duboševici, Vukovaru, Pečuhu (Republika Mađarska), Donjem Miholjcu, Našicama, Belišću, a po prvi put i u Somboru. Uz zvuke svečane pjesme podunavskih Šokaca »Šokadijo moja draga« u izvedbi KPZH »Šokadija« iz Sonte i uz riječi »Nema Sombora bez tambure, a ne ide ni tambura bez Sombora« započeo je svečani koncert.

Predsjednica UG »Urbani Šokci« Marija Šeremešić naglasila je kako vjeruje da će ovakve večeri u Somboru postati tradicionalne. U revijalnom programu ove večeri nastupili su domaćini, članovi tamburaškog orkestra Muzičke škole »Petar Konjović« iz Sombora, s dirigentom Đurom Parčetićem. U drugom, natjecateljskom dijelu, slijedili su samostalni koncerti triju tamburaš-

kih orkestara čija je svirka i pjesma naišla na srdačno odobravanje prepune dvorane. Prvi su se predstavili članovi tamburaškog orkestra KUD-a »Gaj« iz Zagreba, potom su nastupili gosti KUD »Oton Župančič« iz Artiča (Slovenija), a onda i članovi tamburaškog orkestra Krste Odaka iz Drniša, uz solo dionice na flauti u izvedbi Marije Prpe.

Osim lijepog koncertnog muziciranja svaki je orkestar publici predstavio po jednu skladbu s nekadašnjih »Zvuka Panonije«, revijalnih večeri održavanih u sklopu festivala, u izvedbi vokalnih solista Damira Novaka, Elizabete Križanić i Vere Svobode. Dirigenti su bili Krešimir Račić, Dragutin Križanić i Milka Tomić. Svi sudionici svečanog koncerta dobili su prigodne festivalske diplome i darove domaćina, a na samom kraju koncerta o festivalu, o njegovoj ulozi i značenju za popularizaciju tamburaške glazbe i o večeri u Somboru, koja je otvorila još jednu novu festivalsku stranicu, govorio je jedan od osnivača festivala, a danas predsjednik njegovog umjetničkog vijeća i predsjednik Hrvatskog tamburaškog saveza Julije Njikoš. Program je vodila poznata hrvatska kazališna glumica Vlasta Ramljak, koja je veliku popularnost u Vojvodini stekla nakon emitiranja više telenovela Hrvatske televizije.

Ivan Andrašić

Tamburaški orkestar Krste Odaka s Verom Svobodom

KUD »Oton Župančič«

Tamburaški orkestar Muzičke škole »Petar Konjović«

Tamburaški orkestar KUD-a »Gaj« s Damirom Novakom

Nezadovoljni odnosom HNV-a

Predsjednica UG »Urbani Šokci« iz Sombora Marija Šeremešić nezadovoljna je odnosom Hrvatskog nacionalnog vijeća prema manifestacijama udruga čije je sjedište daleko od Subotice.

»Do ideje o održavanju jedne od festivalskih večeri u Somboru došlo se u razgovoru s Julijem Njikošem nakon održavanja prošlogodišnje manifestacije »Od gajdi do tambure«, kaže Marija Šeremešić. »Kontakti su nastavljeni i rezultirali su upravo ove večeri viđenim. Na natječaj Pokrajinskog tajništva za kulturu aplicirali smo upravo ovim projektom, koji je od njihove strane i prihvaćen, no nije dobio zeleno svjetlo HNV-a, tako da nam sredstva za ovu namjenu nisu dodijeljena. Dio potrebnih sredstava osigurali smo od grada Sombora, a dio očekujemo od MVP-a Republike Hrvatske. Sve u svemu, jako smo zatečeni odnosom dužnosnika HNV-a prema jednoj manifestaciji ovakvog rejtinga.«

GABRIĆ, NEKADA ŽIVOPISNO I PRIVLAČNO MJESTO, DANAS VIŠE NEMA NI ŠKOLU, NI AMBULANTU, NI PRODAVAONICU, NI KAVANU

Naselje koje nestaje

nestaje

Mjesto Gabrić, 20 kilometara jugoistočno od Subotice, još prije dva desetljeća bilo je malo, privlačno i živopisno naselje ugodno za život i privlačno za posjetitelje sa strane. Danas je Gabrić selo starih ljudi, bez gotovo ikakve infrastrukture i bez minimalnih uvjeta za opstanak: nema škole, nema ambulante, nema prodavaonice, nema kavana, nema kioska. Za bilo kakvu potrepštinu, čak i za kruh, mještani su prinuđeni odlaziti u obližnje Bikovo, ili pak do grada.

U selu nema više niti Agrokombinata, u kojem je većina Garbrićana zaradivala za život. Bila su to, kažu oni, dobra vremena. Zlosretnom privatizacijom Agrokombinata, u suštini njegovim zatvaranjem, život u selu kao da je stao. Mladi su se, jedan po jedan, odselili, novi nisu dolazili, a one koji su ostali, njih oko 300, godine pritišću.

Naselje Gabrić je, prema predaji, osnovao jedan od trojice braće Gabrić još prije više od tri stotine godina i to je najistočnije naselje bunjevačkih Hrvata. Mnoge su obitelji s tim prezimenom kasnije živjele u selu. Poslije Drugog svjetskog rata u naselju se gradi agrokompleks, zbog čega se dio salaša ruši, a njihovi se stanovnici raseljavaju u okolicu, gdje dobivaju druge salaše i zemlju. Pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća, kao radnici i stručnjaci u Agrokombinat na Gabriću dolaze doseljenici različitih nacionalnosti iz Bosne i Hercegovine, te iz Srbije. Mjesto tako mijenja etničku

strukturu, ali se nastavlja razvijati i napredovati. Važno je željezničko čvorište, te trgovačko središte za poljodjelske i stočarske proizvode. Bio je otkupnim mjestom za žitarice i živu stoku, poglavito svinje, radi čega su se pokraj željezničke postaje izgradila skladišta. Razvoj je trajao sve do 90-ih godina, kada Gabrić počinje gubiti utrk. Zatvaranjem Agrokombinata postupno se zatvaraju i škola, ambulanta, kavana i prodavaonica, a jedno vrijeme početkom XXI. stoljeća mještani nemaju čak ni javnu telefonsku, niti vodo-vodnu mrežu.

Možda i zbog toga, upravo je područje između Gabrića i 5 kilometra udaljenog Oroma nova »spasonosna« lokacija za Regionalni deponij, čija je gradnja prvobitno bila predviđena u ataru Verušića, ali su se mještani pobunili. Stare obitelji na Gabriću teško da će imati snage organizirati prosvjede tog tipa.

Z. Perušić

KRONOLOGIJA od 28. svibnja do 4. lipnja

28. SVIBNJA 1779.

Savjetnik Ugarske kraljevske komore *Andrija Vlašić* obavijestio je Gradsko vijeće Svete Marije da će 23. kolovoza, kao naimenovani kraljev povjerenik na svečanoj inauguraciji varoši Sveta Marija u red slobodnih kraljevskih gradova, doputovati u Suboticu. Budući da grad nije bio spreman za taj događaj, u Požun kod *Vlašića* je upućen nadbiložnik *Antun Parčetić* kako bi u Komori ishodio odlaganje za 1. rujna. *Parčetićev* put je bio uspješan.

28. SVIBNJA 1841.

Trodnevnim crkvenim slavljem započela je podjela subotičke Velike crkvene župe na tri nove: središnju u gradu - crkva svete Terezije Avilske, i dvije vanjske - župa svetog Roka i župa svetog Jurja u tzv. Senti, odnosno današnja Prozivka.

28. SVIBNJA 1955.

Utemeljen je Savez inženjera i tehničara Subotice, koji je u svom sastavu imao 67 diplomiranih inženjera i tehničara. Dva desetljeća kasnije, kada je već prerastao u Savez društava inženjera i tehničara, imao je čak 5.230 članova, od toga 623 diplomirana i pogonska inženjera, 1.800 tehničara i 1.632 visokokvalificirana radnika.

29. SVIBNJA 1779.

Gradsko vijeće povjerilo je vijećniku *Đuri Kopunoviću* i ubiraču poreza *Josipu Markoviću* da na Peštanskom vašaru kupe opremu i pilo za svečani čin inauguracije Subotice u slobodni kraljevski grad. Kupili su 48 stolaca od tvrdog drveta presvučenih kožom, fotelje i veliki stol na rasklapanje, zatim po jednu bačvu tokajca i bijelog šomljanskog vina, te 100 čaša. Nisu zaboravljeni ni plavi svileni pojasevi za vijećnike, sablje za banderiste i druge potrepštine.

30. SVIBNJA 1841.

U privremenim posvećenim crkvenim prostorijama u novim župama

svetog Roka i svetog Jurja, u novu dužnost uvedeni su župnici *Josip Bajić* i *Đuro Dubičanac*.

30. SVIBNJA 1880.

U obitelji vlasnika putujućeg muzeja u Brašovu (danas Rumunjska) rođen je *Aleksandar Lifka*, pionir srednjoeuropske i jugoslavenske

kinematografije. S bratom *Karlom*, već 1908. utemeljio je i otvorio prvo stalno kino u Subotici. Desetljećima je, osim projiciranja, snimao i filmove. Umro je 12. studenoga 1952.

30. SVIBNJA 2000.

U 75. godini umro je *Marko Fabčić*, istaknuti sportski djelatnik, čelnik više športskih organizacija i klubova, nosilac nagrade »Jovan Mikić Spartak« i drugih priznanja.

31. SVIBNJA 1699.

Za svoje značajne vojne zasluge u dugogodišnjem ratu protiv Turaka, *Ivan* i *Jure Miković* sa svojim obiteljima stekli su status plemića.

31. SVIBNJA 1924.

Na skupštini Proširenog senata slobodnog kraljevskog grada Subotice prisutnima je predstavljen novopostavljeni veliki župan i načelnik grada dr. *Franjo Sudarević*. Na istoj su sjednici senatori (vijećnici) dali suglasnost da se na štrandu kupališta Palić izgradi 180 kabina, te da se za taj posao izdvoji 200 tisuća kuna.

31. SVIBNJA 1945.

Nakon četveromjesečne stanke naš grad dobiva svoj dnevni list, bila je to »Slobodna Vojvodina«, glasilo Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte Vojvodine u Subotici. Pisan je standardnim hrvatskim jezikom i tiskan latiničnim pismom. Na čelu uredništva bio je Osječanin dr. *Dragutin Franković*, dotadašnji urednik latiničnog izdanja »Slobodne Vojvodine« u Novom Sadu.

1. LIPNJA 1921.

Doktor pravnih nauka *Dragutin Kalor Stipić* postavljen je za gradskog odvjetnika. Tu dužnost je obnašao do svibnja 1927., kada je postao gradonačelnik, tada još uvijek slobodnog kraljevskog grada Subotice. Bio je jedini ovdašnji gradonačelnik, u novije vrijeme, koji je na tu dužnost izabran – a ne postavljen.

1. SVIBNJA 1989.

U Mexico Cityju izvedena je premijerna predstava, zapravo koreodrama »San ljetne noći« *Willama Shakespearea*, koju je scenski uprizorila *Nada Kokotović*, redateljica i koreografkinja subotičkog Narodnog kazališta.

2. LIPNJA 1764.

Zidari *Adam Harbić*, *Ivan Fajl*, *Jakov Rihter* i *Đuro Pihler* završili su gradnju franjevačkog samostanskog trakta. Prema podacima iz Historie domus Conventus Szabadkiensis podizanje samostana i pratećih objekata trajalo je od 1736. do 1767. – odnosno 31 godinu.

2. LIPNJA 1912.

U Verušiću je rođen *Ivan Kujundžić Ivanica* (književno ime: *Krešimir Bunić*), župnik u crkvi svetog Roka u Keru, prozni pisac, prevoditelj s francuskog. Autor je dva kapitalna djela »zvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata« (1968.) i »Bunjevačko-šokačka bibliografija« (1959.). Umro je 23. svibnja 1969. godine.

2. LIPNJA 2000.

U povodu 500. obljetnice objavljivanja »Judite«, čiji je autor otac hrvatske književnosti *Marko Marulić* (Split, 1450.-1524.), u HKC-u Bunjevačko kolo održan je

dvodnevni skup, na kojem je akademik *Marko Tomasković* govorio o ovom istaknutom književniku.

3. LIPNJA 1729.

Arhiv subotičkog franjevačkog samostana čuva pismo kalačkog nadbiskupa *Emerika Csányija*, datirano prije 281 godine, o tome da su franjevci stvarni, zakoniti dušobrižnici i ravatelji rimokatoličke župe u Subotičkom vojnom šancu. Tada, naime, većinu ovdašnjeg življa čine Bunjevci, odnosno Hrvati. Upravo u to vrijeme započinje postupno doseljavanje Mađara i Nijemaca.

3. LIPNJA 1978.

Na Kelebiji je uz prigodnu svečanost otvoren novi granični prijelaz između Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Mađarske.

4. LIPNJA 1745.

Gradsko vijeće povlaštenog kraljevsko-komorskog grada Sveta Marija (Subotica) obnarodovalo je prvi gradski statut, pisan onodobnom dalmatinskom ikavicom koja se, glede fonetike i morfologije, ne razlikuje od i danas živog lokalnog govora bunjevačkih Hrvata.

Izložba u galeriji »Lazar Vozarević«

SRIJEMSKA MITROVICA – Prošloga petka, 21. svibnja, u galeriji »Lazar Vozarević« u Srijemskoj Mitrovici otvorena je izložba članova ateljea »Sveta Anastazija« Hrvatskog kulturnog centra »Srijem« i Centra za kulturu »Sirmiumart«. Na izložbi su predstavljeni radovi od slame, zlatovez, kao i druge rukotvorine članova ovih udruga. Gošće izložbe bile su članice slamarske sekcije HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta i Udruga žena »Zlatne ruke« iz Bošnjaka (Republika Hrvatska). Atelje »Sveta Anastazija« sudjeluje u radu HKC-a »Srijem« od 2000. godine. Članice se pretežito bave vezom na platnu, slikanjem akvarela, izradom slika od suhog cvijeća i različitih predmeta u tehnici slame. Atelje je svoje radove do sada predstavio na izložbama u Srijemskoj Mitrovici, Subotici, Beogradu, Nijemcima, Slavonskom Brodu i Zagrebu.

Ercegovićev dokumentarac premijerno prikazan u Splitu

BEOGRAD – Dokumentarni film beogradskog redatelja *Stipe Ercegovića* »Jesenice-Sumpetar/Ljubav kamena i duha« premijerno je prikazan prošloga tjedna u kinoteci »Zlatna vrata« u Splitu. Po riječima autora, film govori o bogatoj kulturnoj i političkoj povijesti mjesta Jesenice i Sumpetar, smještenih u blizini Omiša. Dio filma bavi se poviješću crkve sv. Petra u Sumpetru, koja ove godine obilježava jubilej 100 godina od izgradnje. Dokumentarac »Jesenice-Sumpetar/Ljubav kamena i duha« bi, prema najavama autora, sredinom lipnja trebao biti prikazan na HRT-u.

Festival tamburaških orkestara Srbije okupio 12 sastava

RUMA – U Kulturnom centru u Rumi 22. i 23. svibnja održan je 21. po redu Festival tamburaških orkestara Srbije. Festival su prigodnim govorima otvorili predsjednik Općine Ruma *Goran Vuković* i predsjednik Saveza amatera Srbije *Miroslav Trifunović*. U dvjema koncertnim večerima predstavilo se ukupno 12 tamburaških sastava, među ostalim i Subotički tamburaški orkestar te Veliki tamburaški orkestar HKPD-a »Matija Gubec« iz Rume.

Ovogodišnji festival u Rumi bio je revijalnog karaktera, a jedan od pokrovitelja manifestacije bilo je i Ministarstvo kulture Republike Srbije.

Ove su godine u Rumi nastupila i tri gostujuća tamburaška orkestra i to: TO »Brač« iz mjesta Studenka u Republici Češkoj, Gradski tamburaški orkestar »Banja Luka« i orkestar Tamburaške škole »Batorek« iz Osijeka.

N. J.

Koncert dječjih skupina folkloraca »Bunjevačkog kola«

SUBOTICA – Folklorni odjel HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice organizira koncert dječjih skupina toga odjela, koji će biti održan u subotu, 29. svibnja, u velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo«, u Preradovićevoj ulici br. 4. Početak je u 20 sati.

Posebni gosti na koncertu bit će članovi folklornog ansambla »Mladost« iz Samobora u Republici Hrvatskoj. Ulaz na koncert je slobodan.

Premijera »Stipanove princeze« u Lemešu

SVETOZAR MILETIĆ – Premijera predstave »Stipanova princeza« u izvedbi dramske skupine HBKUD-a »Lemeš« bit će održana u nedjelju, 30. svibnja, u Domu kulture u Svetozaru Miletiću. Početak je u 20 sati. »Stipanova princeza« je komedija *Marjana Kiša* koju je režirao *Antun Aladžić*.

Prije premijere bit će održan radni sastanak hrvatskih udruga s područja Subotice, Sombora i Apatina, koje u svojem sastavu imaju dramske sekcije. Na sastanku će, prema najavama, biti riječi od aktualnim problemima i planovima tih dramskih skupina.

Novi broj »Matrice«

ZAGREB – Sredinom svibnja iz tiska je izašao novi broj »Matrice«, mjesečnika HMI, koji po običaju donosi obilje priloga iz života Hrvata u domovini i diljem svijeta. Matica donosi članak o blagdanu Majke Božje od Kamenitih vrata, nebeske zaštitnice grada Zagreba i nadaleko poznatome simbolu hrvatske metropole. Također, donosi i reportažu iz Čilea, gdje je gostovala splitska klapa More u organizaciji podružnice HMI Split. U novoj Matici možete pročitati i razgovor s istaknutom etnologinjom *Zoricom Vitez* koja, između ostaloga, najavljuje kako će Smotra folklor sljedeće godine biti posvećena hrvatskom iseljeništvu. Među ostalim, tu je i tekst o nedavnom susretu predsjednika Hrvatske *Ive Josipovića* s vojvodanskim Hrvatima.

Hrvatske predstave na Sterijinom pozorju

NOVI SAD – U okviru 55. Sterijinog pozorja koje je počelo u srijedu, 26. svibnja, nastupit će i dvije kazališne kuće iz Hrvatske – Gradsko dramsko kazalište »Gavella« iz Zagreba i Zagrebačko kazalište mladih.

GDK »Gavella« će u okviru selekcije Nacionalne drame i kazališta večeras (petak, 28. svibnja) izvesti predstavu »Barbelo, o psima i djeci« *Biljane Sribljanović* u režiji *Paola Magellija*. Predstava će biti igrana na sceni »Jovan Đorđević« Srpskog narodnog pozorišta, s početkom u 21:30.

U okviru međunarodne selekcije »Drugo vi«, Zagrebačko kazalište mladih će 4. lipnja izvesti predstavu »Zagrebački pentagram« koju je također režirao Paolo Magelli. Tekst ove predstave čini pet drama pisanih po narudžbini čiji su autori *Igor Rajki*, *Filip Šovagović*, *Nina Mitrović*, *Damir Karakaš* i *Ivan Vidić*. »Zagrebački pentagram« bit će igran na sceni »Jovan Đorđević« SNP-a u sklopu zatvaranja festivala nakon proglašenja i uručjenja Sterijinih nagrada.

Na ovogodišnjem »Sterijinom pozorju« u službenoj konkurenciji bit će prikazano 12 predstava, 5 u međunarodnom programu i 11 na Pozorju mladih, uz bogat prateći program.

Inače, jedan od članova žirija ovogodišnjeg »Pozorja« je hrvatski dramaturg i dramski pisac *Jasen Boko*, a vizualni identitet festivala je i ove godine kreirao *Darko Vuković*, docent na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu.

Subotičani na Festivalu ogranaka Matice hrvatske

PEČUH – Danas i sutra (28. i 29. svibnja) u Pečuhu se održava Festival ogranaka Matice hrvatske na kojem sudjeluju ogranci iz Osijeka, Tuzle, Subotice i Pečuha. Festival se održava u Hrvatskom klubu Augusta Šenoe i Hrvatskom kazalištu u Pečuhu.

U okviru festivala bit će organiziran okrugli stol na temu »Prevođenje – put prema upoznavanju drugoga«, koji za temu ima umjetničko prevođenje s hrvatskog na mađarski i mađarskog na hrvatski jezik u razdoblju od 1990. do 2010. s posebnim osvrtom na ulogu Osijeka, Pečuha, Subotice i Tuzle. Bit će otvorene i dvije izložbe: »Narodna nošnja Hrvata BiH« te »Prozori i lica« *Lászla Istvána*, a najavljeni su i projekcija dokumentarnog filma »...irena vrkljan... samo knjige, albumi i plehnata kutija« *Helene Sablić-Tomić* i *Davora Šarića*, koncert komornog ansambla Collegium Musicum Catholicum iz Subotice, te predstava »Raskošno cvjetaju moje ruže« Hrvatskog kazališta Pečuh.

Za sudionike festivala 29. svibnja organizira se cjelodnevni izlet u Mohač, posjet Šatorišću (Sátorhely), te razgledavanje spomen-parka posvećenog Mohačkoj bici i etnografske zbirke Muzeja »Dorottya Kanizsai«.

Izložba Geze Verebeša i Jakova Makaija

SUBOTICA – Izložba slika *Geze Verebeša* i *Jakova Makaija*, članova likovnog odjela HKC-a »Bunjevačko kolo« iz Subotice, bit će otvorena u ponedjeljak, 31. svibnja, u galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, u 19 sati. Izložbu će otvoriti *Šandor Kerekes Kes*. U programu će sudjelovati *Jasmina Selig*, *Zorica Radisavljević* i *Siniša Arambašić*. Izložba će se moći pogledati do 7. lipnja, svakog radnog dana.

»KULturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« MATIJE EVETOVIĆA

Riznica dragocjenih spoznaja

Na temelju znanstvenoga istraživanja ovoga vrijednoga autora, čitatelj njegova djela upoznat će se s velikim hrvatskim rodoljubima iz redova bunjevačkih Hrvata, doznat će o brojnim kulturnim društvima i udrugama u kojima su se okupljali... Nakon toga, sve rasprave o bunjevačkom nacionalnom identitetu postaju besmislene

Piše: Sanja Vulić

Kao što je za hrvatski narod u cjelini velika šteta što hrvatski prijevod Svetoga pisma iz pera *Bartola Kašića* nije tiskan u vrijeme kada je napisan (nego stoljećima poslije), tako je i za Hrvate u Bačkoj velika i neprocjenjiva šteta što »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« nije objavljena kada je napisana, nego je dugi niz desetljeća ostala u rukopisu, daleko od očiju javnosti. Kao što bi Kašićev prijevod Svetoga pisma najvjerojatnije bio usmjerio razvoj hrvatskoga književnoga i poslije normiranoga jezika u drugom pravcu, tako bi i Evetovićevo djelo odigralo iznimno važnu ulogu u jačanju nacionalne svijesti Hrvata u Bačkoj, pa danas ne bi bilo Bunjevaca nehrvata, ili bi im broj bio zanemariv. Jednostavno nije bilo sreće.

Svoje kapitalno djelo, koje je s toliko pognje, ljubavi i istraživačke predanosti dugo stvarao, Evetović je dovršio u nesretnom povijesnom trenutku, početkom 1941. godine. U svojoj Uvodnoj riječi Evetović piše: »Neka Bog da, da ova knjiga urodi korisnim i dobrim plodom: da se u borbi za svoje pravo i svoj narodni ponos ugledamo u svijetle primjere naših preda.« Da knjiga nije ostala u rukopisu, ta bi se njegova želja sigurno i ostvarila. Ovako su se čitatelji mogli početi upoznavati s ovim Evetovićevim djelom tek u novije vrijeme, kada se djelo počelo objavljivati u nastavcima u časopisu »Klasje naših ravni«.

NEOBJAVLJIVANA TIJEKOM SFRJ

Svakomu tko pročita Evetovićevo »Kulturnu povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« postaje savršeno jasno zašto je u Jugoslaviji ta znanstvena monografija bila osuđena na neobjavljivanje. Zadirkuje spoznaja o količini literature i

arhivskih spisa koje je Evetović kao ozbiljni istraživač proučio. Neobjavljivanje njegova djela nanijelo je u velikom mjeri neopravljivu štetu Hrvatima u Bačkoj, posebice učvršćivanju i jačanju njihova nacionalnoga identiteta i

iz redova bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Bačkoj bilo stalo do njihova hrvatstva, a posebice onima u Subotici. Njihove je težnje pratio i puk. Među inim, Evetović je već u svoje vrijeme jasno istaknuo kako je podunavski Hrvat fra

informacija i djela, ističemo ovom prigodom i Evetovićevo opis djela »Žalostica žalosna«, kojega je autor *Ivan Nepomuk Ambrozić*. U djelu je riječ o odnosima među različitim narodima u gradu Somboru i u Bačkoj sredinom 19. stoljeća. Ali to nipošto ne znači da su ostali podatci i izvori manje zanimljivi. Izdvojit ćemo npr. i razmišljanje srpskoga sveučilišnog profesora dr. *Dušana Popovića*, objavljeno 1940. »Bunjevci su još uvijek ona nacionalno nesvijesna masa, koja ne misli o svojoj nacionalnoj pripadnosti. Hrvati su oni koji bi se mogli nazvati probuđenim Bunjencima. Jugoslaven se stvara od Srbina, Hrvata, Slovenca, Bugarina. Više komponenata Jugoslaven nema. Treba dakle prvo biti jedno od njih, pa poslije Jugoslaven. ... Svi ste, brate, Hrvati! A što ste do đavola, ako niste to?«.

Evetovićevo je knjiga prava riznica dragocjenih spoznaja. Istaknuti ih samo dio – značilo bi ponovo ispisati stranice i stranice. Zato umjesto toga, valja uzeti u ruke Evetovićevo djelo i pročitati ga. Na temelju znanstvenoga istraživanja ovoga vrijednoga autora, čitatelj njegova djela upoznat će se s velikim hrvatskim rodoljubima iz redova bunjevačkih Hrvata, doznat će o brojnim kulturnim društvima i udrugama u kojima su se okupljali, itd. itd. Nakon toga, sve rasprave o bunjevačkom nacionalnom identitetu postaju besmislene. Ostaje samo istina koju danas nagrizaju perfidne političke manipulacije.

JEZIČNE ZNAČAJKE

Pri priređivanju Evetovića djela za tisak, nastojalo se njegove jezične značajke sačuvati u što izvornijem obliku. Zbog toga su stanovitav odstupanja od današnje pravopisne norme logična i neizbježna. Zbog širega konteksta bunjevačke ikavice, ostavljena su i pojedina

nacionalnoga ponosa. Navođenjem brojnih pisanih dokumenata, arhivskih izvora, literature, rasvjetljavanjem događaja, Evetović, kao malo tko prije i poslije njega, pokazuje koliko je silno intelektualcima

Lovro Bračuljević, savjetujući da valja pisati onako kako se govori, čak stotinu godina prije srpskoga »oca jezika« *Vuka Karadžića*, postavio načela fonološkoga pravopisa. Među nizom dragocjenih

Evetovićeva ikavska pravopisna rješenja koja odstupaju od današnjega pravopisa. Evetovićeva jezična rješenja: fonološka, morfološka, rječotvorbena, sintaktička, leksička – načelno su ostavljena neizmijenjena kao jezični dokument vremena i prostora u kojem su uporabljena. Ta autorova rješenja u mnogočemu su raznovrsna, ali su nedvojbeno svjedočanstvo Evetovićeva napora i želje da piše normiranim hrvatskim književnim jezikom. Naravno, izmjene su učinjene u primjerima koji se u rukopisu mogu prepoznati kao očiti lapsus calami, ali tu je uvijek riječ o sitnijim ispravcima.

Bitno je još jednom naglasiti da je Evetović želio i nastojao pisati onodobnim hrvatskim književnim jezikom. Za svoj zavičajni govor odlučno naglašava: »Ikavski je govor eminentno hrvatski.« Na drugom mjestu nastavlja kako u gradu Subotici »službeni jezik u upravi bio je hrvatski, koji je kasnije zamijenjen latinskim jezikom. Od 1834. službeni jezik je mađarski. Od toga doba naseljavanje Mađara biva u sve većem broju.«

O ŽIVOTU BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA

S velikim poštovanjem piše o biskupu *Ivanu Antunoviću*: »Biskup Antunović, naš preporoditelj, koji je javno ispovijedao hrvatstvo i pisao čistim književnim jezikom hrvatskim i ijekavštinom, nije mogao nazivati jezik kojim je pisao, hrvatskim. Ne imajući drugoga izlaza iz ove teške tjeskobe, on je udomaćio ime bunjevačko i šokačko, da makar i pod tim topografskim imenima širi hrvatsku prosvjetu.«

Ponekad je doduše u manjoj mjeri i kontradiktoran, pa npr. najprije naziva Hrvate u Keči, Karaševu i Klokotiću bunjevački ili šokački Hrvati, a kasnije točno navodi da su Kečani podrijetlom Turopoljci, dok su Karaševci možda potomci slavenskoga stanovništva koje je u tom dijelu Banata živjelo od starine.

U Evetovićeva vrijeme Bunjevci još uvijek žive od svoje zemlje i od poljoprivrede te, kako piše naš autor: »Za trgovinu i obrt imaju manje smisla. Ove su staleže Bunjevci uvijek prezirali.« Budući da je to ipak vrijeme početka velikih društvenih promjena, dalje nastavlja: »Danas se već mijenjaju prilike i u ovom pogledu.« Poput

mnogih bunjevačkih autora, prisjeća se kako je težak bio život bunjevačkih žena: »Život snaha na salašu nije baš ružičast i poželjan. Nemaju nikakvih prava, ali tim više dužnosti i rada. One svršavaju sve poslove, pa i one najzadnje, u kući. Kao obične služavke moraju dvoriti didu i majku. Ne smiju ništa prigovarati i moraju biti najuljudnije prema svakome članu zadruge. ... Posve je drukčiji život djevojaka. Bave se isključivo ručnim radom. ... takav im je život još

od starih vremena, kada je djevojka bila najveće blago u obitelji, koje su prema ljepoti prodavali za veću cijenu.«

Inače je u cijeloj monografiji izrazito autorovo nastojanje da pokaže kako je bunjevačka pisana riječ i ostala kulturna baština integralnim dijelom hrvatske književne i kulturne baštine. Pišući npr. o knjizi znamenitoga fra *Mihovila Radnića* Pogrdnje ispraznosti od svijeta, Evetović ističe: »Cenzor prve knjige Radnićeve bio je *Petar*

Obitelj Evetović – s lijeva na desno:
sin Miroljub, supruga Jelena,
kćerka Mirjana, dr. Matija Evetović i kćerka Ružica

Matija Evetović (Bácsalmás, Bački Aljmaš 24. II. 1894. – Subotica, 2. VII. 1972.) bio je povjesničar književnosti i pjesnik. Osnovnu školu i šest razreda gimnazije završio u Subotici, a sedmi i osmi razred sa maturom u Travniku, diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1921.), gdje je (1923.) obranio i doktorsku disertaciju. Piše pjesme i znanstvene radove, surađuje u časopisima »Književni sever« (1925.-1927.), »Klasje naših ravni« (1937. i 1938.), nadalje u »Subotičkim novinama« (1936.-1941.) i drugih hrvatskim glasilima. Za »Hrvatsku enciklopediju« napisao je članke: Bunjevačko narječje, Bunjevačko školstvo, Ime Bunjevac, Vjerske i crkvene prilike. Zapažene su njegove monografije o Ivanu Antunoviću i Paji Kujundžiću. Sveobuhvatna »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« što ju je nakon dva desetljeća dovršio 1941. godine, po obujmu je najveće, a po sadržaju njegovo najvažnije djelo, u kojem su sabrani i objedinjeni svi do tada dostupni izvori s podacima bitnim za razumijevanje uvjeta pod kojima je živjelo autohtono hrvatsko pučanstvo u Podunavlju. Navodeći sve dostupne izvore M. Evetović iscrpno obrađuje razloge koji su od XIII. stoljeća utjecali na seobu stanovništva iz jugozapadnih hrvatskih područja u prostor južne Ugarske. Objedinjujući građu za bolje razumijevanje naše prošlosti obradio je pojedinosti iz života i djelovanja onih pojedinaca koji su utjecali na očuvanje identiteta hrvatskog pučanstva, pogotovu u razdoblju buđenja nacionalne svijesti, ukazujući na veze koje su u razdoblju ilirskog preporoda uspostavljene sa Zagrebom kao središtem probuđenog hrvatstva i o kasnijim vezama sa matičnim etničkim i nadasve kulturnim prostorom. (M. Miković)

Bosdarić, kanonik dubrovački. Dozvola za štampanje ove knjige data mu je 2. kolovoza 1683. god. u Rimu. Tako je prva naša štampana knjiga ugledala svjetlo pod okriljem Dubrovnika, ove kolijevke hrvatske književnosti, napisana je ijekavštinom i hrvatskim književnim jezikom, a posvećena je namjesniku Kristovu. Time je udaren temelj i označen pravac naše knjige. Ona je hrvatska i čini skladnu cjelinu sa književnosti ostalih hrvatskih krajeva.« Isto tako npr. ističe kako je fra *Petar Lipovčević* svoje Zahvalno govorenje održao 2. rujna 1779. na hrvatskom jeziku na kraljevskom dvoru u Budimu. Riječ je o svečanom govoru pred uglednicima u povodu obljetnice oslobođenja od turskoga jarma.

Jasno pokazuje koliko je školstvo bunjevačkih Hrvata, koje se teškom mukom u Austro-Ugarskoj ustrojavalo, teško stradalo u Kraljevini SHS, odnosno Kraljevini Jugoslaviji, kada je počela srbizacija bunjevačko-hrvatskih škola. Mnogi od problema o kojima piše Evetović aktualni su i danas, jer bezobzirni nasrtaj na nacionalni identitet bunjevačkih Hrvata, koji je tada započeo, sada se nastavlja nesmanjenom žestinom.

Svjestan važnosti vlastitoga rada, Evetović piše: »Djelo je opsežno i prvo ove vrste. U njemu je sve duševno blago, što ga imaju bunjevački i šokački Hrvati.«

Evetoviću i mnogim drugim velikanima duha i pera o kojima on piše, na prvom su mjestu bili Bog i narod. Interes kolektiva bio im je ispred maloga osobnoga interesa i takav su svijet promicali. Na žalost, danas smo svjedoci brutalnoga liberalizma u kojem je pojedinac sam sebi centar svijeta, a posljedice takvoga načinja i poimanja života već su u sadašnjosti krajnje zabrinjavajuće, a u budućnosti nesagledive. Evetović se kao čovjek formirao i u travničkoj gimnaziji koju su završili mnogi budući istaknuti hrvatski katolički intelektualci. Danas nam je i sustav srednjega i visokoga školstva takav da teško više može biti rasadište istinskih intelektualaca, solidno obrazovanih i duhovno oplemenjenih. Evetovićeva knjiga nastala je u posve drukčijem ozračju.

Zbog toga i svega navedenoga i nenavedenoga, ovo je do sada nedvojbeno najvažnija knjiga koja se tiska u nakladi »Hrvatske riječi«.

VEČER POSVEĆENA ZAVIČAJNOM KNJIŽEVNIKU

Berežani ne smiju zaboraviti Antu Jakšića

Do proljeća 2012., kada se navršava stogodišnjica od rođenja Ante Jakšića, neophodno bi bilo sakupiti sve njegove neobjavljene rukopise, prirediti ih za tisak, a nakon toga započeti s pripremom za objavljivanje njegovih izabranih ili cjelokupnih djela

Došlo je vrijeme da se prevrednuje cjelokupan opus *Ante Jakšića* i njegov prinos hrvatskoj književnosti u Vojvodini, a sukladno tomu i u matičnoj hrvatskoj književnosti - ocijenio je književnik i urednik nakladničke djelatnosti Hrvatske riječi *Milovan Miković* na književnoj večeri posvećenoj Anti Jakšiću, koja je u utorak, 25. svibnja, održana u Bačkom Bregu u organizaciji tamošnjeg Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Silvije Strahimir Kranjčević«.

Milovan Miković je istaknuo kako će u tom kontekstu biti neophodno sakupiti sve Jakšićeve neobjavljene rukopise, prirediti ih za tisak, a nakon toga započeti s pripremom za objavljivanje izabranih, ili možda i cjelokupnih djela Ante Jakšića. »U ovom bi zamašnom pothvatu, uz upućene pojedince, trebale sudjelovati i hrvatske institucije. Bilo bi lijepo kada bi se sve ovo moglo ostvariti do proljeća 2012., kada bismo 22. travnja bili dužni obilježiti stogodišnjicu rođenja Ante Jakšića«, rekao je Miković.

BRIGA ZAJEDNICE

Ante Jakšić je svoju književnost posvetio svojim roditeljima, mjestu i narodu, te je važno da se njegova djela čitaju i da ljudi u selu znaju tko je on bio, naglasio je ovom prigodom *Joza Kolar*, počasni predsjednik HKPD-a »Silvije S. Kranjčević«. »Mi smo prije nekoliko godina podigli spomen-ploču na njegovoj rodnoj kući«, podsjetio je Kolar. »Nažalost, ta se kuća nalazi u nezavidnom stanju i mi u društvu se zalažemo da se ona kupi ili obnovi. Mislim da hrvatska zajednica ne bi smjela dopustiti da se ta kuća uruši. Ako se nađe sredstava za njezinu kupnju ta bi kuća mogla poslužiti kao prostor za muzej posvećen Anti Jakšiću i

njegovoj porodici, ali i našem selu. Njegova posljednja želja je bila da bude pokopan u Bačkom Bregu, što je i učinjeno. Članova njegove obitelji praktički više nema u Bačkom Bregu i zato imamo

u rodni Bereg. »On mnogo znači za naše selo«, kaže Gorjanac. »Mi stariji još nešto znamo o njemu, ali ovi mlađi malo znaju, zato je dobro podsjetiti se, baš kao večeras, na njegovo djelo. Inače, ja

mojih prijatelja, mislim da oni ne znaju puno o tomu. Mislim da bismo trebali više znati jer je on iz našeg sela, a bilo bi dobro i kad bismo čitali knjige koje je on napisao«, kaže mlada Milica Lerić.

Ante Jakšić (Bereg, 22. travnja 1912. – Zagreb, 30. studenoga 1987.) bio je pjesnik, pripovjedač, romanopisac i dramski pisac. Objavio je 12 knjiga pjesama, četiri romana (od kojih je najpoznatiji »Šana se udaje« iz 1943. godine), zbirku pripovijedaka (»Povratak u djetinjstvo«) i nekoliko novela. Radove je objavljivao u mnogim listovima i časopisima, i drugoj periodici, primjerice u »Bunjevačkom kolu«, »Rukoveti«, »Subotičkoj Danici«, »Subotičkim novinama«, »Klasju naših ravni« i dr. Bio je član Hrvatskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda, Društva književnika Hrvatske, član Uredništva književne revije »Marulić«, a uredio je knjige tridesetak pjesnika - »Za blagdanskim stolom«.

U rodnom selu završio je šest razreda pučke škole (1924.) i pošao na bravarski zanat, ali ga ubrzo napušta i odlazi u sjemenište koje biskup *Lajčo Budanović* otvara u Baču. Kao sjemeništarc privatno polaže četiri razreda u subotičkoj gimnaziji. Peti i šesti razred pohađa u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji, koju vode isusovci u Travniku. Sedmi i osmi razred gimnazije, s velikom maturom, završio je u Somboru (1932.). Potom odlazi u Zagreb, gdje studira slavistiku na Filozofskom fakultetu. Postavši profesorom hrvatskog jezika i književnosti, predaje u Travniku, na Badiji kod Korčule, zatim u Tuzli, Osijeku, Belom Manastiru, Slavanskom Brodu, Gospiću, Subotici, Karlovcu i Zagrebu. Umro je u Zagrebu, a pokopan je u rodnom Bregu.

D. B. P.

Pjesnički susreti

Dug prema Anti Jakšiću i njegovu djelu mogao bi biti trajno obilježen pokretanjem susreta pjesnika u Bačkom Bregu, predložio je ovom prigodom Milovan Miković. »Ti bi se susreti mogli zvati 'Jakšićevi pjesnički susreti', a na njima bi svake godine mogla biti dodijeljena nagrada za najbolju knjigu pjesama, dočim bi naziv nagrade, također, trebao biti vezan uz ime Ante Jakšića - 'Jakšićeva nagrada', ili uz neko od njegovih djela - naslov, pjesničku sliku, poruku i slično«.

veliku obvezu voditi računa o njegovoj kući i grobu. Članovi našeg društva ne bi nikada smjeli zaboraviti Antu Jakšića«, poručio je Joza Kolar dodavši, kako se HKPD »Silvije S. Kranjčević« priprema za obilježavanje 100. obljetnice od rođenja Ante Jakšića.

SJEĆANJE NA KNJIŽEVNIKA

Mještani *Marko Gorjanac* sjeća se Ante Jakšića, kada je dolazio

posjeduju njegov roman 'Šana se udaje' i još jedan njegov naslov«. Učenica osmog razreda Osnovne škole »Moša Pijade« u Bačkom Bregu *Milica Lerić*, koja je skupa s Vanjom Forgić ovom prigodom kazivala stihove Ante Jakšića, kaže kako mladi imaju vrlo malo informacija o poznatom književniku iz njihova mjesta. »Za Antu Jakšića sam čula u selu i čitala o njemu u novinama. Znam gdje se nalazi njegova rodna kuća. A što se tiče

Pravilno oslovljavanje

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Kada se komu obraćamo, usmeno ili pismeno, vrlo je važno pravilno izgovoriti ili napisati ime i prezime osobe kojoj se obraćamo. Postoji nekoliko jednostavnih pravila koja bismo trebali usvojiti kako ne bismo pogriješili jer nije svejedno jesmo li čije ime pravilno izgovorili ili ne.

Pri obraćanju rabimo vokativ koji je padež dozivanja, oslovljavanja i izravnog obraćanja sugovorniku. Najčešće su pogriješke kada je riječ o imenicama ženskoga roda na –a, kao što su na primjer *Ruža* ili *Nada* koje u vokativu ne će imati nastavak –e, nego –o. Stoga je pravilno obraćanje, *Ružo* i *Nado*. Velika većina ostalih imenica na –a imaju vokativ jednak nominativu: *Ivana*, *Iva*, *Nikolina*, *Ana*... Imenice ženskoga roda koje označavaju imena, a završavaju nastavkom –ica, u vokativu ne će imati nastavak –o, nego –e, na primjer:

Nije:
Gospođo Slavice, Anice, Ružice...

nego *Gospođo Slavice, Anice, Ružice...*

Pogriješke su moguće i pri uporabi ženskih imena koja u nominativu završavaju na –ka, kao što su *Ivanka*, *Dubravka*, *Draženska* i sl., no one su rjeđe jer je vokativ jednak nominativu.

Pravilno je:
Gospođo Ivanka!, a ne *Gospođo Ivanko!*

Ne sklanjaju se imena koja završavaju na suglasnik (nulti morfem): *Doris*, *Ines*, *Nives*, *Karmen*...

Ženska se imena uvijek sklanjaju, ali prezimena ostaju nepromijenjena.

Stoga ćemo reći:

Čitam bajke Ivane Brlić-Mažuranić.

Slušam pjesme *Nine Badrić.*

Na isti način sklanjamo i stra-

na ženska imena: *Angelina Jolie*, *Angeline Jolie*, *Angelini Jolie*...

Za razliku od ženskih imena, u rečenici se sklanjaju svi dijelovi kojima se imenuju muške osobe, tj. imena i prezimena.

Reći ćemo:

Čitam djela Ivana Mažuranića.

U popularnoj sapunici »Dolina Sunca« poznata hrvatska glumica *Bojana Gregorić-Vejzović* koja glumi *Juliju Vitezović*, gradonačelnicu grada Jablanova, svome se sinu *Petru* uvijek pogriješno obraćajući nominativ umjesto vokativa, na primjer:

Petar, jesi li rekao baki koga smo vidjeli?

Budi pristojan, Petar!

Umjesto:

Petre, jesi li rekao baki koga smo vidjeli?

Budi pristojan, Petre!

Dakle, kada se ljudima obraćamo njihovim imenima, valja pripaziti na padež dozivanja, vokativ. Ako se tko zove *Jakov*, vokativ glasi *Jakove*. Jednako tako pripaziti valja i na sklanjanje muških prezimena: *Jakove Jurčeviću!*

KINEMATOGRAFIJA IZ SUSJEDSTVA NA NOVOSADSKOM FESTIVALU

»Novi hrvatski film« na Cinema Cityju

U okviru festivala Cinema City u Novom Sadu, koji se održava od 5. do 12. lipnja, bit će predstavljena i programska selekcija pod nazivom »Počast: Novi hrvatski film« koja će publici ponuditi sedam novih kinematografskih ostvarenja koja dolaze iz Republike Hrvatske.

Bit će prikazani sljedeći filmovi: drama »Moram spavat anđele« i dokumentarac »Hrabro i na rezultat« *Dejana Aćimović*, »Vjerujem u anđele« *Nikše Sviličić*, »Crnci« *Gorana Devića* i *Zvonimira Jurića*, »Kenjac« *Antonia Nuića*, »Metastaze« *Branka Schmidta* i omnibus »Zagrebačke priče« (u kojem je jednu od priča »Recikliranje« režirao *Branko Ištvančić*, redatelj podrijetlom iz Tavankute).

Programom filmova iz najnovije hrvatske produkcije festival Cinema City želi da skrene pozornost na jednu od najdinamičnijih

»Recikliranje« Branka Ištvančića iz omnibusa »Zagrebačke priče«

kinematografija na prostoru jugoistočnog Balkana, navodi selektorica ovog programa, filmska kritičarka *Dubravka Lakić*.

»Sudeći po broju realiziranih

filmskih djela u prošlogodišnjoj produkcijskoj godini, stječe se dojam da hrvatska kinematografija i nije mnogo osjetila takozvanu svjetsku ekonomsku krizu. Uvid u novi

hrvatski film, domaćoj i inostranoj publici u Novom Sadu, posvjedočit će da je hrvatska kinematografija sasvim budna i svježa, da njome dominira izvrsno glumište, odlični direktori fotografija i dobra scenarijska baza, te hrvatski redatelji imaju na koga čvrsto da se oslone«, smatra *Lakićeva*.

Program »Počast: Novi hrvatski film« realizira se u suradnji i uz potporu Hrvatskog Audiovizualnog Centra (HAVC) i na ovaj način iskazana je obostrana želja da se oplemeni već uspješno započeta suradnja između hrvatske i srpske kinematografije, koje posljednjih godina blisko, i s vidnim rezultatima, surađuju na planu koprodukcija, navodi se u najavi.

Filmovi iz selekcije »Počast: Novi hrvatski film« bit će prikazivani u Srpskom narodnom pozorištu (scena »Pera Dobrinović«).

D. B. P.

OBNOVA POSTAJA NA SUBOTIČKOJ KALVARIJI

Poziv darovateljima

Ove je godine, kako ste mogli čitati u ranijim brojevima Hrvatske riječi, u planu obnova postaja križnoga puta na Subotičkoj kalvariji. O samoj Kalvariji skrbi župnik župe Isusova Uskrsnuća mons. *Bela Stantić*, koji ovim putem poziva sve zainteresirane koji žele pomoći u

obnovi Kalvarije. Po njegovim riječima darovatelj može biti tko god želi, bez posebnih uvjeta, a cijena obnove jedne postaje košta 400 eura. Svi koji žele i imaju mogućnosti biti darovatelji mogu se javiti na adresu: Župni ured Isusova Uskrsnuća, Gajeva 2, 24000 Subotica, ili na telefon 024/524-496.

Podsjetimo kako je ovo već treća kalvarija u Subotici, sama kapelica je podignuta 1877. godine, a postaje 1879. godine. Zavjetnu kapelu Žalosnoj Gospi podigla je *Vranka Mukić*, rođena *Malagurski*, a ispod kapelice pokopani su ona, njezin muž i cijela obitelj, dok su postaje donirali različiti sponzori, o čemu svjedoče pločice s imenima donatora.

Tako se planira i ovoga puta, svi koji budu donirali za obnovu postaja bit će zapisani na pločicama koje će se postaviti na postajama.

Ž. V.

RADOVI NA OBNOVI CRKVE SV. JAKOVA U PLAVNI SE NASTAVLJAJU

Novi prozori unijeli više svjetla

Nakon što je župna crkva sv. Jakova u Plavni sanirana od vlage, te iznutra i izvana potpuno obnovljena i oličena, ovih je dana započela i zamjena starih prozora. Radovi su već pri kraju, a župljani su na sv. misi za blagdan Duhova bili ugodno iznenađeni njezinim novim i svjetlijim izgledom. Budući da je završena adaptacija i dotjerivanje zvonika, crkvenog sata i limenog krova na tornju, malo po malo, crkva se priprema za svoju 200. obljetnicu.

Iako u selu još uvijek živi oko 600 katolika, u posljednje vrijeme vlč. *Josipu Štefkoviću* na održavanju i uređenju crkve i okoliša pomažu uglavnom članovi HKUPD »Matoš«, a ponajviše članice ženskog pjevačkog zbora.

Novac za radove na crkvi osiguravaju jednim dijelom općina Bač i pokrajina, a drugim župa sv. Jakova te, koliko je moguće, prilozi donatora i župljana.

Ova je crkva građena od 1809. do 1813. godine, na površini 31x12,5 m², a u to je vrijeme administrator župe bio *Grabanić Alajos*. Više je puta obnavljana, a uvijek je bila ukrasom središta mjesta. Ove će godine započeti radovi i na obnovi kalvarije koja je građena 1926. godine, a predviđena je i zamjena križeva na mjesnom groblju i u blizini sela.

Ako se ovome pridoda kako je ponovno aktiviran rad dječjeg zbora, koji se trenutačno priprema za susret dječjih župnih zborova »Zlatna harfa«, može se očekivati da će župna zajednica, duhovno potpuno obnovljena, dostojno dočekati 200. obljetnicu svoje crkve.

Zvonimir Pelajić

POSJET AUSTRIJSKIH AKADEMIKA ZEMUNU

Zahvala za darove

Skupina austrijskih akademika na čelu s dr. *Helmutom Zehmannom* i *Johannom Mayerom*, uz nazočnost austrijskog veleposlanika dr. *Koje*, 22. svibnja posjetila je su župljane crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu.

Pjevači župnog zbora »Svete Cecilije« skupa sa župljanima Zemuna, biskupom srijemskim mons. *Đurom Gašparevićem* i župnikom mons. *Jozom Dusparom* na prigodan su način zahvalili gostima na donaciji za obnovu orgulja u ovoj crkvi, koja je prošle godine urađena.

Sutradan, u nedjelju, na blagdan Duhova svi su skupa slavili misno slavlje koje je predvodio domaćin mons. Duspara.

D. L.

OBAVIJESTI

- Susret dječjih župnih zborova »Zlatna harfa« bit će održan i ove godine u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici sutra, 29. svibnja. Početak je u 10 sati.

- Misa mladih za mir, koja se organizira svakoga prvog petka u mjesecu, 4. lipnja bit će služena u crkvi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu. Euharistija počinje u 20 sati, a nakon mise bit će upriličen agape.
- Susret ministranata bit će održan u župi Presvetog Srca Isusova u Tavankutu 5. lipnja s početkom u 10 sati.
- Misa zahvalnica za školsku 2009./2010. godinu službit će se u katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici 9. lipnja s početkom u 10 sati.

CRKVA NE POZNAJE OSVETU, NEGO MOLITVU ZA POČINITELJE

Teška vremena – teški grijesi?

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Prošli su Duhovi. Jedan od najvećih dana u crkvenoj godini. Njime završava uskršno vrijeme, a započinje povijest Crkve koja pamti početak ali nema završetka... Na sudnjem danu Crkva se nada iz ovog stanja putovanja prijeći u slavnu vječnost. Našu mjesnu crkvu na Duhove ujutro iznenadio je događaj kojeg su napravili počinitelji koji misle da je Crkva prošlost, a da joj oni mogu suditi vrijeđajući najveće svetinje. Nisam se ljutio, bio sam žalostan. Ne toliko zbog sebe koliko zbog povrede dostojanstva svetoga mjesta. Naime, provalili su prvi puta u povijesti u kapelu na Bunariću i htjeli obeščastiti Gospinu sliku. S pravoslavne kapele su skinuli bakarni lim a u našoj kapeli pokušali obeščastiti milosni lik.

Vjernici znaju da Crkva ne poznaje osvetu, ali poznaje molitvu za počinitelje. Znamo da su socijalne prilike teške, ali ne možemo razumjeti nečiju nevjeru koja je aktivna u obeščaćivanju. Kao ispit savjesti sebi i njima donosim tri kratke priče. Možda će se činiti da su priče naivne, ali postoje autentični svjedoci da su ipak istinite. Želim i nama i njima da se ne nađemo u situaciji pogažene savjesti koja nema spasa. Kratke priče glase ovako:

STID I STRAH PROTIV ISPOVIJEDI

Sv. Antonin, nadbiskup Firence, pripovijeda kako je neka djevojka popustila napasti i pala u teški grijeh. Sva je zbunjena i mučena od grižnje savjesti govorila u sebi: »Kako ću smoći hrabrosti ispovjediti ovaj grijeh?« Zbog stida i straha nije mogla ovaj grijeh ispovjediti. Tako je učinila i drugi još veći: svetogrđe. To joj je umnožilo grižnju savjesti. Radi smirenja pošla je u samostan u nadi da će ondje obaviti veliku ispovijed. Ali i ondje je svlada stid i prešuti svoj grijeh. Jednostavno, ispovjednik nije mogao grijeh upoznati. Tako je i dalje množila svetogrđa. Konačno je oboljela na smrt i tada se odlučila dobro ispovjediti. Ali joj prokleti stid i strah u onim zadnjim trenucima zatvori usta. Primila je sakramente s prividnom pobožnošću, ali svetogrdno. Tako je u svojim grijesima umrla. Dobre su sestre vjerovale da je sigurno spašena. Kad su jednoga dana u crkvi molile za nju, dopusti Bog, mnogima za pouku, da im se ukaže nesretnica koja je rekla: »Prestanite moliti za mene! Ja sam osuđena, jer sam uvijek u svojim ispovijedima prešutjela grijeh počinjen u mladosti!«

Sv. Franjo Jeronim, slavni pučki misionar, propovijedao je na trgu grada Napulja. Upravo je govorio o strahovitoj istini pakla. Tu u blizini trga stanovala je jedna opaka žena Karolina. Za vrijeme

Našu mjesnu crkvu

na Duhove ujutro

iznenadio je događaj

kojeg su napravili

počinitelji koji misle

da je Crkva prošlost,

a da joj oni mogu

suditi vrijeđajući naj-

veće svetinje.

Znamo da su socijal-

ne prilike teške, ali

ne možemo razumjeti

nečiju nevjeru koja je

aktivna u obeščaći-

vanju

propovijedi provirivala je ona kroz prozor te rukama pravila bestidne pokrete. Smijala se i željela se izrugati misionaru i smetala je slušateljstvu. Kad je svecu već toga bilo dosta, upravi joj nekoliko riječi: »Jao vama, kćeri! Ako se i dalje budete opirali milosti Božjoj, za osam ćete dana biti kažnjeni!« Nesretnica nije marila za to, nego je i dalje nastavila smetati. Prošlo je osam dana. Svetac je ponovno tu došao na isti trg da održi drugu propovijed i zaustavio se pred onom kućom. Prozori su bili zatvoreni i sve tiho. Upitao je nazočne za razlog. Odgovorili su mu kako je ova nesretnica nenadano umrla prije nekoliko sati. »Umr!?!«, upita svetac, i još k tome nenadano. Hajdemo je pitati kako je sada i gdje je ona? Je li joj išta pomoglo izrugivanje pakla? Svetac uđe u kuću pokojnice praćen velikim mnoštvom. Najprije se malo sabere i pomoli. Zatim pogleda mrtvo tijelo i poviče: »Karolino, kaži mi gdje si ti sada?« Mrtvo tijelo pokojnice otvori oči, podigne malo glavu i žalosnim glasom reče: »Ja sam u paklu!« Sve nazočne je obuzela strahovita jeza. Neki su od straha odmah pobjegli, a drugi su se plaćući tiskali oko čudotvorca. Jedan očevidac je pod zakletvom rekao: »Bio sam nazočan kod događaja. Na mene je učinio takav dojam da još i danas svaki put, kad prolazim pokraj one kuće, osjećam kako mi žilama prolazi jeza i čini mi se da čujem glas: 'Ja sam u paklu!'«

BOŽJE MILOSRĐE

U jednoj našoj bolnici ležala je mlada žena. Bila je na smrti. Umirala je s teškom savješću koju su teretili grijesi protiv majčinstva. Imala je na duši mnogo pobačaja. Rodbina je pozvala svećenika da bi joj pomogao da se s Bogom izmiri. Nije htjela. Odbila ga je. Kad joj je svećenik pružio raspelo, da ga barem poljubi, ona je pljunula na nj. Iza toga je izdahnula. Neka Gospodin bude milostiv njenoj duši! Što je s tim postigla? Možda je mislila da su njeni grijesi toliko veliki da ih Bog ne može oprostiti. Tako sotona zavarava mnoge na času smrti. Bog oprašta svaki grijeh za koji se iskreno kajemo i odlučujemo se popraviti. Sjetimo se razbojnika s desne strane Isusove. On se obratio gledajući kako Isus sve strpljivo podnosi, a nevin je. Ponizno mu je rekao kajuci se za svoje grijeh: »Isuse, sjeti me se kada dođeš u svoje kraljevstvo.« I naš božanski Spasitelj za par sekundi obeća mu raj: »Još danas, kažem ti, bit ćeš sa mnom u raju!« Zar ovim riječima nije Isus dao nadu svima koji to žele?!

Dakle, nije na meni pozivati se čak na Božju pravdu nego na Božje milosrđe. Ako su vremena teška, ne moraju biti naši teški grijesi.

Kulnarski kutak

PILEĆA JUHA S MESOM I KNEDLAMA

Potrebno: 200 g pilećih iznutrica (želuci, jetrica) i 200 g pilećih grudi, 1,5 l vode, 2 peršina, 2-3 mrkve, keleraba, cvjetača, 10 g maslaca. Za knedle: ½ jušne žlice masti ili maslaca, 1 jaje, sol, pšenični griz, malo praška za pecivo (na vrhu noža).

Priprema: Na zagrijanom maslacu pirjajte sitno narezan peršin, mrkvu i kelerabu. Povrću dodajte pileće grudi usitnjene na manje kockice i pirjajte 2-3 minute, dok meso ne dobije boju. Sve posolite i dodajte vegetu. Dolijte vodu i dodajte usitnjene iznutrice i cvjetaču te na tihoj vatri kuhajte oko 40 minuta. Kada je juha kuhana dodajte knedle, koje ste ranije pripremili.

Priprema za knedle: Mast ili maslac dobro vilicom izmiješajte, dodajte jaje, posolite i dobro promiješajte. Pšenični griz dodajte po potrebi, ne previše kako knedle ne bi bile tvrde. Žlicom koja je umočena u vreću, ali ne proključalu juhu pravite knedle i stavljajte ih u juhu. Svaki puta žlicu umočite u juhu. Kuhati ih oko 10 minuta.

Savjet: Griz knedle možete napraviti ranije i staviti ih u hladnjak. Tako će se stvrdnuti i manje raspadati.

TELEĆI ODREZAK S BLITVOM I ŠAMPINJONIMA

Potrebno: 6 telećih odrezaka, 200 g blitve, 300 g šampinjona, 1 glavica luka, malo margarina, 1 žlica ulja, 1 žlica naribanog sira (parmezan, trapist), sol, papar i žlica vegete.

Priprema: Luk očistite i sitno narežite, šampinjone operite i narežite sitnije, a blitvu operite, očistite i grubo isijecite. Na malo margarina pržite luk, zatim dodajte šampinjone. Pirjajte 5 minuta te dodajte blitvu. Zatim pirjajte još 5-10 minuta, pa na kraju dodajte vegetu.

Teleće odreske izlupajte batom za meso, posolite i popaprite. Na svaki odrezak stavite masu od dinstanih šampinjona i blitve tako da se cijela masa rasporedi na 6 odrezaka. Pažljivo savijte odreske i učvrstite krajeve čačalicama. Tako pripremljene odreske pržite na ulju kratko sa svih strana. Zatim sklonite s vatre, izvadite čačalice, stavite u vatrostalnu posudu te ih pecite oko 30 minuta u pećnici koja je prethodno zagrijana na 200 stupnjeva. Na kraju ih izvadite iz pećnice, pospite odreske naribanim sirom i vratite još na nekoliko minuta u pećnicu da se sir otopi i malo zapeče. Mesni rolat s blitvom i šampinjonima porežite i poslužite topli.

Kao prilog možete poslužiti bareno povrće i salatu od rajčice.

HLADNA TORTA OD JAGODA

Potrebno: 50 dag jagoda, 65 dag svježeg sira, 50 dag slatkog vrhnja, 20 dag šećera, 1 list biskvita, 10 dag piškota (bebi piškota), 1 čašica ruma, šlag i jagode za ukras.

Priprema: Ispasirati jagode i pomiješati ih dobro sa šećerom, da se dobije kremasta smjesa. Izmiješati dobro sir i pomiješati s kremom od jagoda. U tu smjesu izmrviti piškote i pažljivo umiješati slatko vrhnje. List biskvita natopiti rumom i odozgo pokriti kremom od jagoda i sira. Dobro izravnati i staviti u zamrzivač na nekoliko sati.

Hladna torta od jagoda se prije posluživanja ukrasi slatkim vrhnjem ili šlagom i jagodama.

Savjet: Za ovu tortu možete koristiti i smrznute jagode, a možete i napraviti domaći biskvit (piškotu).

...i još po nešto...

ZAMKE SOLARIJA

Rizik zbog preplanulog tena

Čim grane prvo jače sunce većina žena, osobito one mlađe, željele bi imati preplanuo ten i prekrasnu čokoladnu boju kože. No, u novije vrijeme ova pojava nije aktualna samo ljeti, nego tijekom cijele godine. Jedan od novih oblika ovisnosti, na koji liječnici širom svijeta sve više upozoravaju, jest ovisnost o preplanulosti kojoj su stručnjaci već dali ime - tenoreksija. Radi se o tjelesnoj ovisnosti, poput anoreksije. Kao što anoreksičar nije nikada sam sebi dovoljno mršav, tako niti tenoreksičar nije nikada zadovoljan preplanulom bojom svoje kože, navode stručnjaci. U ovo vrijeme, kao priprema za ljetnu sezonu, obično nastupa prava pomama za solarijima. Ako ste među damama kojima je sunčanje u solariju redovita stavka na listi dnevnih obveza, pogledajte što sve rizikujete zbog preplanulog tena.

OVISNOST

Nove studije ukazuju na to da česti odlasci u solarij mogu biti znak ovisnosti koja je jednako zabrinjavajuća kao one o cigaretama, alkoholu ili uporabi droge.

Ipak, to ne znači da je svaki posjetitelj solarija i ovisnik. Studije su pokazale kako samo jedna od tri osobe koje često posjećuju solarij ima sve simptome ovisnosti. Dakle, u čemu je razlika između loše navike i ozbiljnog problema?

Ovisnici o sunčanju češće nego drugi odlučuju da se, bez obzira na opasnost od razvoja melanoma, koji je jedan od najopasnijih kancera, ne odreknu sunčanja u solariju. Ove osobe ne žele samo lijep ten, one se jednostavno

ne osjećaju dovoljno dobro i lijepo ukoliko redovito ne održavaju svoju preplanulu boju kože.

OSIEĆCI ZADOVOLISTVA

Ležanje pod ultraljubičastom svjetlošću opušta mozak stimulacijom lučenja endorfina koji, kao kada jedete čokoladu ili pijete vino, čini da se osjećate zadovoljno. A kada vam nešto godi, želite to ponoviti, i opet ponoviti... Sunčanje tako postaje dio procesa ovisnosti koji nije ništa drugačiji od potrebe za alkoholom ili drogom.

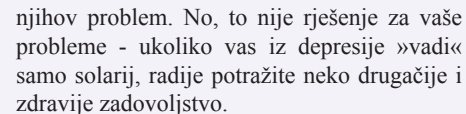

Nitko ne kontrolira ispravnost aparata

Broj oboljelih od raka kože u Hrvatskoj iz godine u godinu raste za oko 15 posto, a kao glavni krivac za takvo stanje navodi se rastuća popularnost salona za sunčanje, naročito među mlađim zaposlenim ženama, piše Jutarnji list. Dodaje se i podatak da još nitko ne kontrolira ispravnost aparata u tim salonima, a javljaju se i pacijenti s opeklinama upravo od neispravnih solarija.

Odlazak u solarij u mozgu proizvodi osjećaj zadovoljstva.

Među redovitim posjetiteljima solarija ima i depresivnih osoba, a sunčanje daje signal njihovom mozgu da je to odgovarajući lijek za

POČINJU ZABRANE SOLARIJA

Malodobnicima u Austriji će od 1. rujna, kako su objavile austrijske vlasti, biti zabranjeno korištenje solarija, kao način prevencije raka kože. Nedavno istraživanje Međunarodnog centra za istraživanja raka u Liouu pokazalo

je kako je rast opasnosti od raka kože za 75 posto veći među osobama koje su redovito posjećivale solarij prije napunjenih 35 godina života. Dermatolozi se slažu s činjenicom da je korištenje solarija opasno, no o zakonskoj zabrani za malodobnike kod nas se još ne govori.

ČEMU ŠTETI SOLARIJ?

Učestalo korištenje solarija utječe na isušivanje i brže starenje kože, pogoduje pojavi fleka, pjega, bradavica i madeža. Utječe na javljanje premalignih promjena – keratoza, točnije zadebljanja kože, a ujedno izaziva i razvoj melanoma – jedne od najopasnijih vrsta raka. Kad se sve zbroji i oduzme postavlja se pitanje - koliko nam je bitan preplanuo ten? Možda nekima i jest, pa tko voli neka izvoli!

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu

 551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt:
NOVI SAD
 Koste Abraševića 16
 Redakcija: 021/4790529
 Program: 021/4790464
 SMS: 063/598441
radiomarija.srbija@gmail.com
www.radiomarija.rs

Kontakt:
SUBOTICA
 Starine Novaka 58
 Redakcija: 024/692255
 Program: 024/692259
 SMS: 063/445523
mariaradio@tippnet.rs
www.mariaradio.rs

POMOZITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16

Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
 21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

FESTIVAL DJEČJEG STVARALAŠTVA

Klincijada

»Slatka kao sladoled, kao čokolada, to je naša radost, naša Klincijada« - stihovi su takozvane himne Klincijade, koja je ove godine održana po 24. puta od 24. do 28. svibnja. I doista su svi bili slatki, i oni manji i oni malo veći. Oko 3.000 mališana iz cijele Vojvodine okupilo se ovog tjedna u Subotici. Na ovom festivalu sudjelovali su dječaci i djevojčice iz 50 vrtića Predškolske ustanove »Naša radost«, kao i gosti, djeca iz vrtića iz drugih mjesta Vojvodine. Razne plesove, igre, pjesme i dječje maštalice prikazali su ovih dana u Mađarskom kulturnom centru »Nepkör« i u Dvorani sportova u Subotici, dok će danas, u petak, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici biti održan drugi memorijalni koncert dječjih zborova u čast *Nevzeti Kadirić*. Početak programa je u 17 sati.

I ove su godine sudjelovali i mališani iz dječjeg vrtića »Marija Petković« i to po osmi put. Oni su u sklopu ove klincijade imali nekoliko nastupa, a za njih su se pripremali s velikim nestrpljenjem i radošću. Vrtić se predstavio svojim malim zborom, orkestrom, i dvjema ritmikama: »Gummy bear«, koju su plesala mlađa, i »Cho-ka-kao«, koju su plesala starija djeca. Odgajateljice *Dajana Šimić* i *Mirjana Ivanković* pripremile su stariju skupinu »Cvjetice« i predškolce, dok su *Maja Marić* i *Anica Čipak* pripremile mlađu skupinu »Pačiće«. Mali zbor i orkestar je uvježbala odgojiteljica Anica Čipak.

Hodočašće u Blato

Klincijada je nastala na temeljima nekadašnjih sletova. Cjelokupni program dogovaraju odgojitelji i djeca.

Ukoliko niste znali, postoje podaci koji govore kako je Subotica kolijevka predškolskih aktivnosti na našim prostorima, jer je u našem gradu osnovan prvi vrtić na Balkanu, i to jako davno, još 18. rujna 1843. godine. Grad kao osnivač pojavljuje se također davne 1859. godine, kada se otvaraju dva vrtića, a kasnije ih je bivalo sve više, raspoređenih po kvartovima.

Blaženica Marija Propetog Isusa Petković je također već 1923. godine, preuzela brigu za stotinu djece u dječjem domu »Kolijevka« u Subotici u prostorijama sadašnjeg samostana sestara Kćeri Milosrđa i današnjeg vrtića koji je dobio po njoj ime »Marija Petković«. Nakon toga Marija Petković je otvorila mnoga prihvatilišta za djecu po Slavoniji, Vojvodini, Makedoniji i Srbiji.

Ovoj blaženici u čast mališani iz vrtića »Marija Petković« i ove će godine, 3. rujna, krenuti za Blato na Korčuli, gdje će se susresti s djecom iz svih vrtića koji nose ime ove blaženice po cijeloj Hrvatskoj. O ovome hodočašću izvijestit ćemo vas po njihovom povratku.

Ž. Vukov

DJECA IZ SRIJEMSKE MITROVICE U POSJETU SOMBORU I BAČKOM MONOŠTORU

Upoznavanje običaja

Proteklog vikenda, u subotu 22. svibnja, djeca iz Srijemske Mitrovice, koja u školi pohađaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, posjetila su Sombor i Bački Monoštor. Cilj ove jednodnevne ekskurzije bio je upoznavanje djece iz Srijemske Mitrovice s običajima i kulturom bačkih Hrvata.

Za ekskurziju u Sombor i Bački Monoštor prijavilo se 54 učenika uglavnom starijeg uzrasta. U Somboru su posjetili karmelićansku crkvu, a zatim su u pratnji člana Gradskog vijeća *Mate Matarića* razgledali zgradu Županije. Nakon šetnje središtem Sombora, zahvaljujući organizaciji *Snežane Periškić* boravili su u etnokući Mali Bodrog i župnoj crkvi u Bačkom Monošturu. U etnokući Mali Bodrog djeca su upoznala narodnu nošnju i rukotvorine bačkih Hrvata.

Ova je ekskurzija ostvarena potporom Veleposlanstva Republike Hrvatske iz Beograda.

D. Španović

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Dražen Prčić

Na fotografiji snimljenoj daleke 1882. godine u Senti nalaze se sestre *Ilona* i *Eta Vojnich*, snimljene u vožnji dvosjednim biciklom. Šturi podaci zabilježeni na poledini ovog više od 128 godina staroga, raritetnoga fotosa kazuju još samo podatak da su bile članice Atletskog kluba Zenta. Dvosjedni bicikli se danas mogu vidjeti gotovo isključivo na nekim revijalnim događanjima i promotivnim manifestacijama, ali su zato klasični modeli, posebice danas u vremenima sve jače ekonomske krize, ponovno sve atraktivnije i financijski najisplativije prijevozno sredstvo.

A, kada smo već kod davne prošlosti, iz koje datira ova lijepa fotografija, evo malo i podataka o razvoju biciklizma na ovim našim prostorima, koji upravo datira iz vremena kada je i nastao snimak pred vama.

NASTANAK BICIKLIZMA

Prema dostupnim povijesnim zabilješkama bicikl je nastao negdje u 19. stoljeću, ali se ne zna tko ga je i kada izumio u ovom današnjem

obliku. Ipak, opće je poznato kako se kao prvi vozač bicikla spominje izvjesni njemački barun *Carl von Drais*, koji je još 1817. godine upravljao svojevrsnim biciklom na guranje. S druge strane, model koji je unaprijedio *James Starley* 1885. godine uzima se kao prototip suvremenog bicikla. Važno je napomenuti kako su svi modeli do 1888. godine, kad je škotski izumitelj *John Dunlop* patentirao pneumatske gume, bili voženi na drvenim ili metalnim kotačima, što je umnogome otežavalo vožnju i predstavljalo svojevrsnu neudobnost za vozača ili vozačice kakve su bile, primjerice, sestre Vojnich. Ali želja za unapređenjem i razvojem prijevoznih sredstava, te sportski duh, bili su iznad svake neudobnosti.

Prvo velosipedsko društvo u tadašnjoj Srbiji osnovano je 23. prosinca 1884. godine u Beogradu (prvi predsjednik društva bio je *Milorad Terzibašić*), a jedan od osnivača bio je i kasniji sveučilišni profesor i akademik *Đorđe Nešić*, koji se u svojim mladim danima natjecao s najboljim europskim biciklistima onoga doba i bilježio brojne pobjede u Rusiji, Francuskoj, Austriji i Poljskoj, gdje je na utrci u Lodzu

pobijedio tadašnjeg svjetskog šampiona Nijemca *Lehra*. Prvo službeno biciklističko prvenstvo Beograda održano je 15. lipnja 1896. godine, a iduće 1897. godine i prvo prvenstvo Srbije voženo na stazi Beograd-Smederevo-Beograd. U to vrijeme beogradski biciklisti nastupali su i na utrkama koje su organizirane u Zagrebu, Subotici i Velikom Bečkereku (današnji Zrenjanin). Zanimljivo je spomenuti kako je 1898. godine na putu Niš-Beograd upriličena nesvakidašnja utrka između biciklista i konjanika, na kojoj su trijumfirali konjanici, što bi u današnje vrijeme bilo apsolutno nezamislivo.

BICIKLIZAM U SUBOTICI

Prvi subotički biciklistički klub zvao se *Achiles*, a najpoznatiji biciklist tog vremena bio je *Miklos Matković*. Na utrci Budimpešta-Košice pobjednik je bio glasoviti subotički pionir sporta i olimpijski *Lajos Vermes*, koji je umnogome pridonio razvoju biciklističkog sporta na subotičkim prostorima. Naravno, zbog za ono vrijeme izuzetno visoke cijene bicikla (200 ondašnjih forinti) mali broj Subotičana je sebi mogao priuštiti ovaj prijevozni luksuz, prema nekim dostupnim povijesnim podacima svega je bilo stotinjak vlasnika prvih velosipeda. Postoji zabilježena zanimljivost kako je izvjesni *Duka Đukić*, u nemogućnosti kupovine sam napravio drveni model i vozio se skupa s vlasnicima pravih željeznih »koturača«, kako je tada glasilo domaći naziv za bicikl. Taj drveni model čuva se danas u Gradskom muzeju u Subotici, kao autentična uspomena na vrijeme prvih službenih biciklističkih utрка na Paličkoj olimpijadi, o čemu je 1892. godine pisao i subotički list *Neven*.

BK Spartak

Biciklistički klub Spartak iz Subotice osnovan je 1945. godine, a njegovi osnivači bili su: Ivan Sarić, Đeno Belinović, István Szanto, Dénes Erdelji, József Mihalik i Mihail Polaček. Do 1950. godine BK Spartak je imao najbolje juniore u tadašnjoj FNRJ.

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKП СубОТИЧКЕ ПИЈАЦЕ
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

Kaponja

Foto: Marija Matković

28. svibnja 2010.

U NEKOLIKO REDAKA

Pripreme

Uveliko se približio lipanj, mjesec koji će pokraj novoga ljeta donijeti i najveći sportski događaj na svijetu. Nije to Olimpijada, ako ste to krivo pomislili, nego Svjetsko nogometno prvenstvo u Južnoj Africi. Za vrijeme SP-a u nogometu »život staje« i sve postaje nevažno u odnosu na velike nogometne susrete najboljih svjetskih selekcija. Ostalo je još nešto više od dva tjedna, ukoliko se još niste pripremili, krajnje je vrijeme...

FOTO KUTAK

Beton i priroda

KVIZ

Goran Tribuson

Koje je godine i gdje rođen Goran Tribuson?
Kada je započeo njegov književni opus?
Čime se ističu njegovi brojni romani?
Kako se zove glavni lik njegovih krimi romana?
Koji predmet predaje na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu?
Koje je godine postao redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti?

Roden je 6. kolovoza 1948. godine u Bjelovaru
Početkom 70-ih godina prošlog stoljeća s prvim znanstveno-fantastičnim pričama.
Autobiografskom i generacijskom obilježenošću s temama iz njegovog zavičaja.
Nikola Banić.
Filmski scenarij.
2008. godine.

VICEVI

Došao veterinar kod liječnika, a ovaj ga upita:

- Dobar dan, što vas muči?

Na to će veterinar:

- Eh, kako je vama lako s pacijentima!

Psiholog razgovara s pacijenticom i pita:

- Ima li u vašoj obitelji netko s duševnim ili mentalnim poremećajem?

- Ima. Moj muž umišlja da je glavni u kući.

Došao čovjek kod psihijatra, a ovaj ga ispituje:

- Kada ste počeli vjerovati da ste konj?

- Davno je to bilo, moj doktore, još kada sam bio malo ždrijebe.

NOGOMET

Visoka pobjeda Bačke

NAKOVO – Šest pogodaka završilo je u mreži domaćeg vratara Poleta nakon odlične igre nogometaša Bačke u 33. kolu Vojvođanske lige skupna Istok (6-1). Vodeća Sloboda je doživjela poraz protiv Bačke u Bačkoj Palanci, pa je razlika na tablici smanjena na 4 boda. Domaćim porazom Radničkog (2-3) od Jedinstva, subotički ligaš je osigurao drugu poziciju i mjesto u baražu za plasman u viši rang. U sljedećem, 34. kolu Bačka na domaćem terenu dočekuje momčad Vojvodine iz Novog Miloševa.

Đurđin slavio protiv Elektrovojvodine

SUBOTICA – Minimalnom pobjedom na gostovanju protiv Elektrovojvodine (2-1) nogometaši Đurđina učvrstili su vodeću poziciju na tablici Gradske nogometne lige i sada imaju sedam bodova više od drugoplasirane momčadi Subotice, koja je poražena u gradskom derbiju protiv Lokomotive (4-2). U sljedećem 22. kolu, u nedjelju 30. svibnja, Đurđin dočekuje momčad Hajduka iz Dušanova.

VATERPOLO

Turnir za djecu do 12 godina

SUBOTICA – U Subotici je održan peti turnir mađarskog prvenstva za djecu do 12 godina (1998./99. godište) na teritoriju županija Čongrad. U zelenoj grupi, pokraj subotičkog Spartaka, natjecale su se ekipe iz Segedina, Debrecena i Békéscsabe, dok su se djevojke iz Sentesa i druga ekipa Debrecena natjecali izvan konkurencije.

Rezultati: Sentes (djevojke) - Spartak 3:4, Békéscsaba - Debrecen I 6:11, Segedin-Debrecen II 4:6, Spartak- Békéscsaba 11:8, Debrecen II-Sentes (djevojke) 3:5, Debrecen I - Segedin 6:2, Spartak - Debrecen I 3:8, Békéscsaba - Debrecen II 4:8, Sentes (djevojke) - Segedin 3:3, Debrecen II - Spartak 7:10, Segedin - Békéscsaba 10:2, Debrecen I-Sentes (djevojke) 2:4.

Konačan poredak: 1. Spartak, 2. Debrecen I., 3. Segedin, 4. Békéscsaba. Sastav Spartaka: Nikola Uzelac, Vladimir Mickić, Marcell Mák, Ivan Čović, Ádám Tóháti, Slobodan Temunović, Branko Čepnić, Dávid Flajsman, Vasilije Veljić, Vidor Baracska, Đorđe Popović, Zoltán Balázs, Miloš Branislavljević, Szilárd Bíró, Jovan Glamočanin. Trener: Nemanja Andrić.

VESLANJE

VK Palić na regati u Beogradu

BEOGRAD – Na beogradskoj Adi Ciganliji u nedjelju (23. svibnja) završena je tradicionalna Beogradska internacionalna regata. Regata je trajala dva dana (22. i 23. svibnja) a sudjelovalo preko 300 najboljih veslača iz 11 domaćih klubova (Partizan, Crvena zvezda, Grafičar, Galeb, Smederevo, Palić, Čurug, Tamiš, Begej 1883., Danubius 1885. i Zrenex), kao i 170 natjecatelja iz Mađarske, Rumunjske, Bugarske, Makedonije i Hrvatske.

Beogradska internacionalna regata, s tradicijom dužom od 30 godina, predstavlja jedno od značajnijih veslačkih natjecanja u regiji, a činjenica da je reč o kriterijskoj regati za sastave reprezentativnih selekcija svih zemalja sudionica, jamčila je nastupe najboljih natjecatelja i do samog kraja neizvjesne utrke na regatnoj stazi Ada Ciganlija.

Veslački klub Palić sudjelovao je prvog natjecateljskog dana s 10 posada, odnosno s 15 veslača, i osvojio je ukupno 3 medalje (jednu srebrnu i dvije brončane).

Rezultati VK Palić: 2. mjesto (srebrna medalja) Andrea Kukla, Adrien Abraham dublskul, juniorke 3. mjesto (brončana medalja) Tamás Purucki skif, pionir 3. mjesto (brončana medalja) Boglarka Cseke skif, pionirka.

TENIS

ETA u Subotici

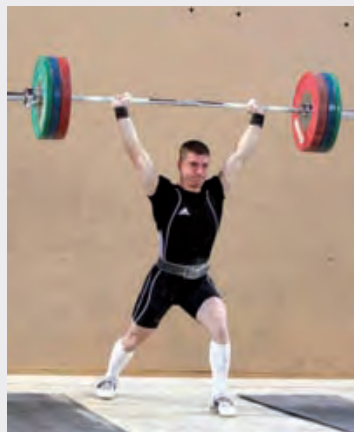
SUBOTICA – Na terenima TK Spartaka u ponedjeljak, 24. svibnja, svečano je otvoren 9. po redu međunarodni teniski turnir Subotica Open 2010 za mlade tenisače i tenisačice do 14 godina. Ovogodišnji turnir Europska

teniska federacija (ETA) je umjesto dosadašnje treće kategorije rangirala drugom, višom natjecateljskom kategorijom. Za bodove europske ranking ljestvice borit će se najbolji tenisači i tenisačice iz 23 zemlje, među kojima je kod muških prvi nositelj Rumunj Borza, 51. na europskoj listi, dok je u ženskoj konkurenciji prva nositeljica Stojanović (Srbija), koja je 32. na ovogodišnjoj rang listi. Svi susreti igraju se na teniskim terenima TK Spartaka u Dudovoj šumi od 9 sati, a finalni dueli igre parova, kao i polufinalni dueli u singlu na programu su u

subotu, 29. svibnja, dok su za nedjelju planirani finalni mečevi u singlu. Turnir je svečano otvorio Nemanja Simović, član Gradskog vijeća zadužen za sport, mladež i turizam.

DIZANJE UTEGA

Spartak opravdao status favorita

SUBOTICA – Na pojedinačnom prvenstvu Srbije održanom u subotičkoj Dvorani sportova, klub dizača utega Spartak opravdao je status favorita pobijedivši u 5 od ukupno 8 natjecateljskih kategorija, što je najveći uspjeh kluba na saveznom rang natjecanja.

Tivadar Kajdoči u kategoriji +105 kg postavio je tri državna rekorda za mlade juniore do 17 godina. Trzajem je podigao 123 kg, u izbačaju 157 kg, što je u biatlonu ukupno 280 kg. Ovim rezultatom ostvario je 3. mjesto u konkurenciji seniora.

Prvaci države po kategorijama: Mario Polaček do 62 kg, Dejan Peić Tukuljac u kategoriji do 69 kg, Kristijan Horvat u kategoriji do 77 kg, Jozsef Lukacs u kategoriji do 85 kg i Csaba Nagy u kategoriji +105 kg, a njegov rezultat je međunarodnog značaja zbog podignutih 160 kg u trzaju i 190 kg u izbačaju.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

U šokačkom derbiju bodovi s(p)retnijem

U 29. kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula sončanski Dinamo ugostio je imenjaka iz Bačkog Brega. Gledatelji su uživali u otvorenoj, borbenoj i za oko lijepoj utakmici, u kojoj su oba takmaca stvorila veliki broj prigoda, a vidjeli su čak šest zgoditaka i jedan jedanaesterac. Već u prvom ozbiljnijem napadu Brežana u 8. minuti zgoditak Praštala donio im je i veliku radost, da bi u 15. minuti Sončani poravnali zgoditkom Brkina. Gosti su u prednost došli eurozgoditkom Praštala, koji je zatresao mrežu Sončana i u 47. minuti za vodstvo od 3-1, a 7 minuta kasnije strijelac četvrtog gola za Brežane bio je Krizmanić. Za razliku od prethodne utakmice mladi nogometaši domaćina pokazali su veliko htije-

NOGOMETNI SUSRET U VINKOVcima

CIBALIA - HRVATI IZ VOJVODINE 6 :2

U četvrtak, 20. svibnja, vinkovačka je Cibalia ugoštila Selekciju Hrvata iz Vojvodine, i to već četvrti puta. Na gradskom stadionu na Lenijama, po hladnom i kišovitom vremenu, Cibalia je, uz sav respekt prema gostima iz susjedne države, slavila rezultatom 6 : 2 a golove su pstigli Lukačević već u 8. min., *Milardović* u 11-tom sa bijele točke i ponovno, iz igre, u 21.om, *Galović* u 29.om i *Terzić* u 33.em za 5 : 0, a onda je *Ušumović* nakon lijepe asistencije *Kekezovića* glavom zakucio za 5 : 1 i tako se otišlo na odmor. Trener *Stanko Mršić* zamijenio je kompletnu postavu na poluvremenu i pružio šansu mladim igračima, što su gosti shvatali kao prigodu za što bolji rezultat susreta, no mladci su željni dokazivanja zabili već u 48. minuti za 6 : 1 i to *Čupić*, a onda je u 52. minuti mladi *Kristijan Čorba* smanjio na 6 : 2 iz vrlo dobre akcije i pospremio loptu u mrežu iza odličnog *Mihaela Paradžikovića*, novog vratara Cibalie, jer *Marijan Antolović* je na odlasku iz Lenija.

Trener Selekcije Hrvata iz Vojvodine *Marinko Poljaković* izrazio je zadovoljstvo susretom, bez obzira na krajnji rezultat, tim prije nešto je Cibalia zaigrala u punom

sastavu. Posljednjih je godina Cibalia uvijek bila u krnjem sastavu pa je rezultat bio nestvaran a danas je to ona prava Cibalia koja je harala posljednjim nogometnim prvenstvom i čast je izgubiti od takvog protivnika. Opravdanje za slabiji učinak svoje ekipe Marinko je našao u činjenici da su neki još jučer igrali redovno kolo za svoje matične klubove, a zabiti Cibaliji dva gola u ovakvoj postavi ravno je uspjehu. Naglasio je da većina

dečki iz Vojvodine večeras prvi puta igra pod reflektorima. Poljaković je još rekao da ih čeka sraz sa Hrvatima iz Mađarske i to je uglavnom sve za ovu godinu, ali dogodi se ponovno idu u Split na prvenstvo manjinskih reprezentacija i vrijeme je da konačno osvoje prvo mjesto. U 2012. čeka ih Europejada u Njemačkoj, gdje su već jednom došli do finala.

Puni hvale su i koordinator Selekcije, *Petar Kuntić*, te pred-

sjednik Cibalie *Željko Čulo*, koji je posebice istaknuo igru *Nimčevića*, *Huberta*, *Babića* i *Tumbasa* a *Deana Kekezovića* bi rado vido u dresu Cibalie. Zadovoljan je bio i dr. *Mladen Karlič*, gradonačelnik Vinkovaca, koji je pohvalio tradiciju Cibalie da suradnju sa Hrvatima iz Vojvodine provede i na sportskom polju, jer na kulturnom, društva iz Vojvodine su već desetljećima na Vinkovačkim jesenima. S. Žebić

nje, no i sreća im je okrenula leđa. Nakon zgoditka *Kmezića* za 2-4 vratar gostiju obranio je udarac s 11 metara najiskusnijem igraču *Sončana Ilešu*, a potom je s nekoliko odličnih obrana zaustavio udarce prema svojim vratima. I pokraj tri zgoditka suigrača *Praštala*, oniski vratar *Brežana Radičev* bio je igrač utakmice. Na koncu, uz rezultat *Dinamo (Sonta) – Dinamo (Bački Breg) 2-4*, opća je konstatacija da je u Sonti odigrana utakmica kakvu bi publika na svim stadionima češće poželjela vidjeti.

Dinamo: Đurkov, Rakin, Gal, Ileš, Andrašić, Majstorović, Karajkov, Dekan, Vidaković (Topal), Brkin, Kmezić

Ostali rezultati: OFK Odžaci – Jedinstvo (Ribarevo) 4-1, OFK Šikara – Hajduk 2-6, Panonija – Sloga 0-2 i Dunav (Bački Monoštor) – Jedinstvo (Kolut) 1-3.

BICIKLIZAM

Kasa pokvario plasman

FRANCUSKA – Gabor Kasa, 22-godišnji srpski reprezentativac, član subotičkog Spartaka, stipendist Međunarodne biciklističke unije (UCI) u trening centru u Eglu kraj Lozane, nije uspio sačuvati treće mjesto u generalnom plasmanu na utrci nacionalne kategorije »Tur de France Komte« završenoj poslije pet etapa u Besanconu. U posljednjoj, petoj etapi od 142 kilometra nije se našao u grupi od 21 vozača koja je odmakla ostatku karavane i zbog toga je pokvario svoj plasman. Završio je utrku na šestom mjestu s 47 sekundi zaostatka u odnosu na pobjednika Francuza Edea. Drugo i treće mjesto pripalo je također Francuzima Grediju s 36 i Vili s 39 sekundi slabijim vremenom.

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovađa i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Mogućnost odloženog plaćanja

POGLED S TRIBINA

Nova momčad

Dva prijateljska susreta hrvatske nogometne reprezentacije, protiv Austrije u Klagenu (1-0) i Walesa u Osijeku (2-0), uz dvije očekivane pobjede protiv momčadi iz drugog jakosnog ranga, donio je izvanrednu priliku nekolicini nogometaša da pokažu reprezentativni potencijal. I mnogi od njih su je iskoristili.

Opravnani izostanak nekoliko standardnih prvotimaca, zbog ozljeda i potrebnog odmora nakon duge, iscrpljujuće sezone, natjerao je izbornika *Slavena Bilića* da posegne za određenim igračkim promjenama u svim linijama momčadi. Na gol je u prvom susretu stao vratar Hajduka *Danijel Subašić*, dok se u drugoj utakmici nakon dulje stanke na vrata »vatrelih« vratio *Stipe Pletikosa*. Na boku je zaigrao njegov klupski suigrač *Ivan Strinić* i maksimalno skrenuo pozornost na igračku kvalitetu koju posjeduje. U vezi je zaigrao *Gabriel* i pružio solidnu partiju asistencijom i pogotkom protiv Velšana. Napadači *Nikica Jelavić* i *Mate Bilić* dobili priliku pokazati se u odsustvu gotovo kompletne udarne špice (*Olić* i *Eduardo*), a potonji je i zabio pobjedonosni pogodak u posljednjim trenucima susreta protiv Austrijanaca. Veću minutažu dobio je *Mario Mandžukić*, te *Tomislav Dujmović*, a za A vrstu u Osijeku je debitirao najbolji nogometaš istoimenog prvoligaša *Domagoj Vida*. Svi su oni, zahvaljujući spletu okolnosti, dočekali svojih reprezentativnih »5 minuta« i pokazali stručnom stožeru kako ubuduće može računati na njih. No, hoće li i u jačim susretima, koji vrlo uskoro slijede tijekom kvalifikacija za sljedeće Europsko prvenstvo, ponovno dobiti priliku ovisi jedino o taktičkim zamislima izbornika Bilića. Jedno je sigurno: »od viška glava ne boli«.

D. P.

NOGOMET

Olić i Pranjić bez naslova Lige prvaka

Nogometaši minhenskog Bayerna *Ivica Olić* i *Danijel Pranjić* nisu uspjeli podići veliki pokal namijenjen pobjedniku velikog finala Lige prvaka. U prošlosubotnjem finalu to im je zadovoljstvo uskratila

momčad Intera, točnije napadač »crno-plavih« *Diego Milito* koji je s dva pogotka riješio susret i svojoj momčadi donio željeni trofej nakon punih 45 godina čekanja.

TENIS

Čilić i Ljubičić u 2. kolu

Jedina dva hrvatska predstavnika u muškom ždrijebu Roland Garrosa, drugog po redu Grand Slam turnira sezone, *Marin Čilić* i *Ivan Ljubičić* uspješno su prošli uvodne nastupe na Otvoreno prvenstvu Francuske u tenisu. Čilić je bio bolji od Brazilca *Mella* (6-1, 3-6, 6-3, 6-1), dok je Ljubo s puno napora slavio protiv Tajvanca *Lua* (7-6, 7-5, 6-3).

KOŠARKA

Cibona izborila finale

Pobjedom u oba polufinalna susreta nad momčadi gradskog rivala Zagreba, košarkaši Cibone plasirali su se u finale doigravanja za

naslov prvaka Hrvatske. Nakon pobjede na svom parketu u Draženovom domu, Cibosi su slavili i na gostujućem terenu (78-65) i čekaju pobjednički drugi polufinalnog susreta između Zadra i Cedevite.

STOLNI TENIS

Porazi na SP-u

Hrvatska muška stolnoteniska reprezentacije doživjela je dva poraza na startu nastupa na momčadskom SP-u u Moskvi. Nakon poraza u prvom kolu od Španjolaca (2-3), drugi ogled donio je novi neuspjeh protiv selekcije Japana (0-3). U drugom kolu natjecanja stolnotenisačica Hrvatska je poražena od Kine maksimalnim rezultatom (0-3).

MOMIR VUJKOVIĆ LAMIĆ, PLIVAČ SPARTAKA

Zlatni sjaj državne bronce

Mislim da mogu još popraviti svoje vrijeme na 100m prsno

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Gotovo tri desetljeća Subotica je čekala plivačku medalju na državnom prvenstvu u seniorskoj konkurenciji. Zahvaljujući mladom i perspektivnom plivaču Plivačkog kluba Spartak, Momiru Vujkoviću Lamiću, konačno ju je dočekala. Na nedavno održanom prvenstvu Srbije u Zrenjaninu Momir Vujković Lamić osvojio je broncu na 100 m prsno, a u ovom trenutku ta medalja zbilja za subotičko plivanje ima »zlatni sjaj« i predstavlja veliki poticaj svim mladim plivačima i plivačicama.

»Ponosan sam što sam uspio osvojiti treće mjesto i brončanu medalju u utrci na 100 m prsno, s obzirom da je konkurencija bila iznimno jaka, uz nastup svih najboljih plivača u državi, poput Siladija, Lendela, Silaškog, Stojanovića i drugih, osim naravno Čavića i

Higl koji pripadaju svjetskoj klasi. Državno prvenstvo se razlikuje od drugih plivačkih natjecanja u zemlji, jer su prije podne na programu kvalifikacije, a poslije podne su finala, pa sam morao isplivati dvije jake utrke u samo jednom danu. U kvalifikacijskoj utrci sam postigao vrijeme 1:6,02, dok sam u finalu isplivao 1:5,93 što je u konačnici bilo dovoljno za osvajanje trećeg mjesta i moj dosada najveći seniorski rezultat«, objašnjava Momir Vujković Lamić.

Visina i težina

Momir Vujković Lamić je visok 195 cm i težak 85 kg, što u njegovom slučaju predstavlja idealnu natjecateljsku visinu i težinu.

PLIVANJE

U mladim danima Momir se okušao u nekoliko sportova, ali kada je jednom »ušao« u bazen, više iz njega nije »izašao«.

»Trenirao sam gimnastiku, hrvanje, tenis, ali već nakon nekoliko treninga na bazenu jednostavno sam znao da me više nitko neće moći istjerati iz vode. Po tjelesnoj konstituciji ispunjavam potrebne visinsko-težinske uvjete, i uz veliku ljubav prema plivanju, mislim da nisam pogriješio u odabiru sporta«.

BEZ KOSTIMA

Prema novim odredbama Svjetske plivačke federacije od ove godine je suspendirano plivanje u specijaliziranim plivačkim kostimima i plivači su lišeni pomoći suvremene tehnologije.

»Pliva se samo u kupaćim gaćama, koje mogu biti standardne veličine ili produžene ispod pasa, ali gornji dio tijela mora ostati nepokriven. Osobno ne osjećam nikakvu razliku u ovoj novini, mogu čak reći kako mi novi ustroj više pogoduje i bio sam ugodno iznenađen spoznajom kako plivajući bez kostima nisam uopće pokvario svoje vrijeme. Dapače, čak sam i popravio svoje vrijeme, za razliku od nekih drugih plivača, naviklih na kostime, čija su vremena sada mnogo slabija nego što su bila prije uvođenja novih mjera.«

TRENINZI I NATJECANJA

»Treniram tri do četiri puta tjedno pod stručnim nadzorom trenera Bojana Racea, jer uz sportske moram uskladiti i obveze studija na Ekonomskom fakultetu u Subotici. Imam samo jedan trening dnevno na kojem isplivam u prosjeku 6-7 kilometara, a kada smo bili na pripremama znalo se plivati i do 10 km, uz dodatni dnevni trening. Uz plivački dio, usporedno moram uklopiti i povremeni rad u teretani koji je izuzetno važan za postizanje dobrih rezultata, te trčanje kao dio rada na bazi podizanja opće tjelesne spreme. Izdvojio bih pripreme u Banji Vrujci kao jedne od najboljih u mojoj dosadašnjoj plivačkoj karijeri. Trenutačno se još uvijek nalazim u tzv. pripremnoj fazi, a dodatni problem čini okolnost da za moju apsolutnu kategoriju i nema previše plivačkih natjecanja, za razliku od brojnih mitinga koji se održavaju za mlađe natjecateljske uzraste. Također, akutni nedostatak novca predstavlja dodatni problem za odlazak na pojedine udaljenije destinacije, a zbog obveza na fakultetu nisam bio u mogućnosti otići na jedan plivački miting u Banjaluku.«

PLANOVI

Kao odličan plivač i trećeplasirani na državnom prvenstvu u svojoj kategoriji, Momir Vujković Lamić bi zasigurno mogao bez problema dobiti sportsku stipendiju i nastaviti školovanje na nekom od sveučilišta u SAD.

»Razmišljao sam i o toj mogućnosti, ali još uvijek nisam raščistio sam sa sobom u svezi s donošenjem takve odluke. Postoji mogućnost za tako nešto, primjerice treću godinu studija ili master, no još ništa ne mogu reći, jer ni sam još nisam načisto. Lijepo je to životno i sportsko iskustvo, no vidjet ćemo. Ima još vremena«.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

**POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.**

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PETAK
28.5.2010.

05.40 - Najava programa
 05.45 - Trenutak spoznaje
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.13 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Šareni planet, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Moj grijeh, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 7
 14.10 - Vijesti
 14.35 - Hrvatski festival djece i mladih - New York 2010., reportaža
 15.05 - Drugo mišljenje
 15.35 - Znanstvena petica
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.20 - Hrvatska uživo
 17.30 - Dan Oružanih snaga RH, prijenos
 19.05 - Kod Ane
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Tito, dokumentarno-igrana serija
 21.05 - Ciklus novog hrvatskog filma: Što je Iva snimila 21. listopada 2003.
 22.40 - Lica nacije
 23.35 - Vijesti
 23.50 - Poslovne vijesti
 00.05 - Drugi red partera, emisija o kazalištu
 01.00 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 01.45 - Looking for Comedy in the Muslim World, američki film
 03.20 - Pet zvjezdica, serija
 04.05 - Oprah show (1220.)
 04.45 - Šareni planet, dokumentarna serija
 05.35 - Moj grijeh, telenovela
 06.20 - Skica za portret

06.55 - Najava programa
 07.00 - Žderonja, crtana serija
 07.20 - Trolovi, crtana serija
 07.45 - TV vrtić: Sunce
 07.55 - Tajni dnevnik patke Matilde
 --- - Dečki iz dvorca: U parku
 --- - Brum: Brum i spašavanje kipa
 08.20 - Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 08.40 - Dvorac igračka, serija
 09.05 - Daleko od doma, serija za djecu

09.30 - Između neba i vatre, dokumentarni film
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora
 13.55 - Povratak na novo, humoristična serija
 14.15 - Moja žena i djeca 4, humoristična serija
 14.35 - Pet zvjezdica, serija
 15.20 - Kod Ane
 15.35 - Puni krug
 15.50 - Izazovi: Prijatelji s Kube, španjolski dok. film za mlade
 16.05 - TV vrtić: Sunce
 16.15 - Tajni dnevnik patke Matilde
 --- - Dečki iz dvorca
 --- - Brum: Brum i spašavanje kipa
 16.40 - Put do Južne Afrike: Sjeverna Koreja i Danska, sportsko-dokumentarna serija
 17.10 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 18.00 - Vijesti na Drugom
 18.20 - Županijska panorama
 18.50 - Happy Hour, serija
 19.15 - Johnny Bravo
 19.40 - Garfield i prijatelji 1
 20.05 - Čarolija 10, serija
 21.00 - Muškarci na stablima, serija
 21.45 - Vijesti na Drugom
 22.00 - Izlazak, mini-serija
 23.45 - Zdenka Kovačiček - 50 godina umjetničkog rada, snimka koncerta

01.00 - Kraj programa
 06.20 - Naši najbolji dani, serija
 07.15 Jackie Chan
 07.45 Tomica i prijatelji
 08.00 Bumba, crtana serija
 08.10 Odavde do vječnosti, serija
 10.10 Magična privlačnost, serija
 11.10 IN magazin
 12.00 Farma, reality show
 13.00 Provjereno, magazin
 14.00 Odavde do vječnosti, serija
 16.00 Magična privlačnost, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.20 Naša mala klinika, serija
 18.15 IN magazin
 18.50 Uptinik, kviz
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Farma uživo, reality show
 22.20 Klupa uzvraća udarac, igrani film
 23.55 Dvanaest mamuna, igrani film
 02.15 Ezo TV, tarot show
 03.15 Zatišje, igrani film
 05.15 Surfer iz Nice, film
 06.45 Kraj programa

06.55 Miffy, animirana serija
 07.10 Looney Tunes
 07.35 YooHoo i prijatelji
 07.55 RTL ritam zona - Urban, glazbena emisija
 10.10 Bibin svijet, humoristična serija
 11.00 Cobra 11,
 kriminalistička serija
 12.00 Ekkluziv, magazin
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.15 Najljepši urok
 14.05 Drugo lice, telenovela (dvije epizode)
 15.40 Cobra 11, serija
 16.30 Kralj Queensa, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.25 Raymond, humoristična serija
 17.55 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 Hrvatska traži zvijezdu, glazbeni show uživo
 22.20 Rat za gradonačelnika, film, komedija (1. dio)
 23.20 Hrvatska traži zvijezdu - odluka, glazbeni show uživo
 23.55 Rat za gradonačelnika, film, komedija (2. dio)
 01.05 Vijesti
 01.20 Pakleni hotel, igrani film, komedija
 02.50 Astro show, emisija uživo

SUBOTA
29.5.2010.

06.30 - Najava programa
 06.35 - Muškarci na stablima, serija
 07.27 - Znanstvena petica
 08.00 - Vijesti
 08.15 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Daleka zemlja, američki film
 09.45 - Fotografija u Hrvatskoj
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Kućni ljubimci
 10.50 - Veterani mira, emisija
 12.00 - Dnevnik
 12.32 - Moj grijeh, telenovela
 13.20 - Prizma
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.35 - Reporter: Iza crno-bijelog, Helen Zille vođa oporbe u JAR
 15.45 - Euromagazin

16.20 - Vijesti
 16.30 - Kulturna baština
 16.45 - Svjetlo u tami, dokumentarni film
 17.20 - Eko zona
 17.50 - Iza ekrana
 18.30 - Luda kuća 5, humoristična serija
 19.07 - Tajni dnevnik patke Matilde
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - U susret Eurosongu
 21.00 - Oslo: Eurosong - finalna večer, prijenos
 00.20 - Vijesti
 00.35 - Vijesti iz kulture
 00.45 - Noći kulturnih filmova: My Own Private Idaho, američki film
 02.25 - Noći kulturnih filmova: Prljava Mary, ludi Larry - američki film
 03.55 - Reporter: Iza bijelo-crnog, Helen Zille vođa oporbe u JAR
 05.00 - Moj grijeh, telenovela

07.00 - Najava programa
 07.05 - Vrijeme je za Disneyja: 101 dalmatinac
 --- - Vrijeme je za Disneyja: Moji prijatelji Tigar i Pooh
 07.50 - TV vrtić
 08.00 - Danica: Danica i ptičica Spomenka
 08.05 - Ninin kutak: Zvečke, rog, ksilofon
 08.10 - Pripovjedač
 08.35 - Navrh jezika
 08.45 - Izazovi: Prijatelji s Kube, španjolski dok. film za mlade
 09.00 - Kokice
 09.30 - Ton i ton 1 (8.)
 09.45 - Ni da ni ne
 10.45 - Briljanteen
 11.30 - Peća i vuk, snimka predstave
 12.05 - Veliki prirodni događaji: Veliki bijeg, dokumentarna serija
 12.55 - Istanbul: F1 - kvalifikacijski trening za Veliku nagradu Turske, prijenos
 14.10 - Rukomet, kvalifikacije za EP: Hrvatska - Litva, prijenos
 15.55 - Košarka, PH - finale, prijenos 1. utakmice
 17.55 - Rukomet: Liga prvaka (muški) - Final Four: Ciudad Real - Kiel, prijenos
 19.30 - Put do Južne Afrike: Nizozemska, sportsko-dokumentarna serija
 19.55 - Crtani film

HRT2, 29.5.2010. 12:05
VELIKI PRIRODNI DOGAĐAJI,
 dokumentarna serija
(NATURE'S GREAT EVENTS)
 Naslov epizode: VELIKI BIJEK
 Epizoda: 4

Kako na istočnu obalu Južnoafričke Republike stiže zima, obalne vode se hlade i odvlače milijarde sardina sjevernije od Rta dobre nade, gdje se hrane vodom bogatom planktonom. Utrka sardina najspektakularniji je morski prizor na Zemlji, što privlači soj oceanskih grabežljivaca koji budi strahopoštovanje. Nekim životinjama ovo je prilika, drugima pak najopasnije razdoblje u životu. Pratite njihove dirljive i napete priče do napetoga klimaksa i doznat ćete kakva ih sudbina očekuje.

20.10 - Yamakasi: Samuraji našeg doba, francuski film
 21.40 - Sportske vijesti
 21.55 - Ritam tjedna, glazbeni magazin
 22.35 - Povijest Svjetskih nogometnih prvenstava: 1994. SAD
 23.40 - Noć u kazalištu - Studio za suvremeni ples: Žena (Dan i noć), Kvartet, Život kroz ples (Triptih)
 01.25 - Kraj programa

06:55 Čelične magnolije, film
 08:55 Dora istražuje
 09:20 Timmy Time
 09:35 Jagodica Bobica
 10:00 Ben 10: Alien Force
 10:25 Dodir s neba, serija
 11:25 Frikovi, serija
 12:25 Čarobnice, serija
 13:25 Surfer iz Nice, film
 15:05 Farma, reality show
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Farma, reality show-nastavak
 17:35 Klupa uzvraća udarac, igrani film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Lovci na oluje, film
 21:40 Nepobjedivi II: U posljednjoj rundi, film
 22:45 Boks: V. Kličko vs. A. Sosnowski, prijenos
 23:45 Nepobjedivi II: U posljednjoj rundi - nastavak
 00:25 Izgubljeno blago, film
 02:05 Ezo TV, tarot show
 03:05 Lovci na oluje, film
 04:30 Dogodilo se Jane, film
 06:05 Kraj programa

kuje. Tko će izaći kao pobjednik, a tko kao gubitnik?
Serija kombinira vrhunske sate-
litske snimke iz svemira s revo-
lucionarnim zračnim metodama,
kamerom učvršćenom na čamce,
ultra brzom metodom snimanja,
fotografijom koja je kontrolirana
pokretom, kao i s tehnikama ubr-
zavanja koje su prvi put primije-
njene u Planetu Zemlji.

Trajanje: 49 min.

Odabrao: Đelo Hadžiselimović
Produkcija: BBC

06.15 Miffy, animirana serija
07.00 2 glupa psa i tajna
vjeverica, crtana serija
07.25 Bakugan, crtana serija
07.50 Bikeri s Marsa
08.15 Skrivena poruka, serija
09.00 Paulie, igrani film,
obiteljska komedija
10.45 Vruća sedla, film, komedija
12.30 Rat za gradonačelnika,
igrani film, komedija
14.35 Hrvatska traži zvijezdu,
glazbeni show
17.25 Zvijezde Ekstra: Patrick
Swayze, zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Ljubav je na selu
20.00 Veliki debeli lažljivac,
igrani film, komedija
21.45 Brodolom života, film,
avanturistička drama
00.15 Phoenixov let,
igrani film, akcijski
02.10 Astro show, emisija uživo

NEDJELJA
30.5.2010.

05.45 - Najava programa
05.50 - Glas domovine
06.30 - Euromagazin
07.00 - Iza ekrana
07.30 - Duhovni izazovi
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert
09.25 - Opera box
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - Monk 6, serija
11.00 - Monk 6, serija
11.40 - manjinski MOZAİK
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More
14.00 - Nedjeljom u dva
15.05 - Mir i dobro
15.35 - Vijesti
15.50 - Neženja, američki film

17.35 - Lijepom našom:
Mali Lošinj (2/2)
18.35 - U istom loncu,
kulinarski show
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti
milijunaš?, kviz
21.10 - Stipe u gostima,
TV serija
21.55 - Paralele
22.30 - Vijesti
22.45 - Vijesti iz kulture
22.55 - Colour Me Kubrick:
A True...ish Story,
britanski film
00.30 - Dan kad je... Dan kad
je ubijen Theo
van Gogh, dok. film
01.25 - Monk 6, serija
02.05 - Monk 6, serija
02.45 - Lijepom našom:
Mali Lošinj (2/2)
03.45 - U istom loncu,
kulinarski show
04.25 - Plodovi zemlje
05.15 - Rijeka: More

06.45 - Najava programa
06.50 - Zgode Toma i Jerryja,
crtana serija
07.10 - Slučaj za ekipu BARZ,
serija za djecu
07.35 - Mozart u Kini,
austrijski film za djecu
09.00 - Prijatelji
10.05 - Nora Fora,
TV igra za djecu
10.50 - Biblija
11.00 - Slivno Imotsko:
Misa, prijenos
12.05 - Obećana zemlja,
dokumentarni film
12.55 - Put do Južne Afrike:
Francuska, sportsko-
dokumentarna serija
13.25 - Studio F1
13.50 - Istanbul: F1 za Veliku
nagradu Turske,
prijenos
15.40 - Studio F1
16.15 - Olimp - sportska
emisija
17.55 - Rukomet: Liga prvaka
(muški) - Final Four,
prijenos
19.30 - Magazin LP
20.05 - Upoznajte Joea Blacka,
američki film
23.05 - Sportske vijesti
23.20 - Povijest Svjetskih
nogometnih prvenstava:
1998. Francuska
00.55 - Vrijeme je za jazz:
Chuck Marohnic
01.55 - Kraj programa

06:40 Dodir s neba, serija

07:40 Dora istražuje
08:05 Timmy Time,
crtana serija
08:20 Jagodica Bobica,
crtana serija
08:45 Ben 10: Alien Force,
crtana serija
09:10 U slučaju frke, serija
09:40 Automotiv, auto-moto
magazin
10:10 Magazin Lige prvaka
10:40 Novac,
business magazin
11:10 Robinson Crusoe, serija
13:10 Dogodilo se Jane,
igrani film
15:00 Čelične magnolije,
igrani film
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Čelične magnolije,
igrani film - nastavak
17:30 Glasine, igrani film
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Farma, reality show
21:00 Plaćenik, igrani film
22:40 Red Carpet,
showbiz magazin
00:10 Televizijska posla, serija
00:40 Glasine, igrani film
02:05 Team America,
igrani film
03:40 Red Carpet,
showbiz magazin
05:00 Automotiv,
auto-moto magazin
05:25 Novac,
business magazin
05:45 Kraj programa

06.00 Skrivena poruka,
humoristična serija
06.25 Miffy, animirana serija
07.10 2 glupa psa i tajna
vjeverica, crtana serija
07.35 Bakugan, crtana serija
08.00 Bikeri s Marsa,
crtana serija
08.25 Koledžicom po svijetu,
zabavna emisija
09.40 Jedna od dečiju,
humoristična serija
10.10 Red Bull free style,
sportsko-zabavna emisija
10.40 James Bond 007: Casino
Royale, film, komedija
13.05 Odred za čistoću,
dokumentarna emisija
13.40 Garden State,
igrani film, komedija
15.35 Columbo: Columbo na
koledžu, serija
17.25 Discovery: Preživjeti
divljinu - Džungla,
dokumentarni film
18.30 Vijesti
19.05 Exkluziv, magazin
20.00 Osvetnik, igrani film,
akcijski triler
21.45 CSI: Miami,
kriminalistička serija
22.40 Sedam, igrani film, triler

01.00 Brodolom života, film,
avanturistička drama

PONEDJELJAK
31.5.2010.

05.40 - Najava programa
05.45 - Mir i dobro
06.15 - Drugo mišljenje
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
10.15 - Zemlje-ljudi-
pustolovine: Sarah
Wiener - Veliki tjedan
na Sardiniji,
dokumentarni film
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.32 - Moj grijeh, telenovela
13.20 - McLeodove kćeri 7
14.10 - Vijesti
14.35 - Inside Offside
15.05 - On a Clear Day,
britanski film
16.05 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.35 - Najslabija karika, kviz
18.20 - Kod Ane
18.35 - Dolina sunca
19.30 - Dnevnik
20.10 - Vjerovanja,
dokumentarna serija
20.45 - Potrošački kod
21.20 - Putovanje naših
predaka, dok.serija
22.20 - Dnevnik 3
22.50 - Poslovne vijesti
22.55 - Vijesti iz kulture
23.05 - Dobre namjere, serija
23.55 - Zvezdane staze:
Enterprise 2, serija
00.40 - Pet zvjezdica, serija
01.25 - Dr. House 5, serija
02.10 - Posebna postrojba 3
02.55 - Skica za portret
04.05 - Vjerovanja,
dokumentarna serija
04.35 - Potrošački kod
05.05 - Moj grijeh, telenovela
06.50 - Najava programa
06.55 - Žderonja, crtana serija
07.15 - Trolovi, crtana serija
07.40 - TV vrtić:
08.15 - Silvestrove i Čičijeve
tajne, crtana serija
08.40 - Dvorac igračkica, serija
09.05 - Daleko od doma, serija
09.30 - Eko zona
10.00 - Tree Hill 5, serija
10.45 - Snovi iz doba
nevinosti, izraelski film
12.20 - Ritam tjedna,
glazbeni magazin
13.00 - Opanci tete Pere,
dokumentarni film

13.30 - Povratak na novo,
humoristična serija
13.50 - Moja žena i djeca 4,
humoristična serija
14.10 - Pet zvjezdica, serija
14.55 - Kod Ane
15.10 - Program za mlade
15.35 - Normalan život
16.40 - Put do Južne Afrike,
sportsko-dok.serija
17.10 - Zvezdane staze:
Enterprise 2, serija
18.00 - Burza,
dokumentarni film
18.55 - Happy Hour,
humoristična serija
19.20 - Johnny Bravo,
crtana serija
19.45 - Garfield i prijatelji 1,
crtana serija
20.10 - TV Bingo Show
21.05 - Tračica, serija
21.55 - Vijesti na Drugom
22.05 - Dr. House 5, serija
22.55 - Battle for Haditha,
britanski film
00.30 - Posebna postrojba 3,
serija
01.15 - Kraj programa

06:20 Naši najbolji dani, serija
07:15 Jackie Chan,
crtana serija
07:45 Tomica i prijatelji,
crtana serija
08:00 Bumba, crtana serija
08:10 Odavde do vječnosti,
serija
10:10 Magična privlačnost,
serija
11:10 IN magazin
12:00 Farma, reality show
13:00 Najbolje godine, serija
14:00 Odavde do vječnosti,
serija
16:00 Magična privlačnost,
serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:20 Upitnik, kviz
17:40 Naša mala klinika, serija
18:35 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Najbolje godine, serija
21:00 Farma, reality show
22:00 Navy CIS, serija
23:05 Večernje vijesti
23:20 Heroji, serija
00:20 Seinfeld, serija
00:50 Bračne vode, serija
01:20 Medij, serija
02:20 Ezo TV, tarot show
03:20 Plaćenik, igrani film
04:45 Seinfeld, serija
05:10 Bračne vode, serija
05:35 IN magazin
06:10 Kraj programa

06:20 Miffy, animirana serija

06.35 Looney Tunes, crtana serija
 07.00 YooHoo i prijatelji, animirana serija
 07.15 RTL ritam zona - Pop hitovi, glazbena emisija
 09.35 Bibin svijet, humoristična serija
 10.30 Cobra 11, kriminalistička serija
 11.30 Ekkluziv, magazin
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.15 Najljepši urok, telenovela
 14.00 Drugo lice, telenovela (dvije epizode)
 15.40 Cobra 11, kriminalistička serija
 16.30 Kralj Queensa, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.25 Raymond, humoristična serija
 17.55 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 Neprijateljska linija, igrani film, akcijski
 21.35 Mr. Nice Guy, igrani film, akcijska komedija
 23.20 Vijesti, informativna emisija
 23.30 Vatrene dečki, dramska serija (dvije epizode)
 01.30 Astro show, emisija uživo
 02.30 osvetnik, igrani film, akcijski triler

**UTORAK
1.6.2010.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Normalan život
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Opustošeni krajevi: Pretvaraju li se naše turističke zemlje u pustinje?, dok. film
 11.10 - James Martin u Bretanji, dok. serija
 11.40 - Kulturna baština
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Moj grijeh, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 7
 14.10 - Vijesti
 14.35 - Inside Offside: Portugal
 15.00 - Nosila je žutu vrpču, američki film
 16.45 - Hrvatska uživo - Vijesti

16.55 - Hrvatska uživo
 18.20 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Globalno sijelo
 20.45 - Strani dok. film
 21.40 - Poslovni klub
 22.15 - Dnevnik 3
 22.45 - Poslovne vijesti
 22.50 - Vijesti iz kulture
 23.00 - Dobre namjere, serija
 23.50 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 00.35 - Pet zvjezdica, serija
 01.20 - Zločinački umovi 3, serija
 02.05 - Posebna postrojba 3, serija
 02.50 - Opustošeni krajevi: Pretvaraju li se naše turističke zemlje u pustinje?, dok. film
 03.35 - Dokumentarni film
 04.25 - Globalno sijelo
 04.55 - Poslovni klub
 05.25 - Moj grijeh, telenovela

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić
 08.10 - Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 08.35 - Dvorac igračaka, serija
 09.00 - Daleko od doma, serija
 09.25 - Vjerovanja, dokumentarna serija
 10.00 - Tree Hill 5, serija
 10.45 - The Wolf Girl, japanski film
 12.50 - Dokuteka - Miroslav Mikuljan: Sutkinja, dok. film (1977.)
 13.25 - Povratak na novo, humoristična serija
 13.45 - Humoristična serija
 14.05 - Pet zvjezdica, serija
 14.50 - Kod Ane
 15.05 - Emisija pučke i predajne kulture
 15.35 - Među nama
 16.35 - Put do Južne Afrike: SAD i Urugvaj, sportsko-dokumentarna serija
 17.05 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 17.55 - Košarka, PH - finale, 2. utakmica
 21.50 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Zločinački umovi 3, serija
 23.00 - Prije sumraka, američki film
 00.25 - Posebna postrojba 3, serija
 01.10 - Kraj programa

06:20 Naši najbolji dani, serija

07:15 Jackie Chan, crtana serija
 07:45 Tomica i prijatelji, crtana serija
 08:00 Bumba, crtana serija
 08:10 Odavde do vječnosti, serija
 10:10 Magična privlačnost, serija
 11:10 IN magazin
 12:00 Farma, reality show
 13:00 Najbolje godine, serija
 14:00 Odavde do vječnosti, serija
 16:00 Magična privlačnost, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:20 Upitnik, kviz
 17:40 Naša mala klinika, serija
 18:35 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Farma, reality show
 22:00 Magija, igrani film
 23:30 Večernje Vijesti
 23:45 Magija, igrani film - nastavak
 00:10 Seinfeld, serija
 00:40 Bračne vode, serija
 01:10 Post mortem, serija
 02:05 Ezo TV, tarot show
 03:05 Najduže noći, film
 04:30 Seinfeld, serija
 04:55 Bračne vode, serija
 05:15 IN magazin
 05:50 Kraj programa

06.55 Miffy, animirana serija
 07.15 Looney Tunes, crtana serija
 07.40 YooHoo i prijatelji, animirana serija
 07.55 RTL ritam zona - Priča o..., glazbena emisija
 08.55 RTL ritam zona - Top 40 domaći, glazbena emisija
 10.10 Bibin svijet, humoristična serija
 11.00 Cobra 11, kriminalistička serija
 12.00 Ekkluziv, magazin
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.15 Najljepši urok, telenovela
 14.05 Drugo lice, telenovela (dvije epizode)
 15.40 Cobra 11, kriminalistička serija
 16.30 Kralj Queensa, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.25 Raymond, humoristična serija
 17.55 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija

20.00 Koledžicom po svijetu, zabavna emisija
 21.00 Hrvatska traži zvijezdu - Magazin, glazbeni show
 22.00 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica
 23.00 Vatrene dečki, serija
 00.00 Vijesti
 00.10 Vatrene dečki, serija
 01.00 Astro show, emisija uživo

**SRIJEDA
2.6.2010.**

06.15 - Najava programa
 06.20 - Inside Offside: Portugal
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - U zemlji ljudi cvijeća, dokumentarni film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Moj grijeh, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 7
 14.10 - Vijesti
 14.35 - Inside Offside: Španjolska
 15.05 - Dok. strana serija
 15.50 - Dok. strana serija
 16.45 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.55 - Hrvatska uživo
 18.15 - Kod Ane
 18.30 - Dolina sunca
 19.16 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Dvije mazge za sestru Saru, američki film
 22.05 - Proces
 22.40 - Dnevnik 3
 23.05 - Sport
 23.10 - Poslovne vijesti
 23.25 - e-Hrvatska
 00.00 - Znanstvene vijesti
 00.15 - Dobre namjere, serija
 01.05 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 01.50 - Pet zvjezdica, serija
 02.35 - Siska, serija
 03.20 - Posebna postrojba 3
 04.05 - Skica za portret
 04.10 - U zemlji cvijeća, dokumentarni film
 05.00 - Proces
 05.30 - Moj grijeh, telenovela

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić
 08.10 - Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 08.35 - Dvorac igračaka, serija
 09.00 - Daleko od doma, serija
 09.25 - Zabavni program
 10.00 - Prijenos sjednice

Hrvatskog sabora
 13.30 - Povratak na novo, humoristična serija
 13.50 - Humoristična serija
 14.10 - Pet zvjezdica, serija
 14.55 - Kod Ane
 15.10 - e-Hrvatska
 15.45 - Riječ i život, religijski program
 16.40 - Put do Južne Afrike: Australija i Slovenija, sportsko-dok. serija
 17.10 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 18.00 - Drugi Dubrovnik, dokumentarni film
 18.55 - Happy Hour, humoristična serija
 19.15 - Johnny Bravo
 19.40 - Garfield i prijatelji
 20.05 - Nepokoreni grad: Smrt sekretara, serija
 21.55 - Vijesti na Drugom
 22.10 - Siska, serija
 23.00 - Ciklus azijskog filma: Zaleđe, iranski film
 00.25 - Posebna postrojba 3, serija
 01.10 - Kraj programa

06:20 Naši najbolji dani, serija
 07:15 Jackie Chan
 07:45 Tomica i prijatelji, crtana serija
 08:00 Bumba, crtana serija
 08:10 Odavde do vječnosti, serija
 10:10 Magična privlačnost, serija
 11:10 IN magazin
 12:00 Farma, reality show
 13:00 Najbolje godine, serija
 14:00 Odavde do vječnosti, serija
 16:00 Magična privlačnost, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:20 Upitnik, kviz
 17:40 Naša mala klinika, serija
 18:35 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Najbolje godine, serija
 21:00 Farma, reality show
 22:00 Privatna praksa, serija
 23:05 Večernje Vijesti
 23:20 Nestali, serija
 00:20 Seinfeld, serija
 00:50 Bračne vode, serija
 01:20 Post mortem, serija
 02:20 Ezo TV, tarot show
 03:20 Kad prošlost zakuca, igrani film
 05:20 Seinfeld, serija
 05:45 Bračne vode, serija
 06:10 Kraj programa

06.55 Miffy, animirana serija
 07.10 Looney Tunes

07.35 YooHoo i prijatelji
 07.55 RTL ritam zona - Retro, glazbena emisija
 10.10 Bibin svijet, serija
 11.00 Cobra 11, serija
 12.00 Ekkluziv, magazin
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.15 Najljepši urok, telenovela
 14.05 Drugo lice, telenovela (dvije epizode)
 15.40 Cobra 11, kriminalistička serija
 16.30 Kralj Queensa, humoristična serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.25 Raymond, humoristična serija
 17.55 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 CSI: NY, kriminalistička serija
 21.00 Mentalist, kriminalistička serija
 21.50 Put osвете, kriminalistička serija
 22.40 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 23.45 Vijesti
 23.55 Vatrene dečki, dramska serija (dvije epizode)
 00.45 Sarah Connor: Kronike, serija
 01.35 Astro show, emisija uživo

**ČETVRTAK
3.6.2010.**

06.15 - Najava programa
 06.20 - Inside Offside: Španjolska
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.10 - Dolina sunca
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Tragovima divovskih ljenivaca, dok. film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Moj grijeh, telenovela
 13.20 - McLeodove kćeri 7
 14.10 - Vijesti
 14.35 - Inside Offside: Hrvatska
 15.05 - Sedam nevjesta za sedmoricu braće, američki film
 16.45 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.55 - Hrvatska uživo
 18.20 - Kod Ane
 18.35 - Dolina sunca
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 - Dome, slatki Dome - humoristična serija
 21.50 - Pola ure kulture
 22.25 - Dnevnik 3
 22.55 - Poslovne vijesti
 23.00 - Vijesti iz kulture
 23.10 - Dobre namjere, serija
 00.00 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 00.45 - Pet zvjezdica, serija
 01.30 - Zakon i red: Zločinačke nakane 3, serija

02.15 - Posebna postrojba 3
 03.00 - Tragovima divovskih ljenivaca, dok. film
 03.50 - Oprah show
 04.35 - Domaći dok. film
 05.05 - Pola ure kulture
 05.30 - Moj grijeh, telenovela

06.50 - Najava programa
 06.55 - Žderonja, crtana serija
 07.15 - Trolovi, crtana serija
 07.40 - TV vrtić
 08.10 - Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 08.35 - Dvorac igračka, serija
 09.00 - Daleko od doma, serija
 09.25 - Zabavni program
 10.00 - Tisno: Tijelovo, prijenos mise
 12.05 - Festival duhovnih pjesama Bonofest 2010.
 13.35 - Povratak na novo, humoristična serija
 13.55 - Humoristična serija
 14.15 - Pet zvjezdica, serija
 15.00 - Kod Ane
 15.40 - Trenutak spoznaje
 16.40 - Put do Južne Afrike: Japan i Čile, sportsko-dokumentarna serija
 17.10 - Zvezdane staze: Enterprise 2, serija
 18.00 - E, moj Saša - dokumentarni film
 18.55 - Happy Hour, serija
 19.15 - Johnny Bravo, crtana serija
 19.40 - Garfield i prijatelji, crtana serija
 20.05 - Farma smijeha, američki film

21.50 - Vijesti na Drugom
 22.05 - Zakon i red: Zločinačke nakane 3, serija
 22.55 - Sedam razdoblja rocka, dok. serija
 23.45 - Posebna postrojba 3, serija
 00.30 - Kraj programa

06.20 Naši najbolji dani, serija
 07.15 Jackie Chan
 07.45 Tomica i prijatelji
 08.00 Bumba, crtana serija
 08.10 Odavde do vječnosti
 10.10 Magična privlačnost
 11.10 IN magazin
 12.00 Farma, reality show
 13.00 Najbolje godine, serija
 14.00 Odavde do vječnosti, serija
 16.00 Magična privlačnost, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.20 Upitnik, kviz
 17.40 Naša mala klinika, serija
 18.35 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Najbolje godine, serija
 21.00 Farma, reality show
 22.00 Provjereno, magazin
 23.05 Večernje Vijesti
 23.20 Nestali, serija
 00.20 Seinfeld, serija
 00.50 Bračne vode, serija
 01.20 Post mortem, serija
 02.20 Ezo TV, tarot show
 03.20 Džentlmeni, sporazum, igrani film
 04.50 Seinfeld, serija
 05.15 Bračne vode, serija
 05.40 IN magazin

06:10 Kraj programa

06.55 Miffy, animirana serija
 07.10 Looney Tunes
 07.35 YooHoo i prijatelji
 07.55 RTL ritam zona - Dalmatinski libar, glazbena emisija
 08.55 RTL ritam zona - Top 40 strani, glazbena emisija
 10.10 Bibin svijet, serija
 11.00 Cobra 11, serija
 12.00 Ekkluziv, magazin
 12.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.15 Najljepši urok
 14.05 Drugo lice, telenovela (dvije epizode)
 15.40 Cobra 11, serija
 16.30 Kralj Queensa, serija
 17.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.25 Raymond, serija
 17.55 Bibin svijet, humoristična serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 CSI: Miami, serija
 21.00 Uvod u anatomiju, serija (dvije epizode)
 22.40 Kućanice, serija
 23.45 Vijesti
 23.55 CSI: NY, serija
 00.50 Čvenk show, emisija uživo
 01.20 Mentalist, serija
 02.05 Put osвете, serija
 02.50 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom od 14,35 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populame melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kultuma povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • 'Stazama agrara' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

104, 4 Mhz

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 'Omladinska emisija', narodna glazba
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	PASMINA LUKSUZNIH PSIČA	ŠPANJOL- SKI ZBOGOM	KRAJ IZMEĐU KARLOVCA I JADRANA	ŠARENA PAPIGA	VOĆKE KOJE RANO DOZRIJE- VAJU	"EAST"	PTICA SLIČNA SOVI	RIMSKA ILIRSKA PROVINCI- JA	JARČEVA ŽENKA (MNOŽ.)	PRVO SLOVO ABECEDJE	PRIKRA- DATI SE	ALKINOJE- VA ŽENA, KRALJICA FEACANA IZ ODISEJE	LJEVA RUKA
VELIKI KAŠALJ, RIKAVAC, HRIPAVAC													
UNIFORMA						KOŠNICA, ULIŠTE (UL) RITAM S JAMAJKE				SAT (MNOŽ.) BOYTRO- NIC IZ ET			
SAVUDRIJ- SKA VALA U VERZIJI DRSKIH JANEZA													
POMORSKI POZIV UPOMOC				OJA KODAR PABIRAK, PALJETAK			NIZATI OBOR						
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	IZRADITI KOVANJEM, ISKOVATI FASCINI- RANOST								TATA BEZBOŽ- NIŠTVO, BEZBOŠ- TVO				
OKRUGLO SLOVO		NAROD U NIGERIJU (IGBO) AM. BIJELI RAPPER				OKATI GRGEČI, BULJEŠI "ATMOS- FERA"						"ANNO" MOJSIJEV BRAT	
MLIN S ČEKIČIMA								DUGAČKI PRITOK DUNAVA DRAGULJ					SMRDLJIVA ZVJERKA
KIPIC BO- GA AMORA							POSLAS- TICA NA- KON JELA BORILIŠTE						
GLUMICA HAYWORTH					DINAMOVA LEGENDA, SILVIO TITANOV SPOJ						OLEG VIDOV TENISAČ SAFIN		
VLADAR, KRALJ (GRČ.)						PAMETNO, RAZBORITO UŽARENA VULKAN- SKA MASA							
RIJEKA U POLJSKOJ, PRITOK WARTE				ILEGALNA DJELAT- NOST PLEMENITA KOVINA (Ag)								"RADIJUS" LJEČNIK PRISTASA ALOPATIJE	
JEDINICA EL OTPORA			ŽENSKO IME (STANA) VRSTA PECIVA (JEDN.)										PAPIN GODIŠNJI PRIHOD (MNOŽ.)
"SOUTH"		MALI BRAV (BRAVIČI) SUBRETA POLLAK							SLINA BRITANSKI GLUMAC, MICHAEL				
DRŽIČEVA PASTORALA							POK. AUTO- MOBILIST SENN TURSKI VLJEČNICI						
	ŠARAN ILI SRDELA UBOJIT ANČICEV SERVIS					MALAJSKO LUDILO IGOR TUDOR					PANAMA RINGO STARR		
UBLAŽIVAČ UDARA U VOZILU										ORUŽANI SUKOB NARODA NAJTANJE SLOVO			
MAKEDO- NAC SAŠA					VOJNICI U TENKU								

magareći kašalj, odora, ulio, ure, pira-n-ski zaljev, s.o.s., ok, redati, skovati, ojac, o, ibo, okan), a, čekićar, lisa, amoret, deser, rla, maric, oy, anakl, razumno, ner, ilegala, r om, stanimira, s, bravak, bala, lrena, ayron, riba, amok, pa, amortizer, ral, sašo, tenkist,

RJEŠENJE KRIŽALJKE: